សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និង វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

Université Royale de Droit et Des Sciences Économiques

Royal University of Law Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

ទោស និង ការអនុវត្តទោសព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

ស្រាវជ្រាវចាប់ពីថ្ងៃទី១៨ ខែមិនា ឆ្នាំ២០២៤ ដល់ថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២៤

ស្រាវជ្រាវដោយ

និស្សិតឈ្មោះ ភិក្ខុ **ចិន ផៃយ៉ាភុត**

លោក **ឈឹម ដាវីត**

ណែនាំដោយ

លោក **ជួន ម៉ុនធី**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**

ជំនាន់ទី ២៤

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០២០

ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២៤

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ជាបឋម ខ្ញុំបាទឈ្មោះ **ចិន ផៃយ៉ាគុត** និងឈ្មោះ **ឈឹម ដាវីត** ជានិស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រ ឆ្នាំទី៤ ជំនាន់ទី២៤ នៃសកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០២៣-២០២៤។

សូមគោរពថ្លែងនូវកតញ្ញុតាធម៌ដឹងគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជាទីបំផុតជូនចំពោះ

លោកឪពុក	**ចិន សារិទ្ធ**	លោកឪពុក	**ឈឹម ឆួន**
អ្នកម្តាយ	**សូត សុមុន**	អ្នកម្តាយ	**ឆឹង ស៊ីណាត**

ដែលអ្នកមានគុណបានផ្តល់កំណើត និងអត់ធ្មត់ប្រឹងប្រែងតស៊ូធ្វើការសព្វគ្រប់បែបយ៉ាង ដើម្បីចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សារូបកូនតាំងពីនៅតូចរហូតដល់ធំពេញវ័យ ហើយព្រមទាំងបានឧបត្ថម្ភផ្គត់ផ្គង់ ទំនុកបម្រុងឲ្យរូបកូនបានចូលសិក្សាតាំងពីថ្នាក់បឋមសិក្សារហូតដល់រូបកូនបានបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនេះ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះលោក ទាំងពីរបានលះបង់នូវកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត បង្ហាត់បង្រៀន អប់រំណែនាំ ទូន្មានប្រៀនប្រដៅ និងជួយជំរុញ លើកទឹកចិត្តដល់រូបកូនឱ្យខំប្រឹងប្រែងរៀនសូត្រ ដើម្បីឱ្យរូបកូនមានអនាគតភ្លឺស្វាង និងអភិវឌ្ឍខ្លួនក្លាយជាកូនល្អ សិស្សល្អ ពលរដ្ឋល្អ នៅក្នុងសង្គមជាតិទៀតផង។

ហើយក៏ពួកខ្ញុំបាទសូមគោរពអរគុណ ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **លុយ ចន្ថា** សាកលវិទ្យាធិការ ព្រមទាំងសាកលវិទ្យាធិការរង ព្រឹទ្ធបុរស រួមទាំងលោក លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យទាំងអស់នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ដែលលោកបាន ខិតខំដឹកនាំគ្រប់គ្រង បង្ហាត់បង្រៀន និងផ្តល់នូវចំណេះដឹងក្នុងការជួយតម្រង់ទិសដៅដល់រូបយើងខ្ញុំតាំងពីឆ្នាំ សិក្សាថ្នាក់មូលដ្ឋាន រហូតដល់បញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនេះដោយជោគជ័យ ប្រកបដោយក្រមសីលធម៌។

ជាពិសេសគោរពអរគុណដល់ លោកគ្រូ **ជួន ម៉ុនធី** ដែលលោកបានខិតខំចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃផ្តល់នូវគំនិតយោបល់ វិធីសាស្ត្រសិក្សាស្រាវជ្រាវ បង្ហាត់បង្ហាញផ្តល់នូវមតិកែលម្អ និងជួយជ្រោមជ្រែងក្នុងការសរសេរកិច្ចការស្រាវជ្រាវ មួយនេះតាំងពីដើមរហូតដល់ចប់ស្នាដៃ។ ស្នាដៃដែលកើតចេញពីការស្រាវជ្រាវមួយនេះពិតជាមិនអាចមាន អត្ថិភាពឡើយ ប្រសិនបើគ្មានការជ្រោមជ្រែងពីលោកគ្រូ ។

ជាចុងបញ្ចប់ យើងខ្ញុំសូមបួងសួងដល់វត្ថុសក្តិសិទ្ធទាំងឡាយក្នុង ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាជួយប្រសិទ្ធ ពរជ័យជូនអ្នកមានគុណទាំងទ្វេ ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យនិស្សិត និងមិត្តជាទីស្រលាញ់រាប់អានទាំងអស់ ឲ្យជួបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើន សុខភាពល្អ នៅក្នុងជីវិតតរៀងទៅ ព្រមទាំងជួបប្រទះ តែនឹងពុទ្ធពរទាំងបួនប្រការគឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀតឃ្លាឡើយ។

អារម្ភកថា

ក្រោយពីបានឆ្លងកាត់ការសិក្សា និងការបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រផ្នែកនីតិសាស្ត្រ នៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច អស់រយៈពេល៤ឆ្នាំកន្លងមកនេះ ដោយការខិតខំប្រឹងប្រែង ក្នុងការរៀនសូត្រដើម្បីទទួលបានចំណេះដឹងពី លោក លោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យនៅក្នុងសាកលវិទ្យាល័យ យើងខ្ញុំទាំងពីររូបត្រូវបានលើកទឹកចិត្ត និងទទួលបានការអនុញ្ញាតពីសាកលវិទ្យាល័យដើម្បីសរសេរសារណាបញ្ចប់ការ សិក្សាក្រោមប្រធានបទស្តីពី **ទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា និង ការអនុវត្តទោសព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា** ។

មូលហេតុដែលយើងខ្ញុំទាំងពីររូបជ្រើសរើសយកប្រធានបទមួយនេះ គឺដោយសារក្រុមយើងខ្ញុំចង់សិក្សាស្វែងយល់បន្ថែម ឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅទៅលើផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ដែលជាផ្នែកដ៏សំខាន់នៅក្នុងការអនុវត្តច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ ជាពិសេសទាក់ទងនឹងទោសព្រហ្មទណ្ឌ ការអនុវត្តទោស និងការប្រកាសទោសរបស់តុលាការនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់។

ក្រុមយើងខ្ញុំមានសេចក្តីសោមនស្សរីករាយពន់ពេកដែលមានឱកាសក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងរៀបចំ សរសេរសារណានេះក្រោមការណែនាំដោយលោក **ជួន ប៊ុនធី** ដែលជា សាស្ត្រាចារ្យផ្នែកច្បាប់មួយរូបដែល មានបទពិសោធន៍ច្រើនឆ្នាំទាក់ទងនឹងវិស័យសាធារណៈ។ សារណាមួយនេះមានទិសដៅស្រាវជ្រាវប្រមូលផ្តុំ និងចងក្រងក្នុងគោលបំណងបន្សល់ទុកជាឯកសារ សម្រាប់បំពេញនូវតម្រូវការរបស់សិស្សនិស្សិតជំនាន់ក្រោយ យកទៅសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្ថែមទៀត ដើម្បីបង្កើននូវចំណេះដឹងក៏ដូចជាការយល់ដឹងអំពីច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌឲ្យកាន់តែទូលំទូលាយនឹងដើម្បីបានជាប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រឡងប្រជែងផ្នែកច្បាប់ដែលទាក់ទងនឹងទោសព្រហ្មទណ្ឌនិងការអនុវត្តទោសព្រហ្មទណ្ឌផងដែរ។

ជាចុងបញ្ចប់ យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់សង្ឃឹមថាសារណាបញ្ចប់ការសិក្សានេះនឹងអាចធ្វើជាឯកសារជំនួយក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌដល់អ្នកសិក្សាជំនាន់ក្រោយ។ ទន្ទឹមនឹងនេះផងដែរ យើងខ្ញុំទាំងពីរសូម ធ្វើការអធ្យាស្រ័យទុកជាមុនចំពោះចំណុចខ្វះខាត កំហុសខុសឆ្គងទាំងខ្លឹមសារ ឃ្លាប្រយោគ ព្រមទាំង អក្ខរា វិរុទ្ធ ដោយអចេតនា ឬ ដោយប្រការណាមួយ។ យើងខ្ញុំទាំងពីររង់ចាំទទួលការរិះគន់ ការកែតម្រូវ ដើម្បីស្ថាបនា គ្រប់បែបយ៉ាងពីសំណាក់ លោក លោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យ សិស្សនិស្សិត មិត្តអ្នកអាន និងអ្នកស្តាប់ទាំងអស់គ្នា ដើម្បីឱ្យសារណានេះកាន់តែមានភាពល្អប្រសើរឡើង។

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម......1
១. លំនាំបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ......1
២. ចំណោទបញ្ហា......1
៣. គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ......២
៤. ដែនកំណត់ និងវិសាលភាពនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ......២
៥. វិធីសាស្ត្រនៃការស្រាវជ្រាវ......២
៦. សារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវ......៣
៧. រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ......៣

ជំពូកទី១

ទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

ផ្នែកទី១ សញ្ញាណទូទៅនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា......៤
១ អត្ថន័យនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ......៤
២ ចរិកលក្ខណៈនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ......៤
២.១ គោលការណ៍នៃការកំណត់ទោសដោយច្បាប់......៤
២.២ គោលការណ៍នៃការប្រកាសទោសដោយតុលាការ......៥
៣ មុខងារនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ......៥
៣.១ មុខងារបង្ក្រាប និងដាក់ទណ្ឌកម្ម......៥
៣.២ មុខងាបន្លាច និងបង្ការ......៥
៣.៣ មុខងារអប់រំកែប្រែនិងសម្រួលទណ្ឌិតឲ្យធ្វើសមាហរណកម្មចូលទៅរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ......៦
ផ្នែកទី២ ប្រភេទនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ......៦
១. មូលទោស......៦
១.១ អត្ថន័យនៃមូលទោស......៦
១.២ ប្រភេទនៃមូលទោស......៦
១.២.១ ទោសដាក់ពន្ធនាគា......៦
២. ទោសបន្ថែម......៧
២.១ អត្ថន័យនៃទោសបន្ថែម......៧
២.២ លក្ខខណ្ឌនៃទោសបន្ថែម......៧

២.៣ ប្រភេទនៃទោសបន្ថែម ៧

៣. ទោសជំនួស..៩

៣.១ អត្ថន័យនៃទោសជំនួស ៩

៣.២ ប្រភេទនៃទោសជំនួស ៩

៣.២.១ ទោសការងារសហគមន៍ ៩

៣.២.២ ទោសការស្តីបន្ទោស...៩

ជំពូកទី២

ការអនុវត្តទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ

ផ្នែកទី១ ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះរូបវន្តបុគ្គលជានីតិជន ១១

១. មូលទោស ១១

១.១ ទោសដាក់ពន្ធនាគារ...១១

១.២ ទោសពិន័យ ១២

២ ទោសបន្ថែម ១២

៣ ទោសជំនួស ១៧

៣.១ ទោសការងារសហគមន៍...១៧

៣.២ ទោសស្តីបន្ទោស ១៨

ផ្នែកទី២ ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះរូបវន្តបុគ្គលជាអនីតិជន ១៩

១. មូលទោស..១៩

២. ទោសបន្ថែម ២០

៣. ទោសជំនួស ២១

ផ្នែកទី៣ ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះនីតិបុគ្គល ២១

១ ទោសពិន័យក្នុងឋានៈជាមូលទោស...២១

២ ទោសបន្ថែម ២១

ជំពូកទី៣

នីតិវិធីនៃការអនុវត្តទោស និងមូលហេតុទូទៅដែលនាំឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តទោស

ផ្នែកទី១ នីតិវិធីអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការពាក់ព័ន្ធនឹងមូលទោស....២៣

១. ការអនុវត្តទោសដាក់ពន្ធនាគារ ២៣
១.១ ការអនុវត្តទោសចំពោះបុគ្គលដែលជាប់ឃុំ...... ២៣
១.២ ការអនុវត្តទោសចំពោះបុគ្គលដែលនៅក្រៅឃុំ ២៤
២. ការអនុវត្តទោសពិន័យ ២៥
២.១ ការដាស់តឿនឱ្យបង់ប្រាក់ពិន័យ...... ២៥
២.២ ការបង្ខំដល់រូបរាយកាយ ២៦
២.២.១ ការបង្ខំដល់រូបកាយក្នុងករណីមិនបង់ប្រាក់ពិន័យ និងប្រាក់ពន្ធនីតិវិធី...... ២៦
២.២.២ ការបង្ខំដល់រូបកាយក្នុងករណីមិនបង់ប្រាក់សំណងរដ្ឋប្បវេណី និងជម្ងឺចិត្ត ... ២៧
២.២.៣ ចិរវេលានៃការបង្ខំរូបកាយ និងជនដែលមានសមត្ថភាពអាចទទួល
រងនូវការបង្ខំរូបកាយ ២៧
ផ្នែកទី២ មូលហេតុទូទៅនាំឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តទោស ២៨
១. អាជ្ញាយុកាលនៃទោស ២៨
១.១ ដែនអនុវត្តអាជ្ញាយុកាលនៃទោស ២៩
១.២ រយៈពេលអាជ្ញាយុកាលនៃទោស ៣០
២. ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស ៣០
២.១ លក្ខខណ្ឌនៃការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស ៣០
២.១.១ លក្ខខណ្ឌ និងចរិកលក្ខណៈសម្បត្តិរបស់ទណ្ឌិត...... ៣១
២.១.២ អាជ្ញាយុកាលកំណត់ក្នុងការបន្ធូរបន្ថយទោស ៣២
២.២ នីតិវិធីក្នុងការបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស ៣៣
៣. ការលើកលែងទោសជាទូទៅ ៣៤
សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន ៣៦
អនុសាសន៍ ៣៧
ឯកសារយោង
ឧបសម្ព័ន

សេចក្តីផ្តើម

១.លំនាំនៃការស្រាវជ្រាវ

នៅក្នុងសង្គមនីមួយៗតែងតែមានច្បាប់ដើម្បីគ្រប់គ្រង បង្ការ និងការពារឱ្យមានសណ្តាប់ធ្នាប់ និងរបៀបរៀបរយល្អ ទន្ទឹមនឹងនេះរដ្ឋក៏បានប្រើប្រាស់នូវវិធានការផ្សេងៗ ដែលមានលក្ខណៈជាការកែលំអរ និងជាលក្ខណៈបង្ខិតបង្ខំផងដែរ ។ មានបទដ្ឋានគតិយុត្តជាច្រើនបានដាក់ ចេញឱ្យប្រើប្រាស់ដែលមានគោលបំណងចាត់តាំងគ្រប់គ្រងសង្គម លក្ខណៈចាប់បង្ខំដើម្បីអនុវត្ត ដោយផ្ទុកនូវមាត្រាដែលមាន និងតទុលជាមួយអំពើរំលោភបំពានប្រកបដោយលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរដែលបង្ក ឱ្យមានការអន្តរាយធំធេង ។ បញ្ហាទាំងនេះរដ្ឋត្រូវប្រើប្រាស់នូវវិធានការខ្លាំងខ្លាមានលក្ខណៈបង្ខំតាម ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ។ ដោយលិខិតបទដ្ឋានព្រហ្មទណ្ឌបានកំណត់ថាអំពើរំលោភបំពារបំពាននោះជា បទល្មើស និងកំណត់អំពីទណ្ឌកម្មដើម្បីប្រើប្រាស់ទៅលើបណ្តាជនល្មើស ។

ម្យ៉ាងទៀត រាល់អំពើរំលោភបំពានទាំងអស់សុទ្ធតែផ្ទុកនូវលក្ខណៈបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គមជាតិ ប៉ុន្តែកម្រិតនៃការអន្តរាយមានទំហំខុសៗគ្នា ដូចនេះទាមទារឱ្យរដ្ឋមានវិធានការដោះស្រាយសមស្រប ចំពោះបណ្តាអំពើទាំងនោះ ។ ជាមួយនឹងអំពើរំលោភច្បាប់ដែលបង្កឱ្យមានការអន្តរាយតិចតួច រដ្ឋប្រើ ប្រាស់នូវវិធានការធន់ល្មមដើម្បីស្តាឡើងវិញនូវទំនាក់ទំនងសង្គម ប៉ុន្តែចំពោះអំពើរំលោភបំពានដែល មានចរិកគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំងក្លា បង្កអន្តរាយធ្ងន់ធ្ងរនោះ រដ្ឋត្រូវអនុវត្តនូវវិធានការតឹងតែងដើម្បីផ្តន្ទាទោស ចំពោះជនដែលប្រព្រឹត្តអំពើនោះ ។ តាមរយៈច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ យើងសង្កេតឃើញមានគោលការណ៍ ជាច្រើនដែលជាគោលបំណងក្នុងការអនុវត្ត ក្នុងនោះច្បាប់បញ្ញត្តិអំពីបទល្មើសផ្សេងៗអំពីបុគ្គល ដែលអាចទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ អំពីទោស ព្រមទាំងបែបបទនៃការអនុវត្តទោស ។

ជាគោលការណ៍ នៅពេលមានបទល្មើសមួយកើតមានឡើងមុននឹងឈានដល់ការជំនុំជម្រះ គឺទាមទារឲ្យបំពេញនីតិវិធីជាច្រើនតាមដំណាក់កាលជាមុនសិនដូចជា កិច្ចស៊ើបអង្កេត កិច្ចចោទប្រកាន់ និងកិច្ចស៊ើបសួរជា ដើម ដើម្បីស្វែងរកភស្តុតាង និងការពិតនៃរឿងក្តីទាំងនោះមុននឹងចេញសេចក្តីសម្រេច។ នៅពេលតុលាការប្រកាស សេចក្តីសម្រេច ទោសអាចត្រូវបានអនុវត្ត ឬមិនត្រូវបានអនុវត្ត អាស្រ័យលើសេចក្តីប្រកាសរបស់តុលាការលើ ស្ថានភាពនៃបទល្មើសនោះ។ ទោសព្រហ្មទណ្ឌដែលអាចយកមកអនុវត្តមាន៣ គឺ មូលទោស ទោសបន្ថែម និង ទោសជំនួស ដែលការអនុវត្តទោសទាំង៣ នេះមានលក្ខខណ្ឌខុសគ្នាៗពីគ្នា ។

២.ចំណោទបញ្ហា

ទោសព្រហ្មទណ្ឌមានសារៈសំខាន់ចំពោះចារីទាំងឡាយណាដែលមានពិរុទ្ធភាពនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ហើយឈានដល់ការសម្រេចសេចក្តីដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ

នូវទណ្ឌកម្ម ចំពោះពិរុទ្ធជននោះ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌអាចនាំឲ្យមាននូវទោសទណ្ឌចំពោះជនដែលបានប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងប្បញ្ញត្តិដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ហើយក្នុងការប្រកាសសេចក្ដីសម្រេចគឺមានតែតុលាការប៉ុណ្ណោះ ដែលមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការសម្រេចផ្ដន្ទាទោសដល់ជនដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ។

ហេតុនេះហើយ ទើបយើងខ្ញុំលើកយកប្រធានបទអំពី ទោស និងការអនុវត្តទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មកសរសេរនៅ ក្នុងសារណានេះ គឺដើម្បីចង់បង្ហាញដល់អ្នកអាន ដូចជានិស្សិតជំនាន់ក្រោយៗទៀតឲ្យយល់ដឹងបន្ថែមអំពី ទោស និងការអនុវត្តទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ? ថាតើទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌមានប៉ុន្មានប្រភេទ ហើយគេយកទោសមកអនុវត្តយ៉ាងដូចម្ដេច? មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះដល់ការអនុវត្តទោស?

៣. គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវសារណានេះឡើង គឺក្នុងគោលបំណងដើម្បីធ្វើការពង្រឹង និងពង្រីកនូវសមត្ថភាពបន្ថែមពីសារៈសំខាន់នៃទោសព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលទាក់ទងជាមួយនឹងនីតិវិធីរបស់តុលាការក្នុងការអនុវត្តទោសណាមួយ ដែលជាចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍ដ៏ល្អមួយដល់យើងខ្ញុំទាំងពីរ និងជាទុនមួយសម្រាប់ទុកជាឯកសារដល់និស្សិតជំនាន់ក្រោយៗថែមទៀតផង ។

៤. ដែនកំណត់ និងវិសាលភាពនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងប្រធានបទដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងចំណោទបញ្ហាខាងលើ យើងខ្ញុំទាំងពីរបាន ខិតខំធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវដោយផ្អែកទៅលើឯកសារតាមច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិដែលចូលជាធរមានរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានដូចជាក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៩ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៧ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តនានា ព្រមទាំងកម្រងឯកសារ ស្នាដៃ សៀវភៅ បទឧបទ្ទេសរបស់សាស្ត្រាចារ្យ និងអ្នកជំនាញវិស័យច្បាប់នានា ទើបសរសេរនូវសារណានេះឡើងបានចំនួន ០៣ ជំពូក ។ នៅក្នុងសារណានេះនឹង បង្ហាញអំពីទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា, ការអនុវត្តទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និងនីតិវិធីនៃការអនុវត្តទោស ក៏ដូចជាមូលហេតុទូទៅដែលនាំឱ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តទោសផងដែរ ។

៥. វិធីសាស្ត្រនៃការស្រាវជ្រាវ

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវក្នុងការសរសេរសារណានេះឡើង យើងខ្ញុំបានដកស្រង់ នឹងប្រមូលឯកសារមួយចំនួនចេញពីក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៩ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ច្បាប់ពន្ធនាគារ ព្រះរាជក្រឹត្យស្ដីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស ព្រមទាំងសៀវភៅមេរៀនដែលសាស្ត្រាចារ្យផ្នែកច្បាប់បានចងក្រង និងតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណេតនូវព័ត៌មានមួយចំនួន រួមទាំងការសាកសួរពិគ្រោះយោបល់ជាមួយសាស្ត្រាចារ្យណែនាំជាច្រើននៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការស្រាវជ្រាវ ។

៦. សារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវ

សារណានេះអាចនាំឱ្យ អ្នកអានទុកជាជំនួយស្មារតីដល់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួន បានយល់ដឹងដល់ ការពង្រឹង និងពង្រីកលើវិស័យច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ គឺបញ្ញត្តិច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទោសព្រហ្មទណ្ឌ ដើម្បីកំណត់ ទោសឱ្យបានត្រឹមត្រូវ មានន័យថាទោសដែលសមស្របបំផុតទៅនឹងចំណុចតុល្យភាពរវាងការបង្ក្រាប និងការ បង្ការនោះ គេត្រូវគិតមិនត្រឹមតែពីកាលៈទេសៈដែលបទល្មើសនោះត្រូវបានប្រព្រឹត្តប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំង បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ចារីថែមទៀត ។

៧. រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ

នៅក្នុងគម្រោងប្លង់នៃសារណាបញ្ចប់ការសិក្សា លើប្រធានបទស្ដីពី នីតិវិធីនៃការអនុវត្តមូលទោស នេះ យើងខ្ញុំបានបែងចែកចេញជា ០៣ ជំពូក ដូចខាងក្រោម៖

ជំពូកទី១ ទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

ជំពូកទី២ ការអនុវត្តទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ

ជំពូកទី៣ នីតិវិធីនៃការអនុវត្តទោស និងមូលហេតុទូទៅដែលនាំឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តទោស

ជំពូកទី១
ទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

ផ្នែកទី១ សញ្ញាណទូទៅនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

នៅក្នុងការរស់នៅរបស់មនុស្សក្នុងសង្គម យើងឃើញថា មនុស្សរមែងតែងតែប្រើសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបំពានទៅលើសិទ្ធិរបស់អ្នកដទៃ ក៏ដូចជាបំពារបំពានលើសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬ ផលប្រយោជន៍សង្គមណាមួយកើតឡើងនោះ រដ្ឋត្រូវតែមានវិធានការដើម្បីទប់ស្កាត់ ។ ហេតុនេះហើយ បានជាលេចវត្តមានឡើងនូវក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ដើម្បីជាវិធានការទប់ស្កាត់ទៅលើបុគ្គលទាំងឡាយណាដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ហើយធ្វើការដាក់ទណ្ឌកម្មទៅលើបុគ្គលទាំងអស់នោះ ។

១ អត្ថន័យនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ

ទោសព្រហ្មទណ្ឌ គឺជាទណ្ឌកម្មរបស់សង្គម ឬ ក៏ជាការឆ្លើយតបរបស់សង្គមទៅនឹងបុគ្គលដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស បានន័យថាប្រឆាំងជាមួយនឹងចារីនៃបទល្មើស ។ ចំណែកបទល្មើស គឺជាអំពើប្រឆាំងនឹងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌជាធរមាន និងត្រូវផ្តន្ទាទោសក្នុងបទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម ឬបទលហុ[1] ។ ជាធម្មតា យើងដឹងហើយថាគ្រប់សង្គមទាំងអស់តែងតែមានធ្វើការកំណត់នូវច្បាប់ដើម្បីធ្វើការគ្រប់គ្រងសង្គម ដើម្បីធានានូវសន្តិសុខសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈរបស់សង្គម ។ ដូច្នេះ ច្បាប់បានកម្រិតនូវសកម្មភាពមួយចំនួនដែលហាមឃាត់ ហើយការប្រព្រឹត្តនោះផ្ទុយទៅនឹងអំពើហាមឃាត់របស់សង្គមពេល ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើជនណានៅតែរឹងទទឹង ហើយបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសណាមួយនោះ សង្គមនឹងមានវិធានការយ៉ាងតឹងរឹងត្រឡប់ទៅវិញ ដោយត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ឬ យើងហៅថាទោសព្រហ្មទណ្ឌនេះឯង ។

២ ចរិកលក្ខណៈនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ

ស្តែងចេញអំពីលក្ខណៈដ៏សំខាន់ និងមានភាពច្បាស់លាស់នៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ ទើបធ្វើឲ្យទោសព្រហ្មទណ្ឌមានលក្ខណៈខុសពីទោសផ្សេងៗទៀត ។ ទោសព្រហ្មទណ្ឌ មានចរិកលក្ខណៈចំនួន ២ (ពីរ) គឺ

២.១ គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពនៃទោស

ជាគោលការណ៍ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌមានគោលដៅកំណត់បទល្មើស ចង្អុលបង្ហាញអំពីបុគ្គលដែលត្រូវទទួលរងទោស ឬ អាចត្រូវប្រកាសថាទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ហើយមានគោលដៅកំណត់អំពីទោសព្រមទាំងបែបបទនៃការអនុវត្តទោសនោះ[2] ។ ទោសព្រហ្មទណ្ឌ ដាច់ខាតត្រូវតែកំណត់ដោយច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌទុកជាមុន ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលយើងឃើញ

---

[1] មាត្រា ២ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[2] មាត្រា ១ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

កំណត់នៅក្នុងមាត្រា ៣ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមនេះ។

២.២ គោលការណ៍នៃការប្រកាសទោសដោយតុលាការ

ជាគោលការណ៍ គ្មានទោសណាមួយដែលអាចយកមកអនុវត្តបានឡើយ ប្រសិនបើទោសនោះមិនត្រូវបានប្រកាសដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ[3] ។ ទោសព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវតែប្រកាសដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌគឺមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ព្រោះគ្មានអ្នកណាក្រៅពីចៅក្រមទេ ដែលអាចប្រកាសផ្ដន្ទាទោសជនណាម្នាក់បាន ដោយសារតែ ចៅក្រមគឺជាមនុស្សដែលធ្វើការនៅក្នុងអំណាចតុលាការ ហើយអំណាចតុលាការនេះត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលជាច្បាប់កំពូល ឬ ជាច្បាប់គ្រឹះរបស់ប្រទេស ។

៣ មុខងារនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ

ទោសព្រហ្មទណ្ឌមានមុខងារសំខាន់ៗ ចម្បងចំនួន ៣ (បី) គឺ ៖

៣.១ មុខងារបង្ក្រាប និងដាក់ទណ្ឌកម្ម

កាលពីបុរាណកាលនោះ ទោសព្រហ្មទណ្ឌមានមុខងារចម្បងគឺធ្វើការបង្ក្រាប និងធ្វើការដាក់ទណ្ឌកម្មនេះ គឺជាមុខងារចម្បង ហើយជាមុខងារទី ១ នៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ ។ ការដាក់ទណ្ឌកម្ម នេះមានគោលដៅធ្វើយ៉ាងម៉េចឲ្យចារីដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះទទួលរងនូវផលពិបាក ទទួលរងនូវការឈឺចាប់ឲ្យកាន់តែខ្លាំងក្លាដែលនេះជាការឆ្លើយតបទៅនឹងសកម្មភាពរើករារដល់សង្គម ដែលបង្កដោយបទល្មើសរបស់ខ្លួន ។

៣.២ មុខងារបន្លាច និងបង្ការ

មុខងារទី ២ នៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ គឺមានគោលដៅធ្វើឲ្យមានការខ្លាចរអារទៅលើជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស និងបង្ការដល់សាធារណៈជន ។

ក. បន្លាចដល់ប្រធាននៃបទល្មើស

បន្លាចដល់ប្រធាននៃបទល្មើស គឺសំដៅដល់ជនណាដែលជាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬ អ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្តបទល្មើសទទួលរងសមល្មមទៅនឹងអំពើដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្ត ហើយខ្លាចរអាដល់ពេលថ្ងៃក្រោយក៏លាលែងនិងអាចជៀសវាងមិនប្រព្រឹត្តបទល្មើសសារជាថ្មីម្ដងទៀតឡើយ ។ មានន័យថា មុខងារបន្លាចគឺធ្វើឲ្យប្រធាននៃបទល្មើសខ្លាចរអារលែងហ៊ានប្រព្រឹត្តបទល្មើសជាថ្មីម្ដងទៀត ដែលសំដៅដល់ចារី សហចារី អ្នកផ្ដើមគំនិត និងអ្នកសមគំនិត ។

ខ. បង្ការដល់សាធារណៈជន

មុខងារបង្ការមានអានុភាពក្នុងការប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ការទៅដល់សារធារណៈជន សមាជិកសង្គមទាំងមូលជាពិសេសអ្នកដែលមានគំនិតក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើស បោះបង់ចោលនូវការប្រព្រឹត្តបទល្មើស

[3] មាត្រា ៦ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

របស់ខ្លួន ដោយហេតុយល់ឃើញថា ទោសព្រហ្មទណ្ឌមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរហើយ បើគាត់ហ៊ានប្រព្រឹត្តបទល្មើស នោះគាត់នឹងមានវាសនាដូចចារី ឬ សហចារី អ្នកផ្តើមគំនិត អ្នកសមគំនិត ដែលនឹងត្រូវទទួលរងទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ។

៣.៣ មុខងារអប់រំកែប្រែនិងធានាសម្រួលទណ្ឌិតឲ្យធ្វើសមាហរណកម្មចូលទៅរួមរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ

ចំណុចទី៣ ជាមុខងារសំដៅធ្វើយ៉ាងណាសម្រួល អប់រំ កែប្រែទណ្ឌិត និងធានាឲ្យទណ្ឌិតអាចធ្វើសមាហរណកម្មចូលទៅរស់នៅក្នុងសង្គមវិញបាន ។ ដូច្នេះហើយ ទើបគេពិនិត្យទៅដល់ការធ្វើយ៉ាងណាឲ្យទណ្ឌិតដែល ទទួលទោសរួច អាចកែប្រែខ្លួន អាចធ្វើសមាហរណកម្មខ្លួនឯងទៅក្នុងសង្គមវិញ ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍ដល់សង្គម ។ ទើបក្រមព្រហ្មទណ្ឌរបស់កម្ពុជាយើងបានប្រកាន់យកនូវនិន្នាការនេះ ដោយផ្តោតជាពិសេសទៅលើមងារទី ៣ នៃទោសព្រហ្មទណ្ឌគឺការអប់រំ កែប្រែ សម្រួលទណ្ឌិត ដើម្បីអាចធ្វើសមាហរណកម្មទណ្ឌិតចូលទៅរស់នៅក្នុងសង្គមវិញដោយបានកំណត់នូវគោលការណ៍ជាច្រើនដូចជា គោលការណ៍ឯកត្តកម្មនៃទោស ក៏ដូចជាគោលការណ៍និងយន្តការដ៏ទៃទៀតដើម្បីជ្រើសរើសទោសឲ្យសមស្របទៅនឹងបុគ្គលភាពនៃជនល្មើសហើយអាចកែសម្រួលនិងធ្វើសមាហរណកម្មទណ្ឌិតទៅក្នុងសង្គមវិញ ។

ផ្នែកទី២ ប្រភេទនៃទោសព្រហ្មទណ្ឌ

១. មូលទោស

១.១ អត្ថន័យនៃមូលទោស

មូលទោស គឺជាទោសមូលដ្ឋានដែលតុលាការយកទៅប្រើប្រាស់សម្រាប់ការប្រកាសទោសចំពោះជនជាប់ចោទដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស មានន័យថា ការបើមានជនណាម្នាក់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយនោះ តុលាការនឹងធ្វើការប្រកាសមូលទោសនេះទៅលើជនជាប់ចោទ ។

១.២ ប្រភេទនៃមូលទោស

នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ មូលទោសមានពីរ គឺទោសដាក់ពន្ធនាគារ និងទោសពិន័យជាប្រាក់[4] ។

១.២.១ ទោសដាក់ពន្ធនាគារ

ទោសពន្ធនាគារជាទោស ដែលច្បាប់កំណត់ពីការដកហូតសិទ្ធសេរីភាពចំពោះបុគ្គល ដោយត្រូវយកជននោះដាក់ក្នុងពន្ធនាគារ ហើយទោសនេះផងដែរក៏ចាំបាច់ត្រូវកំណត់អំពីរយៈពេលមួយច្បាស់លាស់ ។ ម្យ៉ាងទៀត ជាគោលការណ៍បទល្មើសទាំងឡាយ ដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារ ច្បាប់តែងតែកំណត់ពី

[4] មាត្រា ៤៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

អប្បបរមា និងអតិបរមានៃការដាក់ពន្ធនាគារ[5] ។ ការកំណត់អំពីអប្បបរមា និង អតិប្បរមានៃការដាក់ពន្ធនាគារ មានន័យថា ច្បាប់បានទុកលទ្ធភាពឱ្យចៅក្រមដែលមានឆន្ទានុសិទ្ធិ ក្នុងការសម្រេចអំពីទណ្ឌកម្ម ធ្វើការថ្លឹងថ្លែង ចំពោះអំពើ ដែលជននោះបានប្រព្រឹត្តដើម្បីដាក់ទណ្ឌកម្មទៅតាមកំរិតដែលច្បាប់បានកំណត់ ដោយចៅក្រម ពុំអាចសម្រេចដាក់ទោសច្រើនជាងអតិបរមា ឬ បន្ថយឱ្យទាបជាងអប្បបរមានៃទោសដែលច្បាប់បានកម្រិតទុក ឡើយ លើកលែងតែក្នុងករណីស្ថាន សម្រាល និងស្ថានទម្ងន់ទោស ដែលតុលាការអាចសម្រេចផ្តន្ទាទោសទាប ជាងអប្បបរមា ឬ ខ្ពស់ជាងអតិបរមា ។

២.ទោសបន្ថែម

២.១ អត្ថន័យនៃទោសបន្ថែម

ទោសបន្ថែមនេះជាទោសមួយប្រភេទដែលតុលាការធ្វើការប្រកាស ដើម្បីបន្ថែមទៅលើមូល ទោស បានន័យថាក្រៅអំពីការផ្តន្ទាទោសជាមូលទោសដែលមានដូចជាទោសដាក់ពន្ធនាគារឬពិន័យ ហើយ តុលាការអាចធ្វើការសម្រេចពិចារណាអំពីទោសបន្ថែមដែលអាចប្រកាសចំពោះទណ្ឌិតនោះថែមទៀតបាន ។ យើងអាចនិយាយម្យ៉ាងទៀតថា ទោសបន្ថែមនេះ ពេលដែលចៅក្រមគាត់ប្រកាសអំពីមូលទោសហើយក្នុងករណី ដែលលក្ខខណ្ឌច្បាប់ចែងកំណត់ថាអនុញ្ញាឲ្យមានផ្តន្ទាទោសបន្ថែមទៀត នោះចៅក្រមអាចសម្រេចប្រកាស ទោសបន្ថែម ដើម្បីបន្ថែមទៅលើមូលទោសបាន ។

២.២ លក្ខខណ្ឌនៃទោសបន្ថែម

យោងតាមមាត្រា៥៤ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌបានចែងថា ទោសបន្ថែម នឹងអាចប្រកាសទៅបាន លុះត្រាតែទោសនេះត្រូវបានចែងដោយជាក់លាក់ចំពោះបទលហុ បទមជ្ឈិម ឬបទឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវចោទប្រកាន់ ។ ទោសបន្ថែម អាចប្រកាសក៏បាន មិនប្រកាសក៏បាន ។ ទោសបន្ថែមត្រូវប្រកាសជាកាតព្វកិច្ច ប្រសិនបើច្បាប់ ចែងយ៉ាងជាក់លាក់ ។ នេះជាវិធានមួយដ៏មានសារៈសំខាន់ដែលមានន័យថា ជាគោលការណ៍ ចៅក្រមពុំមាន កាតព្វកិច្ចត្រូវតែប្រកាសទោសបន្ថែមឡើយ ក៏នៅក្នុងករណីមួយចំនួន ចៅក្រមនឹងមានកាតព្វកិច្ចប្រកាសទោស បន្ថែម លុះត្រាតែច្បាប់បានចែងជាក់លាក់តែប៉ុណ្ណោះ បានសេចក្តីថាមិនមែនចេះតែយកទៅអនុវត្តនោះទេ ទាល់តែបទល្មើសដែលជនល្មើសបានប្រព្រឹត្តនោះ ច្បាប់បានកំណត់ទុកជាមុន ទើបចៅក្រមអាចប្រកាសទោស បន្ថែមនេះបាន ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីបទល្មើសជួញដូរគ្រឿងញៀនជាដើម ដែលក្នុងករណីនេះចៅក្រម ត្រូវតែរឹបអូសគ្រឿងញៀននោះ ដែលនេះជាទោសបន្ថែមដែលច្បាប់បានកំណត់ទុកជាមុន ។

២.៣ ប្រភេទនៃទោសបន្ថែម[6]

[5] មាត្រា ៤៤ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[6] មាត្រា ៥៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

ប្រភេទនៃទោសបន្ថែម មានដូចជា ៖

១-ការដកសិទ្ធិខ្លះជាពលរដ្ឋ ។

២-ការហាមឃាត់ចំពោះការប្រកបវិជ្ជាជីវៈណា ដែលបទល្មើសនោះបានប្រព្រឹត្ត នៅក្នុងពេលដែលប្រកបវិជ្ជាជីវៈនេះ ។

៣-ការហាមឃាត់ចំពោះការបើកបរយានយន្តគ្រប់ប្រភេទ ។

៤-ការព្យួរលិខិតបើកបរ ។

៥-ការហាមឃាត់ចំពោះការស្នាក់នៅ ។

៦-ការហាមឃាត់ចំពោះការចាកចេញពីដែនដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

៧-ការហាមឃាត់ចំពោះការចូល និងការស្នាក់នៅលើដែនដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចំពោះទណ្ឌិតដែលជាជនបរទេស ។

៨-ការរឹបអូសឧបករណ៍សម្ភារៈ ឬវត្ថុដែលប្រើប្រាស់ក្នុងពេលប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬដែលទុកសម្រាប់ប្រព្រឹត្តបទល្មើស ។

៩-ការរឹបអូសវត្ថុ ឬមូលនិធិ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃបទល្មើស ។

១០-ការរឹបអូសផលទុន ឬទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលជាផលកើតចេញពីបទល្មើស ។

១១-ការរឹបអូសឧបភោគភណ្ឌ សម្ភារៈ ឬចលនវត្ថុ ដែលលំអទីកន្លែងដែលបទល្មើសត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ។

១២-ការរឹបអូសយានជំនិះដែលជារបស់ទណ្ឌិត ។

១៣-ការហាមឃាត់ចំពោះការកាន់កាប់ ឬការយកតាមខ្លួននូវអាវុធ គ្រឿងផ្ទុះនិងគ្រាប់រំសេវគ្រប់ប្រភេទ។

១៤-ការបណ្តេញចេញពីលទ្ធកម្មសាធារណៈ ។

១៥-ការបិទគ្រឹះស្ថានដែលប្រើប្រាស់ ដើម្បីត្រៀម ឬប្រព្រឹត្តបទល្មើស ។

១៦-ការហាមឃាត់ចំពោះការធ្វើអាជីវកម្មនៅក្នុងគ្រឹះស្ថាន ដែលបើកចំហសម្រាប់សាធារណជន ឬដែលប្រើប្រាស់ដោយសាធារណជន ។

១៧-ការបិទផ្សាយសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោស ។

១៨-ការផ្សាយសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោសនៅក្នុងសារព័ត៌មាន ។

១៩-ការផ្សាយសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោស តាមគ្រប់មធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍សោតទស្សន៍ ។

បទប្បញ្ញត្តិដោយឡែក អាចបង្កើតទោសបន្ថែមផ្សេងៗទៀត ។

៣. ទោសជំនួស

៣.១ អត្ថន័យនៃទោសជំនួស

ទោសជំនួសនេះ ជាប្រភេទទោសមួយដែលថ្មី ទើបនឹងត្រូវបានបញ្ចូលមកក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ។ ទោសជំនួស គឺជាទោសមួយប្រភេទដែលតុលាការអាចជ្រើសរើសយកទៅប្រើប្រាស់ដើម្បីជំនួសឲ្យមូលទោសបានន័យថា យកទៅប្រើប្រាស់ជំនួសឲ្យមូលទោស ហើយកាលណាតុលាការសម្រេចប្រកាសទោសជំនួសនេះ ទៅលើជនជាប់ចោទរួចហើយ តុលាការមិនអាចប្រកាសទោសក្នុងឋានៈជាមូលទោសទៀតបានឡើយ ។ តុលាការអាចប្រកាសទោសជំនួសទៅលើជនជាប់ចោទបាន ប្រសិនបើយល់ឃើញថា អំពើ ដែលជននោះបានប្រព្រឹត្តមានលក្ខណៈតូចតាច ព្យសនៈកម្មដែលកើតឡើងដោយសារអំពើនោះត្រូវ បានជនជាប់ចោទបានជួសជុលរួចហើយ ពោលគឺតុលាការអនុវត្តទោសនេះសម្រាប់តែបទល្មើសដែល កម្រិតអតិបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគាររយៈពេលខ្លីៗប៉ុណ្ណោះ ។

៣.២ ប្រភេទនៃទោសជំនួស

នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ទោសជំនួសមានពីរ ប្រភេទគឺទោសការងារសហគមន៍ និងទោសការស្តីបន្ទោស ។

៣.២.១ ទោសការងារសហគមន៍

តុលាការអាចប្រកាសទោសការងារសហគមន៍ទៅលើជនជាប់ចោទបាន ប្រសិនបើបទល្មើសដែលជននោះបានប្រព្រឹត្តមានកម្រិតអតិបរមានៃទោសពន្ធនាគារតិចជាង ឬស្មើ ៣ ឆ្នាំ ។

ការងារសហគមន៍ គឺជាកាតព្វកិច្ចត្រូវបំពេញក្នុងចិរវេលាចន្លោះពី ៣០ (សាមសិប) ម៉ោង និង ២០០ (ពីររយ) ម៉ោង នូវការងារគ្មានកំរៃជាអត្ថប្រយោជន៍របស់រដ្ឋ នីតិបុគ្គលនៃនីតិសាធារណៈផ្សេង ទៀត សមាគមន៍ ឬដល់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល[7] ។ ការងារសហគមន៍មិនអាចបំពេញជាប្រយោជន៍ នៃរូបវន្តបុគ្គលនោះទេ ។ ម្យ៉ាងទៀតទោសនេះត្រូវស្ថិតនៅក្រោមបទបញ្ញត្តិនៃក្រមការងារជាអាទិ៍ ការងារពេលយប់ អនាម័យ សន្តិសុខ ហើយនិងការងាររបស់ស្ត្រី ។ ការងារនេះអាចត្រួតគ្នាបានជា មួយនឹងការអនុវត្តសកម្មភាពវិជ្ជាជីវៈបានផងដែរ ។

៣.២.២ ទោសការស្តីបន្ទោស

ការស្តីបន្ទោសជាទោសម្យ៉ាងដែលតុលាការអាចប្រកាសត្រឹមជាការស្តីបន្ទោស ដោយគ្មានទោសណាមួយត្រូវបានប្រកាសចំពោះជននោះទេដូចជាមូលទោសឬទោសបន្ថែម ។ តុលាការអាច ប្រកាសការ

[7] មាត្រា ៧២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

ស្តីបន្ទោសនៅក្នុងករណីដែលជនជាប់ចោទ រងទោសដាក់ពន្ធនាគារដែលមានអតិបរមា តិចជាង ឬស្មើ ៣ ឆ្នាំ[៥] ។ ក្នុងករណី បើជននោះបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម ៖

-ភាពចលាចលដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ដែលបណ្តាលមកពីបទល្មើសបានបញ្ចប់ ។

-កាខូចខាតត្រូវបានជួសជុលរួចហើយ

-ជនជាប់ចោទបានបង្ហាញការធានាក្នុងការចូលទៅរួមរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ ។

[៥] មាត្រា ៧៦ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

ជំពូកទី២

ការអនុវត្តទោសក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ

ចំពោះទោសដែលត្រូវយកមកអនុវត្តទៅលើរូបវន្តបុគ្គល ឬ នីតិបុគ្គល ទណ្ឌកម្មស្តែងឡើងក្រោមរូបភាពជាការដកហូតនូវសិទ្ធិសេរីភាពរបស់បុគ្គល ដូចជា ការយកបុគ្គលដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសឱ្យអនុវត្តទោសក្នុងពន្ធនាគារ ការរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានមកពីបទល្មើស ការហាមឃាត់នូវសកម្មភាពផ្សេងៗ ជាដើម ហើយទណ្ឌកម្មទាំងនេះ ត្រូវបានបញ្ញត្តិយ៉ាងច្បាស់លាស់ក្នុងច្បាប់ជាធរមាន ។ ដូច្នេះ នៅក្នុងផ្នែកនេះនឹងធ្វើការបកស្រាយអំពី ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះរូបវន្តបុគ្គលជានីតិជន **ផ្នែកទី១** ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះរូបវន្តបុគ្គលជាអនីតិជន **ផ្នែកទី ២** និងទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះនីតិបុគ្គល **ផ្នែកទី ៣** ។

ផ្នែកទី១ ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះរូបវន្តបុគ្គលជានីតិជន

នីតិជន សំដៅដល់ជនដែលមានអាយុចាប់ពី១៨ ឆ្នាំឡើងទៅ ។ ជាគោលការណ៍ នីតិភាពនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវបានកំណត់ចាប់ពីអាយុ១៨ ឆ្នាំឡើងទៅ ។ មានន័យថា បុគ្គលដែលមានអាយុចាប់ពី ១៨ ឡើងទៅ នៅក្នុងករណីដែលជននេះ បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសណាមួយនោះ គឺគាត់ត្រូវទទួលរងនូវទោសព្រហ្មទណ្ឌយ៉ាងពេញលេញ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះរូបវន្តបុគ្គលជានីតិជននេះមានបីគឺ មូលទោស ទោសបន្ថែម និងទោសជំនួស ។

១.មូលទោស

ជាគោលការណ៍ ប្រសិនបើ មានជនណាមួយបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ ជននោះនឹងត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ដោយត្រូវទទួលរងនូវទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ តាមការកំណត់របស់ច្បាប់ជាធរមាន ។ ដោយឡែក មូលទោសដែលត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះរូបវន្តបុគ្គលជានីតិជនមានពីរ គឺទោសដាក់ពន្ធនាគារ និងទោសពិន័យជាប្រាក់ ។

១.១ ទោសដាក់ពន្ធនាគារ

ទោសដាក់ពន្ធនាគារ គឺជាទោសគុក ទោសដែលបំបាត់សេរីភាព ហើយមានកំណត់កាលដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដោយដាក់ពន្ធនាគារ មានន័យថាជនម្នាក់ក្រោយពេលតុលាការសម្រេចផ្តន្ទាទោសរួចហើយ ក៏យកជននោះទៅដាក់ពន្ធនាគារ ដើម្បីឱ្យអនុវត្តទោស ។

ឧទាហរណ៍. បទលួច ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៣៥៣ និងមាត្រា៣៥៦ ដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី៦ ខែទៅ៣ ឆ្នាំ និងពិន័យជាប្រាក់ពី១លានរៀលទៅ៦លានរៀល ។ ដូច្នេះ ក្នុងករណីដែលបុគ្គលណាម្នាក់ដែលបានប្រព្រឹត្តបទលួចខាងលើ នឹងត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារចន្លោះពី៦ខែ ទៅ៣ ឆ្នាំ ដោយយកទណ្ឌិតនោះទៅដាក់ក្នុងពន្ធនាគារហូតអនុវត្តទោសរបស់ខ្លួនចប់ ។

ជាងនេះទៅទៀត ក្រមព្រហ្មទណ្ឌក៏បានកំណត់អំពីរបៀបក្នុងការគណនាថិរវេលានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារនេះផងដែរ ។ ការគណនាអំពីថិរវេលានៃទោសដាក់ពន្ធនាគាទោសដាក់ពន្ធនាគារ ១ (មួយ) ថ្ងៃ ត្រូវគិត ២៤ (ម្ភៃបួន) ម៉ោង ។ ទោសដាក់ពន្ធនាគារ ១ (មួយ) ខែ ត្រូវគិត ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ ។ ទោសដាក់ពន្ធនាគារលើសពី ១ (មួយ) ខែ ត្រូវគិតតាមចំនួនថ្ងៃជាក់ស្តែង ដែលមាននៅក្នុងខែនោះ ។ ទោសដាក់ពន្ធនាគារ ១ (មួយ) ឆ្នាំ ត្រូវគិត ១២ (ដប់ពីរ) ខែ[9] ។ ឧទាហរណ៍ លោក ក ត្រូវបានតុលាការសម្រេចផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគាររយៈពេល១ ឆ្នាំ ចាប់ពីថ្ងៃទី១ ខែ០១ ឆ្នាំ២០២០ ដូច្នេះការគណនាទៅតាមចំនួនថ្ងៃនៃខែ គឺនាំឱ្យគេកំណត់ការដោះលែងលោក ក ឱ្យមានសេរីភាពវិញនៅថ្ងៃទី១ ខែ០១ ឆ្នាំ២០២១ ។ ក៏ប៉ុន្តែ ច្បាប់ក៏បានកំណត់នូវលក្ខខណ្ឌដោយឡែកនៃការបញ្ចប់ទោសផងដែរថា ជាគោលការណ៍ ទណ្ឌិតដែលទោសរបស់ខ្លួនត្រូវបញ្ចប់នៅថ្ងៃសៅរ៍ ថ្ងៃអាទិត្យ ឬថ្ងៃឈប់សម្រាកផ្សេងទៀតដែលច្បាប់ ឬបទដ្ឋានគតិយុត្តបានកំណត់ ត្រូវតែដោះលែងឱ្យ មានសេរីភាពវិញនៅមុនថ្ងៃឈប់សម្រាកនោះ[10] ។

១.២ ទោសពិន័យ

ចំណែកឯទោសពិន័យវិញ ជាទោសដែលភ្ជាប់ជាមួយទោសដាក់ពន្ធនាគារ ហើយជាទោសដែលតម្រូវឱ្យមានការបង់ប្រាក់តាមការកំណត់របស់ច្បាប់ ហើយរាល់ការពិន័យជាប្រាក់ គឺត្រូវគិតជាប្រាក់រៀលដែលជារូបិយវត្ថុជាតិ និងត្រូវបង់ចូលទៅក្នុងថវិការបស់រដ្ឋ[11] ។ ឧទាហរណ៍ តពីខាងលើ ដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារ និងពិន័យជាប្រាក់ពី ១ លានរៀល ទៅ ៦ លានរៀល ។ ដូច្នេះ នៅក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើតុលាការកំណត់ប្រាក់ដែលត្រូវពិន័យចំនួនប៉ុន្មាន ប្រាក់ទាំងនេះនឹងត្រូវបង់ចូលទៅក្នុងថវិការដ្ឋ ។ម្យ៉ាងទៀត ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៩ ក៏បានកំណត់នូវបទល្មើសមួយចំនួនដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ប៉ុណ្ណោះ ដោយមិនមានការផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារនោះទេ ។ ឧទាហរណ៍ មាត្រា ២២៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌបានបញ្ញត្តិពីបទហិង្សាស្រាល ដែលបានចែងថា អំពើប្រព្រឹត្តទៅលើអ្នកដទៃនូវហិង្សាស្រាលដែលមិននាំឱ្យរងរបួសទេនោះ ត្រូវផ្តន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ពី ៥០០០ (ប្រាំពាន់) រៀល ទៅ ១០០០០០ (មួយសែន) រៀល ។

២. ទោសបន្ថែម

ទោសបន្ថែមនេះ មានចំនួន១៩ ចំណុច មានដូចជា ៖

១. ការដកសិទ្ធិខ្លះជាពលរដ្ឋ[12]

- សិទ្ធិពលរដ្ឋដែលអាចដកបានរួមមាន៖

[9] មាត្រា ៤៩ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[10] មាត្រា ៥០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[11] មាត្រា ៥២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[12] មាត្រា ៥៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

- សិទ្ធិបោះឆ្នោត
- សិទ្ធិឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត
- សិទ្ធិបំពេញការងារជាមន្ត្រីក្រមខ័ណ្ឌមុខងារសាធារណៈ
- សិទ្ធិទទួលការចាត់តាំងជាអ្នកជំនាញជាអាជ្ញាកណ្តាល ឬជាអាណត្តិគាហករបស់តុលាការ។
- សិទ្ធិទទួល និងពាក់គ្រឿងឥស្សរិយយសទាំងអស់ ។
- សិទ្ធិធ្វើជាសាក្សី ដែលទទួលសម្បថនៅមុខតុលាការ ។

ឧទាហរណ៍មាត្រា៥៨៧ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឃើញមានចែងពីពលរដ្ឋទទួលអាណត្តិសាធារណៈដោយការបោះឆ្នោតហេតុនេះបើសិនជាគាត់នៅតែបន្តបំពេញមុខងាររបស់គាត់ នៅពេលដែលមុខងារនោះត្រូវបានផុត អាណត្តិ ឬបានបញ្ចប់ទៅហើយ ។ ទង្វើបែបនេះ បើយោងតាមមាត្រា ៥៨៧ គឺគាត់បានប្រព្រឹត្ត បទល្មើសមួយឈ្មោះថា "បទបន្តអនុវត្តមុខងារដោយខុសច្បាប់"។ ដូច្នេះបន្ទាប់ពីតុលាការផ្តន្ទា ទោសគាត់ក្នុងឋានៈជាមូលទោសអាចជាទោសដាក់គុក ឬទោសពិន័យជាប្រាក់រួចហើយ ចៅក្រម អាចប្រកាសដកសិទ្ធិបោះឆ្នោតគាត់ទៀតបាននៅក្នុងឋានៈជាទោសបន្ថែមនេះដោយផ្អែកទៅលើ មាត្រា ៦០៤ ចំណុចទី ១ ចែងពីការដកសិទ្ធិខ្លះជាពលរដ្ឋ ។ ហេតុនេះនៅពេលដែលតុលាការ សម្រេចដកសិទ្ធិបោះឆ្នោតរួចហើយ នៅពេលដែលដល់ថ្ងៃបោះឆ្នោតណាមួយនោះ គាត់មិនអាច ទៅបោះឆ្នោតជាស្ថាពរ ឬសម្រាប់រយៈពេល ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ យ៉ាងច្រើន ទោះបីជាសិទ្ធិបោះឆ្នោតនេះ មានកំណត់យ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញក៏ដោយ។

ទោសនេះអាចជាស្ថាពរ ឬ ជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាបរយៈពេល ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ យ៉ាងច្រើន ។

២.ការហាមឃាត់ចំពោះការប្រកបវិជ្ជាជីវៈ

ការហាមឃាត់ចំពោះការប្រកបវិជ្ជាជីវៈ មិនអនុវត្តទៅលើការបំពេញអាណត្តិដែលជ្រើសតាំងដោយការបោះឆ្នោតជាសាធារណៈឬការទទួលខុសត្រូវខាងសហជីពទេ ប៉ុន្តែការហាមឃាត់នេះ មិនអាចអនុវត្តំពោះបទល្មើសរំលោភលើច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មានទេ ហើយទោសនេះអាចជាស្ថាពរ ឬ ក៏ជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈពេល ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំយ៉ាងច្រើន[13] ។ តុលាការត្រូវបញ្ជាក់មុខរបរដែលត្រូវហាមឃាត់ ។ មានន័យថា ប្រសិនបើ ដោយសារតែមុខរបរណាមួយ ជនល្មើសអាចមាលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើសណាមួយនោះ តុលាកានឹងពិចារណាថាទោសបន្ថែមហាមឃាត់ចំពោះវិជ្ជាជីវៈមួយនោះ ។ ករណីដូចជាវិជ្ជាជីវៈគ្រូបង្រៀន វិជ្ជាជីវៈវិស្វករ វិជ្ជាជីវៈគ្រូពេទ្យ ជាដើម ។ល។

ឧទាហរណ៍ គ្រូបង្រៀនម្នាក់មានពិរុទ្ធភាពពីបទឈ្លានពានខាងផ្លូវភេទទៅលើសិស្សរបស់ខ្លួន

[13] មាត្រា ៥៦ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

ម្នាក់ ដូច្នេះតុលាការនឹងសម្រេចលែងឱ្យជនល្មើសអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈគ្រូបង្រៀនទៀតហើយ ។ ហេតុដូច្នេះហើយ តុលាការ គាត់នឹងពិចារណាថាទោសបន្ថែមសម្រេចហាមឃាត់ចំពោះវិជ្ជាជីវៈបែបនេះ គឺសមរម្យហើយ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ នៅពេលដែលតុលាការផ្តន្ទាទោសបន្ថែមទៀតរួចហើយ ប្រសិនបើជននោះបំពានលើសេចក្តីសម្រេច របស់តុលាការ ។ ដូច្នេះយោងតាមមាត្រា៥៧៩ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ **បទបំពានលើទោសហាមឃាត់ផ្នែកវិជ្ជាជីវៈ** បានចែងថា នៅក្នុងករណីដែលទោសហាមឃាត់ចំពោះការប្រកបវិជ្ជាជីវៈ ត្រូវបានប្រកាសដោយអាជ្ញាធរ តុលាការ អំពើបំពានលើការហាមឃាត់នេះត្រូវ ផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី១ (មួយ) ឆ្នាំ ទៅ ២ (ពីរ) ឆ្នាំ និង ពិន័យជាប្រាក់ ពី ២.០០០.០០០ (ពីរលាន) រៀលទៅ ៤.០០០.០០០ (បួនលាន) រៀល។

៣. ការហាមឃាត់ចំពោះការបើកយានយន្តគ្រប់ប្រភេទ ។ ការហាមឃាត់ចំពោះការបើកបរ យានយន្ត មិនត្រូវលើសពី ៥ ឆ្នាំទេ[14] ។ ឧទាហរណ៍ ករណីគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍មួយ លោក ក បានបើករថយន្ត ដោយការធ្វេសប្រហែសខ្វះការប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយក៏បានបើកបុកបុរសម្នាក់បណ្តាលឱ្យបាត់បង់ជីវិត ក្នុងករណី នេះ ជាបទល្មើសមនុស្សឃាតអចេតនា ដែលមានបញ្ញត្តិនៅក្នុងមាត្រា២០៧ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ។ ដូច្នេះ បន្ទាប់ ពីតុលាការសម្រេចផ្តន្ទាទោសពីមូលទោសហើយ តុលាការអាចប្រកាសទោសបន្ថែមមួយ ឬច្រើន ដូចដែលមាន ចែងនៅក្នុងមាត្រា២០៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌបាន ។

៤. ការព្យួរលិខិតបើកបរ ទោសព្យួរលិខិតបើកបរមិនត្រូវលើសពី ៥ ឆ្នាំទេ ។ ទណ្ឌិតត្រូវប្រគល់ លិខិតបើកបររបស់ខ្លួនទៅក្រឡាបញ្ជីតុលាការ[15] ។ ឧទាហរណ៍ ដូចករណីខាងលើនេះ តុលាការអាច ប្រកាសទោសបន្ថែមដូចជា ហាមឃាត់បើកបរយានយន្ត ទោះបីជាប្រភេទណាក៏ដោយសម្រាប់រយៈ ពេល ៥ ឆ្នាំយ៉ាងច្រើន និងការព្យួរលិខិតបើកបរ របស់លោក ក ។

៥. ការហាមឃាត់ចំពោះការស្នាក់នៅទីកន្លែងមួយចំនួននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា[16]

ទោសហាមឃាត់ការស្នាក់នៅ គឺជាការហាមឃាត់ដល់ទណ្ឌិត ចំពោះការមានមុខនៅទីកន្លែង ខ្លះលើដែនដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ហើយទោសនេះ មិនអាចលើសពី ១០ (ដប់) ឆ្នាំ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ និង ៥(ប្រាំ) ឆ្នាំ ចំពោះបទមជ្ឈិម ហើយតុលាការកំណត់បញ្ជីនៃទីកន្លែងដែលហាមឃាត់ និង កំណត់ចិរវេលា នៃការហាមឃាត់ ហើយការហាមឃាត់ការស្នាក់នៅរួមមានវិធានការតាមដាន ។

ទណ្ឌិតត្រូវតែ ៖

១-ចូលបង្ហាញខ្លួនតាមដីកាកោះរបស់អាជ្ញាធរតុលាការឬរដ្ឋបាលដែលតុលាការបានចាត់តាំង។

[14] មាត្រា ៥៧ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[15] មាត្រា ៥៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[16] មាត្រា ៥៩ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

២-ចូលបង្ហាញខ្លួនឱ្យបានទៀងទាត់តាមការកំណត់នៅស្នាក់ការនគរបាលឬកងរាជអាវុធហត្ថតាមការ ចាត់តាំងរបស់តុលាការ ។

ម្យ៉ាងទៀត តុលាការត្រូវកំណត់បែបបទនៃវិធានការតាមដាន ហើយសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការត្រូវជូនដំណឹងដោយព្រះរាជអាជ្ញាដល់ក្រសួងមហាផ្ទៃ និងក្រសួងការពារជាតិក្នុងគោលបំណងសុំឲ្យមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយតុលាការ ។

ឧទាហរណ៍ លោក ក បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសឃាតកម្ម ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា១៩៩ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ នៅអាកាសយានដ្ឋាន នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយផ្តើមឡើងពីទំនាស់ពាក្យសម្តីគ្នា ។ ដូច្នេះ តុលាការអាចប្រកាសទោសបន្ថែម ដោយហាមឃាត់មិនឱ្យលោក ក ចូលទៅក្នុងអាកាសយានដ្ឋានកម្ពុជាសម្រាប់រយៈពេល ១០ ឆ្នាំ ជាដើម ផ្អែកតាមមាត្រា ២០៦ ចំណុចទី៣ ។

៦. ការហាមឃាត់ចំពោះការចាកចេញពីដែនដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ការហាមឃាត់ចំពោះការចាកចេញពីដែនដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមិនត្រូវលើសពី ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ ។

៧. ការហាមឃាត់ចំពោះការចូល និង ការស្នាក់នៅលើដែនដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដល់ទណ្ឌិតដែលជាជនបរទេស ការហាមឃាត់ដល់ទណ្ឌិតបរទេសចំពោះការចូលនិងការស្នាក់នៅក្នុងដែនដីនៃព្រះរាជាណា ចក្រកម្ពុជាអាចជាស្ថាពរឬជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈពេល ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ យ៉ាងច្រើន ហើយការហាមឃាត់នេះនាំឱ្យមានការបណ្តេញទណ្ឌិតឱ្យចេញដោយពេញច្បាប់នៅពេលបញ្ចប់ទោសដាក់ពន្ធនាគារ ។

ឧទាហរណ៍ ក្នុងករណីដូចជាមានជនបរទេសម្នាក់ចូលមកដល់រដ្ឋកម្ពុជាគាត់ក៏ប្រព្រឹត្តបទល្មើសមួយចំនួន អាចមាន គាត់ចាប់គេរំលោភ ឬគាត់ប្រព្រឹត្តអំពើឆបោក ។ ដូច្នេះ ក្នុងករណីដែលតុលាការឬចៅក្រមបានប្រកាសមូលទោសរួចហើយ តុលាការអាចជ្រើសយកទោសមួយទៀតគេឲ្យឈ្មោះថាទោសបន្ថែមដែលមានចែងក្នុងចំណុចទី ៧ នៃមាត្រា ៥៣ ដើម្បីបន្ថែមទៅលើមូលទោសទៀត ហេតុនេះ នៅពេលដែលចៅក្រមគាត់សម្រេចបន្ថែមទោសបន្ថែមនេះហើយ នៅពេលដែលជនបរទេសនោះបានអនុវត្តទោសនៅក្នុងពន្ធនាគាររួចហើយ ជនបរទេសនោះនឹងត្រូវបានគេបណ្តេញចេញដោយស្វ័យប្រវត្តិពីដែនដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

៨. ការរឹបអូសឧបករណ៍សម្ភារៈឬវត្ថុដែលប្រើប្រាស់ក្នុងពេលប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬដែលទុកសម្រាប់ប្រព្រឹត្តបទល្មើស

៩. ការរឹបអូសវត្ថុ ឬ មូលនិធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃបទល្មើស

១០. ការរឹបអូសផលទុនឬទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាផលកើតចេញពីបទល្មើស

១១. ការរឹបអូសឧបភោគភណ្ឌសម្ភារៈ ឬ ចលនវត្ថុ ដែលលំអទីកន្លែងដែលបទល្មើសត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ។

១២. ការរឹបអូសយានជំនិះដែលជារបស់ទណ្ឌិត

១៣. ការហាមឃាត់ចំពោះការកាន់កាប់ ឬ ការយកតាមខ្លួននូវអាវុធគ្រឿងផ្ទុះ និងគ្រាប់រំសេវ គ្រប់ប្រភេទការហាមឃាត់ចំពោះការកាន់កាប់ ឬ ការយកតាមខ្លួននូវអាវុធគ្រឿងផ្ទុះនិងគ្រាប់រំសេវនេះ អាចជាស្ថាពរ ឬ ជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈពេល ៥(ប្រាំ) ឆ្នាំយ៉ាងច្រើន ។

១៤.ការបណ្តេញចេញពីលទ្ធកម្មសាធារណៈ[17] ។ លទ្ធកម្មសាធារណៈ គឺជាការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញផ្សេងៗ តាមការដេញថ្លៃជាសាធារណៈដោយប្រើ ថវិការដ្ឋ ។ ការបណ្តេញចេញពីលទ្ធកម្មសាធារណៈនាំឱ្យមានការហាមឃាត់ចំពោះការចូលរួមដោយផ្ទាល់ ឬ ដោយប្រយោលក្នុងលទ្ធកម្មសាធារណៈទាំងឡាយដែលរៀបចំដោយ៖

១-រដ្ឋ។

២-រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ។

៣-គ្រឹះស្ថានសាធារណៈ។

៤-សហគ្រាសដែលទទួលសម្បទានពីរដ្ឋ ឬ ពីរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិឬដែលត្រួតពិនិត្យដោយរដ្ឋឬដោយរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ។

ទោសបណ្តេញចេញនេះអាចជាស្ថាព រឬ ជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈពេល ៥ ឆ្នាំ យ៉ាងច្រើនបាន ។

១៥. ការបិទគ្រឹះស្ថានដែលប្រើប្រាស់ ដើម្បីត្រៀម ឬ ប្រព្រឹត្តបទល្មើស ។ គ្រឹះស្ថាន គឺជាកន្លែងធ្វើពាណិជ្ជកម្ម អាជីវកម្ម ឬសហគ្រាស ។ ម្យ៉ាងទៀត ទោសបិទគ្រឹះស្ថាននាំឱ្យមានការហាមឃាត់ចំពោះការធ្វើសកម្មភាពនៅក្នុងគ្រឹះស្ថានដែលនៅក្នុងឱកាសធ្វើសកម្មភាពនោះបទល្មើសត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង ហើយទោសបិទគ្រឹះស្ថាននេះអាចជាស្ថាពរឬជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈពេល ៥ ឆ្នាំយ៉ាងច្រើន[18]។

១៦.ការហាមឃាត់ចំពោះការធ្វើអាជីវកម្មនៅក្នុងគ្រឹះស្ថានដែលបើកចំហ សម្រាប់សាធារជន ឬ ដែលប្រើប្រាស់ដោយសាធារណជន ។ ការហាមឃាត់ចំពោះការធ្វើអាជីវកម្មលើគ្រឹះស្ថានដែលបើកចំហសម្រាប់សាធារណជន ឬ ដែល ត្រូវប្រើប្រាស់ដោយសាធារណជនអាចជាស្ថាពរ ឬជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈពេល៥(ប្រាំ) ឆ្នាំយ៉ាងច្រើន[19] ។

---

[17] មាត្រា ៦៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[18] មាត្រា ៦៦ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[19] មាត្រា ៦៧ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

១៧-ការបិទផ្សាយសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោស ។ ទោសបិទផ្សាយសេចក្តីសម្រេចត្រូវអនុវត្តនៅទីកន្លែងដែលចង្អុលបង្ហាញដោយតុលាការ និងក្នុងរយៈពេលមួយដែលកំណត់ដោយតុលាការ ហើយការបិទផ្សាយមិនអាចលើសពី២ (ពីរ) ខែនោះទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការបិទផ្សាយអាចធ្វើទាំងស្រុង ឬ តាមសម្រង់ ឬ តាមនិទ្ទេសធម្មតាបាន ។ ចំពោះសោហ៊ុយបិទផ្សាយ គឺជាបន្ទុករបស់ទណ្ឌិត ។

១៨-ការផ្សាយសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោសនៅក្នុងសារព័ត៌មានសរសេរ ។ ទោសផ្សាយសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការត្រូវចុះផ្សាយក្នុងសារព័ត៌មានសរសេរតាមបែបបទ និងក្នុងចិរវេលាដែលកំណត់ដោយតុលាការ ។ សោហ៊ុយក្នុងការចុះផ្សាយជាបន្ទុករបស់ទណ្ឌិត ហើយក្នុងករណី មិនគោរពតាមទណ្ឌិតអាចត្រូវបានបង្ខំដល់រូបកាយ ហើយប្រសិនបើតុលាការបានបង្គាប់ឱ្យផ្សព្វផ្សាយសេចក្តីសម្រេចសារព័ត៌មានមិនអាចបដិសេធការផ្សាយនេះបានទេ ។

១៩.ការផ្សាយសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោសតាមគ្រប់មធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍សោតទស្សន៍ ។ ទោសផ្សាយជាសាធារណៈនូវសេចក្តីសម្រេចតាមគ្រប់មធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍សោតទស្សន៍ត្រូវអនុវត្តតាមបែបបទដែលកំណត់ដោយតុលាការ ។ ការផ្សាយនេះមិនអាចលើសពី៨ (ប្រាំបី) ថ្ងៃទេ ហើយការផ្សាយអាចផ្សាយទាំងស្រុង តាមសម្រង់ ឬ តាមនិទ្ទេស ។ ចំពោះសោហ៊ុយនៃការផ្សាយ គឺជាបន្ទុករបស់ទណ្ឌិត ។

៣.ទោសជំនួស

ទោសជំនួស ជាទោសមួយប្រភេទដែលជំនួសឱ្យមូលទោស ដែលជាទោសដាក់ពន្ធនាគារ និងទោសពិន័យជាប្រាក់ ។ ដូច្នេះ នៅក្នុងករណីដែលតុលាការសម្រេចប្រកាសទោសជំនួសយកមកអនុវត្តចំពោះជនជាប់ចោទ តុលាការមិនអាចប្រកាសមូលទោសបាននោះឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ទោសជំនួសដែលត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះនីតិជនមានពីរគឺ ទោសការងារសហគមន៍ និងការស្តីបន្ទោស ។

៣.១ ទោសការងារសហគមន៍

តុលាការអាចប្រកាសទោសការងារសហគមន៍បាន បើកាលណាជនជាប់ចោទទទួលទោសដាក់ពន្ធនាគារ ដែលអតិបរមាតិចជាង ឬស្មើនឹង ៣ (បី) ឆ្នាំ តុលាការអាចប្រកាសទោសការងារសហគមន៍បាន ។ [20]

ការងារសហគមន៍ គឺជាកាតព្វកិច្ចត្រូវបំពេញក្នុងចិរវេលាចន្លោះពី ៣០ (សាមសិប)ម៉ោង ទៅ ២០០ (ពីររយ) ម៉ោងដោយគ្មានកម្រៃ ជាប្រយោជន៍ដល់រដ្ឋ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ឬនីតិបុគ្គលនៃនីតិសាធារណៈផ្សេងៗទៀត ដល់សមាគម ឬដល់អង្គការ មិនមែនរដ្ឋាភិបាល។ ហើយនៅក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ ការងារសហគមន៍មិនអាចបំពេញជាប្រយោជន៍នៃរូបវន្តបុគ្គលទេ ។ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា៧៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះ

[20] មាត្រា៧២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

រាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាទូទៅ ការងារសហគមន៍ត្រូវអនុវត្តឱ្យបានសមស្របតាមលក្ខខណ្ឌនៃច្បាប់ស្តីពីការងារ ជាអាទ៍ ការងារនៅពេលយប់ អនាម័យ និងការងាររបស់ស្ត្រី ។ ម្យ៉ាងទៀត តុលាការក៏អាចប្រកាសទោសការងារសហគមន៍ត្រួតគ្នាបានជាមួយនឹងការអនុវត្តសកម្មភាពវិជ្ជាជីវៈណាមួយបានផងដែរ មាត្រា៧៤ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ។

ជាងនេះទៅទៀត រដ្ឋមានកាតព្វកិច្ចចេញសោហ៊ុយជួសជុលការខូចខាត ដែលបង្កឡើងដល់អ្នកដទៃដោយអំពើរបស់ទណ្ឌិតនៅក្នុងពេលដែលទណ្ឌិតនេះកំពុងបំពេញការងារ ដើម្បីផលប្រយោជន៍របស់សហគមន៍ណាមួយផងដែរ ។

៣.២ ទោសស្តីបន្ទោស

ទោសស្តីបន្ទោសនេះ យើងអាចនិយាយបានថា ជាទោសដែលប្រើប្រាស់សម្រាប់បទល្មើសដែលស្រាល ហើយតុលាការសម្រេចមិនដាក់ពន្ធានាគារ ឬពិន័យជាប្រាក់អ្វីនោះទេ ក្នុងគោលបំណងជាការព្រមាន ការអប់រំ ការប្រដៅអំពីកំហុសឆ្គងរបស់ជនល្មើសដែលបានប្រព្រឹត្ត ហើយជាការព្រមានកុំឱ្យជននេះប្រព្រឹត្តបទល្មើសជាថ្មីទៀត ។ ដូចនេះ កាលបើជនជាប់ចោទរងទោសដាក់ពន្ធនាគារ ដែលអតិបរមាតិចជាង ឬស្មើនឹង៣ (បី) ឆ្នាំ តុលាការអាចប្រកាសស្តីបន្ទោស ប្រសិនបើមានគ្រប់លក្ខខណ្ឌ ទាំងបីដូចតទៅនេះ ៖

-ភាពចលាចលដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈដែលបណ្តាលមកពីបទល្មើសបានបញ្ចប់

-ការខូចខាតត្រូវបានជួសជុលរួចហើយ និង

-ជនជាប់ចោទបានបង្ហាញការធានាក្នុងការចូលទៅរួមរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ ។

ជាងនេះទៅទៀត ការងារសហគមន៍ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីការងារ ជាអាទិ៍ការងារនៅពេលយប់ អនាម័យ សន្តិសុខ ហើយនិងការងាររបស់ស្ត្រីការងារសហគមន៍នេះអាចត្រួតគ្នាបានជាមួយនឹងសកម្មភាព វិជ្ជាជីវៈ[21] ។ ម្យ៉ាងទៀត រដ្ឋត្រូវតែចេញសោហ៊ុយជួលជុលការខូចខាតដែលបង្កដល់អ្នកដទៃដោយទណ្ឌិតនៅក្នុងពេលដែលកំពុងអនុវត្តការងារសហគមន៍ ហើយរដ្ឋត្រូវតែធ្វើឧបាទេសកម្មដោយពេញច្បាប់ទៅក្នុងសិទ្ធិជនរងគ្រោះ[22] ។

ឧបាទេសកម្មមានន័យថា គឺជាឋានៈមួយដែលបុគ្គលម្នាក់ទទួលជំនួសបុគ្គលណាមួយទៅតាមផ្លូវច្បាប់ ។ បានជាច្បាប់កំណត់យ៉ាងនេះ ព្រោះពេលខ្លះជនដែលទទួលរងនូវការងារសហគមន៍នេះគ្មានថវិកាបង់ខ្លួនឯងឡើយ ។ ដូច្នេះបើរដ្ឋមិនចេញសំណងជំនួសនោះទេ ជនរងគ្រោះនឹងមិនទទួលបានការជួសជុលនូវការខូចខាតនោះទេ ហើយនឹងបណ្តាលឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ចំពោះជនរងគ្រោះដែលជាប្រជាពលរដ្ឋរបស់ខ្លួនជាក់ជាមិនខាន ។

---

[21] មាត្រា ៧៤ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[22] មាត្រា ៧៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

ផ្នែកទី២ ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះរូបវន្តបុគ្គលជាអនីតិជន

ជាគោលការណ៍ អនីតិជនអាយុក្រោម១៤ឆ្នាំ មិនទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌទេ ។ ដូចនេះព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវសម្រេចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ និងត្រូវប្រគល់អនីតិជននោះឱ្យទៅអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់វិញភ្លាម ។ ម្យ៉ាងទៀត ការកំណត់ពីអាយុនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន គឺត្រូវកំណត់យកអាយុនៅពេល ដែលអនីតិជននោះប្រព្រឹត្តបទល្មើស។ ភស្តុតាងនៃអាយុរបស់អនីតិជន ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយសំបុត្រកំណើត ឬឯកសារផ្សេងៗទៀតដែលបានបញ្ជាក់អំពីកំណើត។ ក្នុងករណីមានការសង្ស័យពីអាយុរបស់អនីតិជនវិមតិ សង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់អនីតិជននោះ។

១ មូលទោស

នីតិភាពនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌត្រូវកំណត់ចាប់ពីអាយុ១៨ ឆ្នាំឡើងទៅ មាត្រា៣៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ហើយជាគោលការណ៍អនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ មិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនោះឡើយ មានន័យថា គ្មានទោសណាមួយដែលអាចត្រូវបានអនុវត្តចំពោះអនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម ១៤ នោះឡើយ ។ ប៉ុន្តែ ច្បាប់បានបញ្ញត្តិនៅអញ្ញត្តកម្មដែលអាចឱ្យតុលាការធ្វើការអនុវត្តទោសទៅលើអនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំបាន ប្រសិនបើបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជននោះតម្រូវ ហើយប្រែក្លាយការដាក់ពន្ធនាគារជាការអប់រំ និងកែប្រែក្នុងទិសដៅស្តារនីតិសម្បទារឡើងវិញ ក្នុងការចូលមករួមរស់ក្នុងសង្គមវិញ ហើយវិធានការផ្សេងពីនេះពិតជាមិនមានប្រសិទ្ធិភាពកែប្រែអនីតិជននោះទេ ។ ប៉ុន្តែ ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះអនីតិជននេះ មានលក្ខណៈមិនដូចនីតិជននោះទេ ព្រោះការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជនមានលក្ខណៈស្រាលជាងនីតិជន ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រសិនបើតុលាការសម្រេចផ្តន្ទាទោសទៅលើអនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ អត្ថប្រយោជន៍ដែលអនីតិជនទទួលបាននោះគឺការបន្ថយទោសចំនួនពាក់កណ្តាល[23] ។

កាលណាតុលាការ សម្រេចផ្តន្ទាទោសព្រហ្មទណ្ឌទៅលើអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំ ឡើងទៅ មូលទោស លើបទល្មើសដែលចោទប្រកាន់ ត្រូវបានបន្ថយក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចតទៅ ៖

- អតិបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារត្រូវបន្ថយពាក់កណ្តាល។
- ប្រសិនបើអតិបរមានៃទោសនោះ គឺជាទោសដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត អតិបរមាត្រូវបន្ថយមកដាក់ពន្ធនាគារ ២០ឆ្នាំ។
- អប្បបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារ ត្រូវបន្ថយពាក់កណ្តាល ប្រសិនបើអប្បបរមានេះ លើសពី ១ថ្ងៃ។
- អប្បបរមា និងអតិបរមានៃទោសពិន័យជាប្រាក់ ត្រូវបន្ថយពាក់កណ្តាល។

[23] មាត្រា ១៦០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

ក្នុងករណីចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋ ប្រសិនបើបទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រានេះមានអានុភាព បន្ថយអតិបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារមកត្រឹមចិរវេលាមួយស្មើ ឬតិចជាង ៥ឆ្នាំ នោះ បទ ល្មើសដែលចោទប្រកាន់នៅតែជាបទឧក្រិដ្ឋដដែល។

ឧទាហរណ៍ ករណីអនីតិជនប្រព្រឹត្តបទហិង្សាដោយចេតនាមាត្រា២១៧ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារចន្លោះពី ១ ឆ្នាំទៅ ៣ ឆ្នាំ និងពិន័យជាប្រាក់ពី ២ លានរៀលទៅ ៦ លានរៀល ។ ដូច្នេះ យោងតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា១៦០ អប្បបរមា និងអតិបរមា នៃទោសដាក់ពន្ធនាគារនិងទោសពិន័យជាប្រាក់ត្រូវបន្ថយពាក់កណ្តាល មានន័យថា អនីតិជននឹងត្រូវទទួលរងទោសដាក់ពន្ធនាគារចន្លោះពី ៦ ខែទៅ ១ឆ្នាំកន្លះ និងពិន័យជាប្រាក់ពី ១ លានរៀលទៅ ៣ លានរៀល តែប៉ុណ្ណោះ ។

ឧទាហរណ៍ ករណីអនីតិជនប្រព្រឹត្តបទល្មើសឃាតកម្មគិតទុកជាមុន មាត្រា២០០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារអស់១ជីវិត ។ ដូច្នេះ អតិបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិតនេះនឹងបន្ថយមកសល់ត្រឹមតែ ២០ ឆ្នាំ ប៉ុណ្ណោះ ។

២ ទោសបន្ថែម

ដូចដែលបានរៀបរាប់ពីខាងដើមរួចមកហើយថា ការប្រកាសទោសបន្ថែមគឺអាស្រ័យលើបម្រែបម្រួលនៃបុគ្គលផ្ទាល់ ហើយទោសបន្ថែមដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា៥៣ ទាំង១៩ ចំណុច ជាបញ្ញត្តិទូទៅ ឬ អាចនិយាយបានថាសម្រាប់ដាក់លើនីតិជន ដោយឡែកអនីតិជនវិញមានបញ្ញត្តិដោយឡែកសម្រាប់ពួកគេផងដែរ គឺ មានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៦១ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ។

ជាគោលការណ៍ទោសបន្ថែម គឺជាទោសដែលគេត្រូវប្រកាសបន្ថែមឲ្យមូលទោស ហើយបើទោះបីជាច្បាប់ អនុគ្រោះសម្រាប់អនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ ពុំទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌក៏ដោយ តែទោះជាយ៉ាងណាដើម្បីការពារសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងសង្គមជាតិឲ្យមានរបៀបរៀបរយល្អ ច្បាប់មិនលើកលែងចំពោះអនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី១៤ (ដប់បួន)ឆ្នាំ ដល់ក្រោម១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឆ្នាំទេ គឺពួកគេនៅតែទទួលទណ្ឌកម្មពីច្បាប់ដដែល។ ក្នុងករណីដែលតុលាការជ្រើសរើសសម្រេចផ្តន្ទាទោសមូលទោសចំពោះអនីតិជនប្រភេទរួចហើយ ហើយប្រសិនបើ តុលាការនោះសម្រេចប្រកាសទោសបន្ថែម នោះមានតែទោសបន្ថែមចំនួន៥ប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវយកទៅអនុវត្តចំពោះអនីតិជន ហើយក្នុងនោះទោសបន្ថែមទាំងនោះមាន៤ គឺជាទោសដែលជាវិធានការនៃការរឹបអូសយកទ្រព្យសម្បត្តិដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយ បទល្មើសផ្ទាល់ និងទោសមួយគឺជាទោសដែលមានលក្ខណៈជាការហាមឃាត់ រីឯទោសដែលមានលក្ខណៈជា ការបង្ខាំងទុក ការដកហូតសិទ្ធិពលរដ្ឋ ការហាមឃាត់មិនឲ្យស្នាក់អាស្រ័យ និងការផ្សព្វផ្សាយការផ្តន្ទាទោសជា អាទិ៍ មិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ព្រោះវាជាទោសដែលអាចនាំឲ្យបាត់បង់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងនាំឲ្យខូចកិត្តិយសក៏ ដូចជាអនាគតរបស់អនីតិ

ជន ។ ដូច្នេះ មានតែទោសបន្ថែមដែលមានចែងដូចតទៅនេះប៉ុណ្ណោះ ដែលអាចអនុវត្តចំពោះអនីតិជនបាន

១- ការរឹបអូសឧបករណ៍ សម្ភារៈ ឬវត្ថុអ្វីមួយដែលបានប្រើក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬដែលមាន គោលដៅប្រព្រឹត្តបទល្មើស។

២- ការរឹបអូសវត្ថុ ឬមូលនិធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃបទល្មើស។

៣- ការរឹបអូសផលទុន ឬទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាផលកើតចេញពីបទល្មើស។

៤- ការរឹបអូសឧបភោគភណ្ឌ សម្ភារៈ ឬចលនវត្ថុនៅក្នុងទីកន្លែងដែលបទល្មើសត្រូវបានប្រព្រឹត្ត។

៥- ការហាមឃាត់ចំពោះការកាន់កាប់ ឬយកតាមខ្លួននូវអាវុធ គ្រឿងផ្ទុះ និងគ្រាប់រំសេវគ្រប់ប្រភេទ។

៣ ទោសជំនួស

ចំពោះទោសជំនួសវិញ មានតែទោសការងារសហគមន៍ប៉ុណ្ណោះដែលអាចអនុវត្តចំពោះអនីតិជនបាន។ ប៉ុន្តែអនីតិជននោះត្រូវតែមានអាយុចាប់ពី ១៦ ឆ្នាំឡើងទៅ ហើយថិរវេលាក៏មានរយៈតិចជាងនីតិជនផងដែរ ។ ដោយឡែក ទោសការងារសហគមន៍អាចអនុវត្តទៅលើអនីតិជនដែលមានអាយុយ៉ាងតិច ១៦ ឆ្នាំ ប៉ុន្តែថិរវេលានៃការងារមិនអាចលើសពី ១០០ ម៉ោង ហើយការងារសហគមន៍ ត្រូវតែសម្របសម្រួលទៅលើអនីតិជន មានលក្ខណៈជាការបណ្តុះបណ្តាល និងសម្រួលដល់ការបញ្ជូនខ្លួនទៅរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ[24] ។ ម្យ៉ាងទៀត បញ្ញត្តិស្តីពីការមិនរាងចាល ក៏មិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយចំពោះអនីតិជន[25] ។

ផ្នែកទី៣ ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះនីតិបុគ្គល

នីតិបុគ្គល គឺជាក្រុមមនុស្ស ឬជាមូលនិធិ ដែលមានបុគ្គលភាពគតិយុត្ត ហើយជាប្រធាននៃសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ច ។ ដូច្នេះហើយ ទោសមួយចំនួនពុំអាចត្រូវបានយកមកអនុវត្តបាននោះឡើយ ចំពោះនីតិបុគ្គល ។ ហេតុនេះ ជាគោលការណ៍ទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះនីតិបុគ្គលមានពីរគឺ មូលទោស និងទោសបន្ថែម ដោយមិនអនុវត្តទោសពន្ធនាគារទៅលើនីតិបុគ្គលបានទេ ។

១ ទោសពិន័យក្នុងឋានៈជាមូលទោស

មូលទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះនីតិបុគ្គល គឺមានតែទោសពិន័យជាប្រាក់តែប៉ុណ្ណោះ ដោយសារតែនីតិបុគ្គលអាចជាក្រុមហ៊ុន សមាគម ឬអង្គការជាដើម ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយក្រុមមនុស្ស ដូចនេះ យើងមិនអាចយកក្រុមហ៊ុនដែលជាថ្មមកដាក់គុកបានទេ[26] ។

២ ទោសបន្ថែម[27]

---

[24] មាត្រា ១៦២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[25] មាត្រា ១៦៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[26] មាត្រា ១៦៧ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

[27] មាត្រា ១៦៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០៩

ទោសបន្ថែមដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះនីតិបុគ្គលមាន១៤ ចំណុចរួមមាន ៖

-ការរំលាយចោល ការរំលាយនេះមានន័យថាតុលាការបានចេញសេចក្តីបង្គាប់ឱ្យរំលាយនីតិ បុគ្គលនោះ ដែលការនេះនាំឱ្យមានការបញ្ជូននីតិបុគ្គលទៅតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច ដើម្បីធ្វើការ ជំរះបញ្ជីឆ្នាំ ទេ ។

-ការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមដានរបស់តុលាការ ទោសនេះមិនអាចលើសពី ៥

-ការហាមឃាត់ចំពោះការធ្វើសកម្មភាពមួយ ឬច្រើន ការហាមនេះអាចជាស្ថាពរ ឬជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់ចិរវេលា ៥ ឆ្នាំ យ៉ាងច្រើន ។ តុលាការបញ្ជាក់អំពីសកម្មភាពដែលត្រូវហាមឃាត់ ។

-ការបណ្តេញចេញពីលិទ្ធកម្មសាធារណៈ ទោសនេះអាចជាស្ថាពរ ឬជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់ចិរវេលា មិនលើសពី ៥ ឆ្នាំ ទេ ។

-ការហាមឃាត់ចំពោះការអំពាវនាវជាសាធារណៈដល់ការសន្សំសំចៃ ទោសនេះអាចជាស្ថាពរ ឬជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈពេល៥ឆ្នាំយ៉ាងច្រើន ។

-ការហាមឃាត់ចំពោះការចេញឧបករណ៍អាចជួញដូរបាន ក្រៅពីឧករណ៍អាចជួញដូរបាន ដែលកំណត់ ដោយកំណត់ដោយធនាគារ ទោសនេះអាចជាស្ថាពរ ឬជាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈ ពេល ៥ ឆ្នាំ យ៉ាងច្រើន ។

-ការហាមឃាត់ចំពោះការប្រើបណ្ណទូទាត់ ។

-ការបិទគ្រឹះស្ថានដែលប្រើសម្រាប់ធ្វើការរៀបចំ ឬប្រព្រឹត្តបទល្មើស ទោសបិទគ្រឹះស្ថាននាំឱ្យ មានការហាមឃាត់ចំពោះការព្រឹត្តនៅក្នុងគ្រឹះស្ថាននេះ នូវសកម្មភាពដែលបទល្មើសបានកើតឡើង នៅក្នុងឱកាសដែលធ្វើសកម្មភាពដែលបទល្មើសបានកើតឡើងនៅក្នុងឱកាសដែលធ្វើសកម្មភាពនេះ ទោសនេះផងដែរអាចស្ថាពរ ឬបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់រយៈពេល ៥ ឆ្នាំ យ៉ាងច្រើន ។

-ការហាមឃាត់ចំពោះការធ្វើអាជីវកម្មលើគ្រឹះស្ថានដែលបើកចំហរដល់សាធារណៈជន ឬដែលបានប្រើប្រាស់ដោយសាធារណៈជន ទោសនេះអាចស្ថាពរ ឬជាបណ្តោះអាសន្នក្នុងរយៈពេល ៥ ឆ្នាំ យ៉ាងច្រើន ។

-ការរឹបអូសឧករណ៍ សម្ភារៈ ឬវត្ថុណាមួយដែលប្រើសម្រាប់ប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬដែលមាន គោលដៅសម្រាប់ប្រព្រឹត្តល្មើស កាលបើរឹបអូសក្លាយជាស្ថាពរ វត្ថុរឹបអូសក្លាយជាកម្មសិទ្ធរបស់រដ្ឋ លើកលែងតែបទបញ្ញត្តិដោយឡែកបានចែងអំពីការប្រគល់ផ្សេងទៀត ។

-ការរឹបអូសវត្ថុ ឬមូលនិធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃបទល្មើស ។

-ការរិបអូសផលទុន ឬទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាផលកើតពីបទល្មើស ។

-ការរឹបអូសឧបភោគភណ្ឌ សម្ភារៈ ឬចលវត្ថុនៅក្នុងទីកន្លែងដែលបទល្មើសបានប្រព្រឹត្ត ។

-ការបិទផ្សាយសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោស ការផ្សាយសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោសនៅក្នុងសារាព័ត៌មាន។

ជំពូកទី៣
នីតិវិធីនៃការអនុវត្តទោស និងមូលហេតុទូទៅដែលនាំឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តទោស

ផ្នែកទី១ នីតិវិធីអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការពាក់ព័ន្ធនឹងមូលទោស

នៅពេលពេលធ្វើការពិភាក្សាដេញដោលចប់សព្វគ្រប់ តុលាការនឹងធ្វើការកំណត់ថ្ងៃដែលត្រូវប្រកាសសាលក្រម ។ នៅពេលដែលប្រកាសសាលក្រមប្រធានសវនា ត្រូវអានដោយសម្លេងខ្លាំងៗផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់សាលក្រម[28] ។ តុលាការអាចសម្រេចសេចក្តីបានតែទៅលើអំពើទាំងឡាយណា ដែលមានបង្ហាញនៅក្នុងសាលដីកា បញ្ជូន ដីកាបញ្ជូន ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ ឬកំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនភ្លាម [29] ។ ប្រសិនបើពិនិត្យឃើញថា មានពិរុទ្ធភាពលើជនជាប់ចោទ តុលាការប្រកាសផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់បញ្ញត្តិ[30] ។ ហេតុដូច្នេះ សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដែលត្រូវបានប្រកាសលើជនជាប់ចោទ ត្រូវតែអនុវត្តតាមសេចក្តីសម្រេចនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត បន្ទាប់ពីសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការចូលជាស្ថាពរ ទណ្ឌិតត្រូវអនុវត្ត ឬត្រូវបង្ខំឱ្យអនុវត្តតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ។ ចំពោះសេចក្តីសម្រេចចំពោះរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ទណ្ឌិតត្រូវអនុវត្តមូលទោសទៅតាមការប្រកាសរបស់តុលាការ ដែលមានការអនុវត្តទោសដាក់ពន្ធនាគារ និងទោសពិន័យជាប្រាក់ ។

១. ការអនុវត្តទោសពន្ធនាគារ

តុលាការប្រកាសផ្តន្ទាទោសជនជាប់ចោទតាមបញ្ញប្បត្តិច្បាប់ ក្រោយពីបានពិនិត្យឃើញមានពិរុទ្ធភាព លើជនជាប់ចោទ។ ប្រសិនបើតុលាការប្រកាសផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារ ដោយគ្មានការព្យួរទោសទេ តុលាការតាមសេចក្តីសម្រេច និងដោយតាមសំអាងហេតុ អាចចេញនៅក្នុងសវនាការ ដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំ ខ្លួនជនជាប់ចោទដែលមានវត្តមានដែលកំពុងជាប់ឃុំ និងដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួនជនជាប់ចោទ ដែលអវត្តមានដែលកំពុងនៅក្រៅឃុំ[31] ។

១.១ ការអនុវត្តទោសចំពោះបុគ្គលដែលជាប់ឃុំ

ចំពោះបុគ្គលជាប់ឃុំដែលត្រូវបានចៅក្រមស៊ើបសួរចេញដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដែលយើងហៅថាជាជនត្រូវចោទ ។ ត្រូវជនជាប់ចោទ ជាបុគ្គលដែលត្រូវបានបញ្ជូនទៅចំពោះមុខតុលាការដើម្បីជំនុំជម្រះ តាមដីកាបញ្ជូនរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬសាលដីការបញ្ជូនរបស់សភាស៊ើបសួរ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងទៅកាន់តុលាការជំនុំជម្រះដោយផ្ទាល់របស់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬតាមកំណត់ហេតុស្តីពីការចូលបង្ហាញខ្លួន

[28] មាត្រា៣៤៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[29] មាត្រា៣៤៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[30] មាត្រា៣៥០ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[31] មាត្រា៣៥៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

ភ្លាមរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ។ ការឃុំឃាំងពិរុទ្ធជន ត្រូវធ្វើឡើងតាមអំណាចដីការបស់ចៅក្រម បន្ទាប់ពីចៅក្រមធ្វើការជំនុំជម្រះទៅលើជនជាប់ចោទថាពិតជាមានពិរុទ្ធមែន និងត្រូវរង់ចាំផុតអំឡុងពេលប្ដឹងឧទ្ធរណ៍សិន (បណ្ដឹងទាស់ និងបណ្ដឹងឧបាស្រ័យ) ។ បន្ទាប់តុលាការប្រកាសសេចក្ដី សម្រេចរួចមក ពិរុទ្ធជនដែលត្រូវចាប់ខ្លួនដោយអនុវត្តតាមដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួននោះ ត្រូវតែបានគេនាំទៅ បង្ហាញខ្លួនក្នុងរយៈពេលខ្លីបំផុតនៅមុខព្រះរាជអាជ្ញា ជាទីកន្លែងចាប់ខ្លួនដែលឱ្យដំណឹងដល់សាមីខ្លួនអំពីដីកានេះ និងធ្វើការឃុំខ្លួន[32] ។

ក្រោយពីសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការចូលជាស្ថាពររួចហើយ ទណ្ឌិតត្រូវបានឃុំខ្លួនក្នុងមណ្ឌលឃុំឃាំង ស្របច្បាប់តាមអំណាចសេចក្ដីសម្រេចពីតុលាការមានសមត្ថកិច្ច ។ ចំពោះការអនុវត្តទោសពន្ធនាគារ គឺត្រូវធ្វើនៅក្នុងពន្ធនាគាររបស់រដ្ឋ ។ ទណ្ឌិតដែលឃុំខ្លួនក្នុងពន្ធនាគារ អនុវត្តការឃុំខ្លួននេះរហូតដល់រយៈពេលដែលទោសត្រូវបានបញ្ចប់ ។ ចំណែកឯចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ត្រូវបានគិតបញ្ចូលទាំងស្រុងនៅក្នុងចិរវេលានៃទោស ដែលបានប្រកាស ឬជាយថាហេតុនៃចិរវេលាសរុបនៃទោសដែលត្រូវទទួលរង បន្ទាប់ពីការស្រូបទោសបញ្ចូលគ្នា[33] ។

ទោសដាក់ពន្ធនាគារ ១ (មួយ)ថ្ងៃ ត្រូវគិត ២៤ (ម្ភៃបួន)ម៉ោង។ ទោសដាក់ពន្ធនាគារ ១ (មួយ)ខែ ត្រូវគិត ៣០ (សាមសិប)ថ្ងៃ ទោសដាក់ពន្ធនាគារលើស។ ទោសដាក់ពន្ធនាគារលើសពី ១ (មួយ)ខែ ត្រូវគិតតាមលេខ រៀងនៃថ្ងៃក្នុងខែទី១ ទៅលេខរៀងនៃថ្ងៃក្នុងខែមួយទៀត។ ទណ្ឌិតដែលបានអនុវត្តទោសរបស់ខ្លួនរួចហើយ ត្រូវដោះលែងនៅក្នុងចន្លោះពីម៉ោង៦ ព្រឹក ដល់ម៉ោង ១៨[34] ។

១.២ ការអនុវត្តទោសចំពោះបុគ្គលដែលនៅក្រៅឃុំ

កាលណាសាលក្រមត្រូវបានសម្រេចដោយកំបាំងមុខនោះ ពិរុទ្ធជនដែលសម្រេចចិត្តប្ដឹងទាស់ ត្រូវតែចូល បង្ហាញខ្លួននៅក្នុងរយៈពេលយ៉ាងខ្លីបំផុត នៅមុខតុលាការដែលបានប្រកាសសាលក្រម។ ពិរុទ្ធជនអាចធ្វើពាក្យ សុំនៅក្រៅឃុំ ។ តុលាការត្រូវសម្រេចដូចដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៣០៧ បណ្ដឹងសុំដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព របស់ជនជាប់ចោទដែលជាប់ឃុំ[35] ។ ក្នុងករណីដែលពិរុទ្ធជនមិនបង្ហាញខ្លួន និងក្នុងករណីមានសេចក្ដីសម្រេចផ្ដន្ទាទោសដោយតុលាការ គឺជាសេចក្ដីសម្រេចដែលធ្វើឡើងដោយកំបាំងមុខនោះ សេចក្ដីជូនដំណឹងពីសេចក្ដីសម្រេចនេះតាមលក្ខខណ្ឌដែល ច្បាប់បានកំណត់នឹងធ្វើឱ្យសេចក្ដីសម្រេចផ្ដន្ទាទោសរបស់តុលាការក្លាយចូលជាស្ថាពរចំពោះទណ្ឌិត ។

[32] មាត្រា៣៥៣ កថាខណ្ឌទី៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[33] មាត្រា៥០៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[34] មាត្រា៥០២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[35] មាត្រា៣៥៣ កថាខណ្ឌទី៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

២. ការអនុវត្តទោសពិន័យ

នៅក្នុងករណីមួយចំនួន ក្រោយពីការប្រកាសទោសណាមួយដូចជាទោសពិន័យជាដើមនោះទណ្ឌិតមិនបានបង់ប្រាក់ពិន័យ ឬប្រាក់ពន្ធនៃនិតិវិធី និងប្រាក់សំណងទៅជនរងគ្រោះនោះទេ ។ ដូច្នេះ ច្បាប់បានបញ្ញត្តិបន្ថែមនូវទណ្ឌកម្ម ពោលគឺការបង្ខំរូបកាយ ដែលត្រូវឃុំឃាំងទណ្ឌិតនៅក្នុងពន្ធនាគារតាមកម្រិតដែលច្បាប់បានកំណត់ ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងការដឹកនាំការអនុវត្តទោសព្រហ្មទណ្ឌជាភារកិច្ចរបស់អយ្យការ ដែលមានព្រះរាជអាជ្ញាជាអ្នកផ្តួចផ្តើមទាំងការចោទប្រកាន់ ទាំងការអនុវត្តទោសនៅពេលដែលសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការចូលជាស្ថាពរ ។

ទោសពិន័យជាប្រាក់តម្រូវឱ្យទណ្ឌិតត្រូវតែបង់ប្រាក់ពិន័យ ឬបានកំណត់ដោយតុលាការ ហើយដើម្បីធានាឱ្យបាននូវការបង់ប្រាក់ពិន័យ មានវិធានការពីរយ៉ាងដែលអាចយកមកអនុវត្តបានគឺ **ការរឹបអូស** និង**ការបង្ខំដល់រូបកាយ** ។ ស្របជាមួយគ្នានេះដែរ រាល់ការពាក់ព័ន្ធនឹងការរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ទណ្ឌិត បទបញ្ញត្តិនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីត្រូវតែយកមកអនុវត្ត។ ដោយឡែកវិធានការទីពីរនៃការទាមទារប្រាក់ពិន័យ គឺជាការបង្ខំដល់រូបកាយដែលមានចែកក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។ ម៉្យាងវិញទៀត ការបង្ខំដល់រូបកាយក៏អាចត្រូវយកមកប្រើប្រាស់ ដើម្បីទាមទារប្រាក់ពន្ធនៃនីតិវិធី ប្រាក់សំណង និងជម្ងឺចិត្តដែលត្រូវបង់ឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផងដែរ[36] ។ ការបង្ខំដល់រូបកាយត្រូវយកមកអនុវត្តដោយពេញលក្ខណៈច្បាប់ មានន័យថា តុលាការពុំបាច់ប្រកាសអំពីការបង្ខំដល់រូបកាយនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះទេ [37] គឺការបង្ខំដល់រូបកាយនឹងត្រូវតែយកមកអនុវត្តដោយស្វ័យប្រវត្តិ ដោយធ្វើការចាប់ផ្តើមពីការដាស់តឿនឱ្យបង់ប្រាក់ពិន័យជាមុន ។

២.១ ការដាស់តឿនឱ្យបង់ប្រាក់ពិន័យ[38]

ចំពោះករណី ប្រសិនបើទណ្ឌិតមិនបង់ប្រាក់ពិន័យទេ អង្គភាពរតនាគារត្រូវជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញា។ រាល់ការមិនបង់ប្រាក់ពិន័យប្រភេទណាក៏ដោយ គឺសុទ្ធសឹងតែអាចចូលជាកម្មវត្ថុនៃការបង្ខំរូបកាយបានទាំង អស់ ទោះបីជាប្រាក់ពិន័យដែលត្រូវបានប្រកាសពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬពីបទមជ្ឈិម ឬពីបទលហុ ។

ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវកំណត់រយៈពេលចុងក្រោយបង្អស់ដល់ទណ្ឌិតដើម្បីឱ្យទណ្ឌិតបង់ប្រាក់ពិន័យដោយជូន ដំណឹងថា ប្រសិនបើទណ្ឌិតមិនព្រមបង់ សាមីខ្លួនអាចនឹងត្រូវបង្ខំដល់រូបកាយ។ ចំណែកឯរយៈពេលដែលព្រះ រាជអាជ្ញាកំណត់មិនអាចតិចជាង ១០ (ដប់)ថ្ងៃទេ។ ចំពោះការជូនដំណឹងត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់ ឬក៏តាម ផ្លូវរដ្ឋបាល ឬតាមរយៈអង្គភាពនគរបាល ឬកងរាជអាវុធហត្ថ។ បន្ថែមពីនេះទៅទៀត ការឱ្យដំណឹងត្រូវ

---

[36] មាត្រា៥២៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[37] មាត្រា៥២៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[38] មាត្រា៥២៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

តែមាន ការធ្វើកំណត់ហេតុដែលត្រូវចុះហត្ថលេខា ឬផ្តិតស្នាមមេដៃដោយទណ្ឌិត ក្នុងករណីដែលទណ្ឌិតមិនចេះចុះហត្ថ លេខា។

២.២ ការបង្ខំដល់រូបកាយ

ការបង្ខំដល់រូបកាយ ជាវិធានការមួយដែលត្រូវអនុវត្តទៅលើបុគ្គលដែលត្រូវតុលាការសម្រេចផ្តន្ទាទោស តែបុគ្គលទាំងនេះមិនបង់នូវប្រាក់ដូចជា ប្រាក់ពិន័យ ប្រាក់ពន្ធនៃនីតិវិធីប្រាក់សំណង ឬ ជំងឺចិត្តទៅដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី[39] ។ ការបង្ខំដល់រូបកាយនេះគឺដើម្បីបង្ខំឱ្យទណ្ឌិតបង់ប្រាក់ ដោយត្រូវទទួលនូវទណ្ឌកម្មបន្ថែមក្នុងករណីរឹងទទឹងមិនព្រមបង់ ។ ទោះបីជាការបង្ខំដល់រូបកាយត្រូវអនុវត្តចប់ ហើយទណ្ឌិតទទួលរងទោសរួចហើយក៏ដោយ ក៏ទណ្ឌិតរូបនេះមិនអាចរួចផុតពីបំណុលដដែល មានន័យថាទណ្ឌិតត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ដដែល ប៉ុន្តែទណ្ឌិតមិនត្រូវទទួលរងការបង្ខំដល់រូបកាយ ម្តងទៀតចំពោះបំណុលដដែលនោះបានទេ ពោលគឺការបង្ខំរូបកាយអាចធ្វើបានតែម្តងគត់ប៉ុណ្ណោះ សម្រាប់បំណុលមួយ[40] ។ ការបង្ខំដល់រូបកាយនេះត្រូវបានបែងចែកជាពីរករណី គឺការបង្ខំដល់រូបកាយក្នុងករណីមិនបង់ប្រាក់ពិន័យនិងប្រាក់ពន្ធនីតិវិធី និងការបង្ខំរូបកាយតាមពាក្យប្តឹងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។

២.២.១. ការបង្ខំដល់រូបកាយក្នុងករណីមិនបង់ប្រាក់ពិន័យ និងប្រាក់ពន្ធនីតិវិធី

ប្រសិនបើទណ្ឌិតមិនបង់ប្រាក់ពិន័យ ឬប្រាក់ពន្ធនៃនីតិវិធីទេ អង្គភាពរតនាគារជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញានៃតុលាការអមសាលាដំបូង ។ ព្រះរាជអាជ្ញាកំណត់រយៈពេលចុងក្រោយដល់ទណ្ឌិតដើម្បីបង់ប្រាក់នោះហើយ ឱ្យដំណឹងដល់ ព្រះរាជអាជ្ញានៃតុលាការអមសាលាដំបូង[41] ។

ព្រះរាជអាជ្ញាកំណត់ពេលចុងក្រោយដល់ទណ្ឌិត ដើម្បីបង់ប្រាក់នោះ ហើយឱ្យដំណឹងថា ប្រសិនបើមិនបង់ទេនោះ សាមីខ្លួនអាចត្រូវបង្ខំដល់រូបកាយ ។ រយៈពេលនេះមិនអាចតិចជាង ១០ ថ្ងៃ ទេ ។

ការឱ្យដំណឹងត្រូវធ្វើ ៖

-ដោយផ្ទាល់មាត់ ឬ

-តាមផ្លូវរដ្ឋបាល ឬ

-តាមរយៈអង្គភាពនគរបាល ឬកងរាជអាវុធហត្ថ ។

ត្រូវតែមានធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការឱ្យដំណឹងនេះ ហើយកំណត់ហេតុនេះត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយទណ្ឌិត ។

[39] មាត្រា៥២៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[40] មាត្រា៥៣២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[41] មាត្រា៥២៥ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

ប្រសិនបើទណ្ឌិតមិនចេះចុះហត្ថលេខាទេ ទណ្ឌិតត្រូវផ្តិតម្រាមដៃ[42] ។ លុះផុតរយៈពេលកំណត់ ប្រសិនបើទណ្ឌិតមិនបានបង់ប្រាក់នោះទេ ព្រះរាជអាជ្ញាចេញបញ្ជា ឱ្យបង្ខំ និងឱ្យឃុំខ្លួន ។ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចបង្អង់សេចក្តីសម្រេចនេះបាន ដោយមូលហេតុមនុស្សធម៌ ជាអាទិ៍ ដូចជាស្ថានភាពសុខភាពរបស់ទណ្ឌិត[43] ។

២.២.២ ការបង្ខំរូបកាយក្នុងករណីមិនបង់ប្រាក់សំណងរដ្ឋប្បវេណី និងជម្ងឺចិត្ត

កាលណាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានទទួលប្រាក់សំណង និងជម្ងឺចិត្តពីទណ្ឌិត ឬ ពីអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណីទេ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចសុំដល់ព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យធ្វើការបង្ខំដ រូបកាយបាន ។ ការបង្ខំដល់រូបកាយដើម្បីទារសំណង និងជម្ងឺចិត្ត អាចអនុវត្តបានតែនៅលើទណ្ឌិតប៉ុណ្ណោះ ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវជូនភស្តុតាងថា ខ្លួនបានប្រើអស់មធ្យោបាយអនុវត្តដែលមាន ចែងក្នុងច្បាប់ដូចជាការរឹបអូសចលនវត្ថុ ឬ អចលនវត្ថុជាដើម ។

ក្នុងករណី ប្រសិនបើទណ្ឌិតមិនព្រមបង់ ការបង្ខំដល់រូបកាយត្រូវយកមកអនុវត្ត ហើយនីតិវិធីគឺមានលក្ខណៈដូចគ្នាទៅនឹងការបង្ខំរូបកាយក្នុងករណីមិនព្រមបង់ប្រាក់ពិន័យ និងប្រាក់ពន្ធនីតិវិធីដែរ[44] ។

២.២.៣ ថិរវេលានៃការបង្ខំរូបកាយ និងជនដែលមានសមត្ថភាពអាចទទួលរងនូវការបង្ខំរូបកាយ[45]

ថិរវេលានៃការបង្ខំរូបកាយត្រូវកំណត់ដូចតទៅ ៖

-១០ ថ្ងៃ កាលណាទឹកប្រាក់ដែលមិនបង់នោះមានចំនួនមិនលើសពី ២៥០ ០០០ (ពីរសែនប្រាំម៉ឺន) រៀល ។

-២០ (ម្ភៃ) ថ្ងៃ ប្រសិនបើទឹកប្រាក់នេះមានចំនួនពី ២៥០.០០១ (ពីរសែនប្រាំម៉ឺនមួយ) រៀលដល់ ៥០០.០០០ (ប្រាំសែន) រៀល ។

-១ (មួយ) ខែ ប្រសិនបើទឹកប្រាក់នេះមានចំនួនពី ៥០០.០០១ (ប្រាំសែនមួយ) រៀលដល់ ១.០០០.០០០ (មួយលាន) រៀល ។

-២ (ពីរ) ខែ ប្រសិនបើទឹកប្រាក់នេះមានចំនួនពី ១.០០០.០០១ (មួយលានមួយ)រៀល ដល់ ២.៥០០.០០០ (ពីរលានប្រាំសែន) រៀល ។

-៣ (បី) ខែ ប្រសិនបើទឹកប្រាក់នេះមានចំនួនពី ២.៥០០.០០១ (ពីរលានប្រាំសែនមួយ) រៀលដល់ ៥.០០០.០០០ (ប្រាំលាន) រៀល ។

---

[42] មាត្រា៥២៣ កថាខណ្ឌទី២និងទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[43] មាត្រា៥២៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[44] មាត្រា៥៣៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

[45] មាត្រា៥៣០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧

-៦ (ប្រាំមួយ) ខែ ប្រសិនបើទឹកប្រាក់នេះមានចំនួនពី ៥.០០០.០០១ (ប្រាំលានមួយ) រៀល ដល់ ១០.០០០.០០០ (ដប់លាន) រៀល ។

-១ (មួយ) ឆ្នាំ ប្រសិនបើទឹកប្រាក់នេះមានចំនួនពី ១០.០០០.០០១ (ដប់លានមួយ)រៀល ដល់ ២០.៥០០.០០០ (ម្ភៃលានប្រាំសែន) រៀល ។

-១៨ (ដប់ប្រាំបី) ខែ ប្រសិនបើទឹកប្រាក់នេះមានចំនួនពី ២០.៥០០.០០១ (ម្ភៃលានប្រាំសែនមួយ) រៀល ដល់ ៥០.០០០.០០០ (ហាសិបលាន) រៀល ។

-២ (ពីរ) ឆ្នាំ ប្រសិនបើទឹកប្រាក់នេះមានចំនួនលើសពី ៥០.០០០.០០០ (ហាសិបលាន) រៀល ។

កាលណាការបង្ខំដល់រូបកាយធានាការប្រមូលឥណទេយ្យច្រើននោះ ថិរវេលានៃការបង្ខំនេះ ត្រូវកំណត់ដោយគិតគួរតាមចំនួនសរុបនៃទណ្ឌកម្ម ។

ផ្នែកទី២ មូលហេតុទូទៅដែលនាំឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តទោស

កាលណាតុលាការប្រកាសទោស ទោសនោះត្រូវអនុវត្តទៅលើបុគ្គលដែលត្រូវទទួលរងទណ្ឌកម្ម និងធានាការអនុវត្តទោសនោះឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ប៉ុន្តែនៅក្នុងនោះមានករណីមួយចំនួនដែលធ្វើឱ្យការអនុវត្តត្រូវបានបញ្ឈប់ទៅវិញដោយអានុភាពរបស់ច្បាប់ ។

១.អាជ្ញាយុកាលនៃទោស

អាជ្ញាយុកាលនៃទោស គឺជាអំឡុងពេលមួយដែលច្បាប់កំណត់អំពីភាពដែលអាចអនុវត្តទោសបាន ក្នុងនោះច្បាប់បានកំណត់អាជ្ញាយុកាលនៃទោសដូចខាងក្រោម ៖

-ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ៖ ប្រសិនបើតុលាការប្រកាសទោសចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ អាជ្ញាយុកាលនៃទោសគឺមានរយៈពេល ២០ ឆ្នាំ ។ មានន័យថាប្រសិនបើផុតរយៈពេល ២០ ឆ្នាំ បន្ទាប់ពីសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោសក្លាយជាស្ថាពរ នោះទោសមិនអាចអនុវត្តបានទេ ។ ឧទាហរណ៍៖ បុគ្គល ក ត្រូវបានផ្តន្ទាទោស ដាក់ពន្ធនាគារ ១០ ឆ្នាំ ពីបទរំលោភសេពសន្ថវៈ ដោយសាលក្រមកំបាំងមុខ ។ សាលក្រមចូលជា ស្ថាពរនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ ។ ប្រសិនបើចន្លោះពីថ្ងៃទី ០១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១០ រហូតដល់ថ្ងៃទី ០១ ខែ ១២ ឆ្នាំ ២០៣៥ មិនទាន់ចាប់បានជននេះទេ ជននោះត្រូវ រួចផុតពីការអនុវត្តទោសដោយមិន អាចចាប់ជននេះមកអនុវត្តបានទេ ព្រោះអាជ្ញាយុកាលនៃទោសត្រូវផុតរលត់ ។

-ចំពោះបទមជ្ឈិម ៖ ប្រសិនតុលាការប្រកាសទោសចំពោះបទមជ្ឈិម អាជ្ញាយុកាលនៃទោស មានរយៈពេល ៥ ឆ្នាំ ។ ឧទាហរណ៍ ៖ បុគ្គល ក ត្រូវចោទប្រកាន់ពីបទមនុស្សឃាតដោយអចេតនា ដែលត្រូវដាក់ពន្ធនាគារ ៣ ឆ្នាំ ។ សាលក្រមចូលជាស្ថាពរនៅថ្ងៃទី ០១-១២-២០១០ ។ ជននេះជាប់ ពន្ធនាគារបាន ២ ឆ្នាំ ក៏លួចរត់ចេញពីពន្ធនាគារថ្ងៃទី ០១-១២-២០១២ ។ ប្រសិនបើជននេះរត់គេចបានលើសពី ៣ ឆ្នាំ នោះគេមិនអាច

ចាប់ជននេះមកអនុវត្តទោសដែលនៅសល់ ១ ឆ្នាំ នោះបានឡើយ ព្រោះអាជ្ញាយុកាលត្រូវផុតរលត់ ។ ប៉ុន្តែជននេះត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសផ្សេង គឺការរត់ចេញពី ពន្ធនាគារ ។

-ចំពោះបទលហុ ៖ ប្រសិនបើតុលាការប្រកាសទោសចំពោះបទលហុ អាជ្ញាយុកាលនៃទោស មានរយៈពេល ១ ឆ្នាំ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត អាជ្ញាយុកាលនៃទោសត្រូវបានបង្កើតឡើងមក ដោយសារមានការយល់ឃើញថាក្នុងរយៈពេលនៃអាជ្ញាយុកាលនៃទោស ទណ្ឌិតប្រាកដជាក្លាយជាមនុស្សល្អ ដឹងខ្លួនខុស ប្រព្រឹត្តតែអំពើល្អ ពោលគឺទណ្ឌិតបានកែប្រែខ្លួនដោយស្វ័យប្រវត្តិរួចហើយ ហេតុដូច្នេះមិនមានការចាំបាច់ត្រូវធ្វើការបង្ខំយកទណ្ឌិតមកអនុវត្តទោសតទៅទៀតនោះឡើយ ។[46]

អាជ្ញាយុកាលនៃទោសត្រូវបានយកមកអនុវត្តទៅតាមដែនអនុវត្តអាជ្ញាយុកាលនៃទោស និងគិតទៅតាមរយៈពេលអាជ្ញាយុកាលនៃទោស។

១.១ ដែនអនុវត្តអាជ្ញាយុកាលនៃទោស

ជាក់ស្តែងនៅពេលផុតអាជ្ញាយុកាលហើយ ទោសលែងអនុវត្តបានទៀតហើយ[47] ។ បានន័យថានៅ អំឡុងពេលនៃការផ្តន្ទាទោសចូលជាស្ថាពរ ហើយចៅក្រមសម្រេចឲ្យជននោះជាប់ពន្ធនាគារ ប៉ុន្តែជននោះបាន គេចខ្លួនដោយរស់នៅក្នុងស្ថានភាពណាមួយ ដែលគ្មាននរណាដឹងរហូតដល់ផុតអាជ្ញាយុកាលនៃទោសដែលខ្លួន បានប្រព្រឹត្ត បើគិតចាប់តាំងពីពេលដែលជននោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសបូករួមទាំងអាជ្ញាយុកាលនៃទោសដែលខ្លួន បានប្រព្រឹត្ត។ ដូច្នេះនៅពេលផុតអាជ្ញាយុកាលនៃទោសហើយ ទោសនោះមិនត្រូវបានយកមកអនុវត្តបានទៀតទេ ជននោះនឹងត្រូវបានរួចទោសហើយមានសិទ្ធិក្នុងការរស់នៅក្នុងសង្គមសារជាថ្មី។

ទោសអាចនឹងត្រូវផុតអាជ្ញាយុកាលបាន ដោយមិនចាំបាច់គិតពីប្រភេទនៃបទល្មើសនោះទេ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងនោះ មានបទល្មើសខ្លះគ្មានអាជ្ញាយុកាលនោះទេ ច្បាប់បានបញ្ញត្តិឲ្យបទល្មើសទាំងនោះ ពុំមានទាំងអាជ្ញាយុ កាលនៃទោស និងពុំមានទាំងអាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹង។ ពិសេសចំពោះបទឧក្រិដ្ឋមួយចំនួន ដែលប្រកាសពីបទ ឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ បទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងបទឧក្រិដ្ឋសង្គ្រាម មិនអាចផុតរលត់អាជ្ញាយុកាល ទេ[48]។ បើទោះជាជននោះបានប្រព្រឹត្តក្នុង អំឡុងពេលប៉ុន្មានក៏ដោយក៏ត្រូវតែទទួលបានការផ្តន្ទាទោសទៅតាម ច្បាប់ផងដែរ ដោយសារតែមានឥទ្ធិពល គ្រោះថ្នាក់ខ្លាំងក្លាដល់សង្គមទាំងមូល។ ម្យ៉ាងទៀត ក្រៅពីបទល្មើសខាង លើច្បាប់ពិសេសក៏អាចកំណត់អំពីភាពមិនអាចផុតរលត់អាជ្ញាយុកាលនៃទោស ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ

[46] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ,លោកគ្រូ រុន ពណ្ណារិទ្ធ និងអ្នកគ្រូ ចាំង ស៊ីណាត
[47] មាត្រា១៤២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៩
[48] មាត្រា១៤៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៩

ផ្សេងៗទៀត បានដូចគ្នា[49] ។

១.២. រយៈពេលអាជ្ញាយុកាលនៃទោស

រយៈពេលអាជ្ញាយុកាលនៃទោស ត្រូវចាប់ផ្តើមគិតពីថ្ងៃដែលសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោសបានចូលជា ស្ថាពរ។ រយៈអាជ្ញាយុកាលនៃទោសមានដូចជា[50] ៖

ទោសដែលប្រកាសពី បទឧក្រិដ្ឋមានអាជ្ញាយុកាល ២០ (ម្ភៃ) ឆ្នាំ ។

ទោសដែលប្រកាសពី បទមជ្ឈិមមានអាជ្ញាយុកាល ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ ។

ទោសដែលប្រកាសពី បទលហុមានអាជ្ញាយុកាល ១ (មួយ) ឆ្នាំ។

ដូច្នេះហើយ ប្រសិនបើហួសអាជ្ញាយុកាលនៃទោសខាងលើហើយ ទោសនោះនឹងរលត់ ហើយជនដែល ជាប់ទោសនោះនឹងមានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការចូលទៅរស់នៅក្នុងសង្គមជាថ្មីម្តងទៀត។

២. ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស

ការអនុគ្រោះទោសដោយការបន្ធូរបន្ថយទោស ឬការលើកលែងទោសដោយអនុលោមមាត្រា ២៧ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា លើកលែងឲ្យទណ្ឌិតរួចផុតពីការអនុវត្តទោសដែលអនុគ្រោះនោះ[51]។

ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសមានអត្ថន័យខុសគ្នា ពោលគឺការបន្ធូរបន្ថយទោស គឺជា ការកាត់បន្ថយទោសរបស់ទណ្ឌិតឲ្យនៅសល់រយៈពេលខ្លី និងឆាប់បញ្ចប់ទោសដែលទណ្ឌិតត្រូវអនុវត្ត ។ ការលើក លែងទោសមានពីរ គឺការលើកលែងទោសពីព្រះមហាក្សត្រ និងការលើកលែងទោសជាទូទៅ ។ ការលើកលែង ទោសពីព្រះមហាក្សត្រមានន័យថា គឺជាការបញ្ចប់ការអនុវត្តទោសក្នុងពន្ធនាគារដែលនៅសល់ ដោយមានការព្រះ រាជទានលើកលែងទោសពីព្រះមហាក្សត្រ រីឯការលើកលែងទោសជាទូទៅវិញ គឺសំដៅទៅលើការលើកលែង ទោសដល់ជនប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋជាក្រុមតាមរយៈច្បាប់អនុម័តរបស់សភា ។

ជាទូទៅទណ្ឌិតត្រូវបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌមួយចំនួនជាមុនសិន ទើបអាចទទួលបាននូវការបន្ធូរបន្ថយទោស ឬលើកលែងទោស ដែលអាចបញ្ចប់នូវការអនុវត្តដែលនៅសល់ ហើយទណ្ឌិតនឹងមានសេរីភាពសារជាថ្មីក្នុងការ ចូលទៅរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ។

២.១. លក្ខខណ្ឌនៃការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស

ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសចំពោះទណ្ឌិត ដែលជាប់ពន្ធនាគារតែងតែធ្វើឡើងជារៀងរាល់ឆ្នាំ ប៉ុន្តែទណ្ឌិតត្រូវអនុវត្តទោសរបស់ខ្លួននៅក្នុងពន្ធនាគារទៅតាមច្បាប់កំណត់ជាមុនសិន

[49] មាត្រា១៤៣ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៩

[50] មាត្រា១៤៤ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៩

[51] មាត្រា១៤៧ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៩

ទើបអាចទទួល បានការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសទាំងនោះបាន ។ នីតិវិធីក្នុងការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើក លែងទោសចំពោះទណ្ឌិត ក្នុងគោលបំណងដើម្បីធ្វើសមាហរណកម្មទណ្ឌិតនោះ ឲ្យចូលទៅរួមរស់ក្នុងសង្គមវិញ ឬក្នុងគោលបំណងផ្នែកមនុស្សធម៌[52] ។

ជាពិសេសការបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស ក៏អាចអនុវត្តចំពោះទណ្ឌិតដែលមានវ័យចាស់ជរា ជាស្រ្តីមានគភ៌ ឬមានជំងឺរ៉ាំរ៉ៃធ្ងន់ធ្ងរ វិបល្លាសស្មារតី ឬពិការភាព ដោយមានលិខិតបញ្ជាក់ពីគ្រូពេទ្យ ដែលទទួល ស្គាល់ដោយក្រសួងមានសមត្ថកិច្ច[53] ។ ចំពោះបញ្ហានេះ ប្រធានពន្ធនាគារគឺជាអ្នកធ្វើការបញ្ជាក់អំពី ស្ថានភាព ឬ លក្ខណៈរបស់ទណ្ឌិត ដោយបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌនីមួយៗទៅតាមច្បាប់បានកំណត់ រួចស្នើសុំទៅ កាន់គណៈកម្ម ការរាជធានី-ខេត្ត និងគណៈកម្មការក្រសួងមហាផ្ទៃ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ។

បច្ចុប្បន្នការអនុវត្តនីតិវិធីការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសចំពោះទណ្ឌិត អាចប្រព្រឹត្តទៅ បានអាស្រ័យលក្ខខណ្ឌពីរ ដូចជាលក្ខខណ្ឌចរិកលក្ខណៈសម្បត្តិរបស់ទណ្ឌិត និង អាជ្ញាយុកាលកំណត់ក្នុងការ បន្ធូរបន្ថយ ទោស ។

២.១.១. លក្ខខណ្ឌនៃចរិតលក្ខណៈសម្បត្តិរបស់ទណ្ឌិត

ដើម្បីទទួលបាននូវការបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោសទណ្ឌិតត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌធំៗ ដូចខាង ក្រោមជាមុនសិនមានដូចជា ៖

- ភ្ញាក់រលឹកខិតខំកែប្រែគំនិតមាយាទឲ្យក្លាយជាពលរដ្ឋសុចរិត ដើម្បីធ្វើសមាហរណកម្មចូលរួមរស់ក្នុងសង្គមវិញ[54] ។ លុះត្រាតែទណ្ឌិតនោះចេះភ្ញាក់រឭក កែប្រែខ្លួនឲ្យក្លាយទៅជាមនុស្សល្អ និងបង្ហាញឲ្យឃើញថាខ្លួនមានគំនិតមាយាទល្អក្នុងរយៈពេលជាប់ឃុំ និងមានសម្បទាដែលអាចបញ្ចូលខ្លួនទៅក្នុង សង្គមវិញបាន ។

- គោរពប្រតិបត្តិបានយ៉ាងហ្មត់ចត់ និងត្រឹមត្រូវតាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ពន្ធនាគារ និងជាគំរូល្អ

- ដល់ ទណ្ឌិត និងជនជាប់ឃុំទៃទៀត[55] ។

- ចូលរួមអនុវត្តយ៉ាងសកម្ម និងទៀតទាត់នូវកម្មវិធីអប់រំកែប្រែ កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងកម្មវិធី សមាហរណកម្ម ដើម្បីជួយជំរុញដល់ទេពកោសល្យ និងជំនាញផ្សេងៗរបស់ជននោះឲ្យកាន់តែខ្លាំង និងងាយស្រួលក្នុងការយកទៅប្រកបមុខរបរពេលចេញទៅរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ[56] ។

[52] ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស, លេខ នស/រកត/០១២១/០៣០ មាត្រាទី១

[53] ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស, លេខ នស/រកត/០១២១/០៣០ មាត្រាទី៦ កថាខណ្ឌទី១

[54] ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស, លេខ នស/រកត/០១២១/០៣០ មាត្រាទី5 កថាខណ្ឌទី១ ចំណុចទី១

[55] ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស, លេខ នស/រកត/០១២១/០៣០ មាត្រាទី៥ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុចទី២

[56] ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស,លេខ នស/រកត/០១២១/០៣០ មាត្រាទី៥ កថាខណ្ឌទី១ចំណុចទី៣

នៅពេលដែលទណ្ឌិតយល់ឃើញថា ខ្លួនបានបំពេញនៅលក្ខខណ្ឌដូចដែលមាននៅខាងលើ ក៏ប៉ុន្តែមិនបានត្រូវប្រធានពន្ធនាគារធ្វើការស្នើសុំឲ្យខ្លួនទេ នោះទណ្ឌិតមានសិទ្ធិប្តឹងតវ៉ាទៅ គណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិដោយមានការគាំទ្រពីក្រុមការងារប្រឡងប្រណាំងនៃពន្ធនាគារ[57] ។

២.១.២ អាជ្ញាយុកាលកំណត់ក្នុងការបន្ធូរបន្ថយទោស

រយៈពេលនៃការបន្ធូរបន្ថយទោស ឬការលើកលែងទោសអាចអនុញ្ញាតទៅបាន លុះត្រាតែទណ្ឌិតបាន អនុវត្តទោសដាក់ពន្ធនាគារទៅតាមរយៈពេលណាមួយ ដែលច្បាប់បានកំណត់ជាមុនសិន ។ ចំពោះទណ្ឌិត ដែល បានជាប់ទោសដាក់ពន្ធនាគារ ទាក់ទងនឹងចិរវេលានៃទោសក្នុងការបន្ធូរបន្ថយ និងការលើកលែងទោសមានដូចជា[58] ៖

- ករណីបន្ធូរបន្ថយទោសលុះត្រាតែទណ្ឌិតទាំងនោះ បានទទួលទោសមួយភាគបី (១/៣) នៃទោស ដាក់ពន្ធនាគារមានកំណត់ ឬទទួលទោស០៧ ឆ្នាំចំពោះទោសដាក់ពន្ធនាគារមួយជីវិត។
- ករណីលើកលែងទោសលុះត្រាតែទណ្ឌិតទាំងនោះបានទទួលទោសចំនួនពីរភាគបី (២/៣) នៃទោស ដាក់ពន្ធនាគារមានកំណត់ ឬទទួលទោស ១៥ ឆ្នាំចំពោះទោសដាក់ពន្ធនាគារមួយជីវិត។

ជាងនេះទៅទៀត ការបន្ធូរបន្ថយទោសចំពោះទណ្ឌិតមានអាជ្ញាយុកាលខុសៗគ្នា ដែលត្រូវបានកំណត់ដូចខាងក្រោម[59] ៖

- ចំពោះទោសដែលកំណត់ចាប់ពី ០១ (មួយ) ឆ្នាំដល់ ១០ (ដប់) ឆ្នាំ អាចនឹងបន្ថយរយៈពេលជាប់ ពន្ធនាគារបានចំនួន ០៦ (ប្រាំមួយ) ខែម្តងក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ។
- ចំពោះទោសដែលកំណត់ចាប់ពី ១០ (ដប់) ឆ្នាំដល់ ១៥ (ដប់ប្រាំ) ឆ្នាំ អាចនឹងបន្ថយរយៈពេល ជាប់ពន្ធនាគារបានចំនួន ០៩ (ប្រាំបួន) ខែម្តងក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ។
- ចំពោះទោសដែលកំណត់ចាប់ពី ១៥ (ដប់ប្រាំ) ឆ្នាំដល់ ២០ (ម្ភៃ) ឆ្នាំ អាចនឹងបន្ថយរយៈពេល ជាប់ពន្ធនាគារបានចំនួន ១២ (ដប់ពីរ) ខែម្តងក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ។

ទណ្ឌិតម្នាក់អាចទទួលការបន្ធូរបន្ថយទោសច្រើនដងបានតែក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលទណ្ឌិតនោះបានទទួលរងទោសទាំងអស់បានពាក់កណ្តាលនៃទោសដែលតុលាការបានកំណត់ ហើយការកំណត់ចំពោះទោសដាក់

---

[57] ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ ,នស/រកម/១២១១/០២១ អនុម័តថ្ងៃទី៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ មាត្រា៧៦

[58] ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ២៨ក្រ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៨ មាត្រា៣ និងមាត្រា៤

[59] ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ២៨ក្រ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៨ មាត្រា៣ និងមាត្រា៤

ពន្ធនាគារមួយជីវិតអនុញ្ញាតអាចនឹងបន្ថយទោសលើកទី១ មកត្រឹម ២០ ឆ្នាំហើយអាចបន្ធូរបន្ថយទោសច្រើនដង ទៀតបានប៉ុន្តែបើទោះបីជាទណ្ឌិតនោះត្រូវបន្ធូរបន្ថយទោសច្រើនដងក៏ដោយក៏រយៈពេលនៃការទទួលទោសក្នុង ពន្ធនាគារទាំងអស់ត្រូវអនុវត្តទោសឲ្យបាន ១៥ ឆ្នាំសិនដែរ ។

ចំពោះទណ្ឌិត ដែលមិនបានអនុវត្តទោសដូចលក្ខខណ្ឌខាងលើក៏អាចទទួលបានការលើកលែងទោសដែរ ប៉ុន្តែក្នុងករណីនេះមិនសូវកើតមានទេព្រោះលក្ខខណ្ឌតឹងរ៉ឹងពេក។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីចាំបាច់ប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលមាន បុព្វសិទ្ធិធ្វើសំណើថ្វាយព្រះមហាក្សត្រសុំលើកលែងទោសឲ្យទណ្ឌិតនៅពេលណាក៏បាន[60] ។ ករណីនេះទណ្ឌិត អាចលើកលែងទោសបានដោយមិនគោរពនូវលក្ខខណ្ឌខាងលើក៏បានដែរ ក៏ប៉ុន្តែទាល់តែជាករណីចាំបាច់ហើយ មានសំណើពីប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលថ្វាយទៅព្រះមហាក្សត្រ និងអាចធ្វើបានគ្រប់ពេលវេលាដោយមិនចាំបាច់រង់ចាំ ដល់ពេលមានបុណ្យជាតិធំៗនោះទេ។

វិធីបុណ្យជាតិធំៗ ដែលអាចឲ្យទណ្ឌិតទទួលបានការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសបានមានដូចជា [61]៖

១- បុណ្យចម្រើនព្រះជន្មព្រះមហាក្សត្រ

២- បុណ្យចូលឆ្នាំថ្មីប្រពៃណីជាតិខ្មែរ

៣- បុណ្យអុំទូក បណ្តែតប្រទីប អកអំបុក និងសំពះព្រះខែ

៤- បុណ្យឯករាជ្យជាតិ

៥- បុណ្យវិសាខបូជាជាដើម ។

ម្យ៉ាងទៀតការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស ក៏អាចធ្វើសម្រាប់ពីធីបុណ្យនីមួយៗ ខាងលើដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ឬរួមគ្នាផងដែរ ។

២.២. នីតិវិធីក្នុងការបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស

ការលើកលែងទោស និងការបន្ធូរបន្ថយទោស អាចធ្វើឡើងបានអាស្រ័យទៅនឹងលក្ខណៈសម្បត្តិ និង លក្ខខណ្ឌជាច្រើនដែលទណ្ឌិតបានបំពេញ និងអនុវត្តតាមដូចបានបង្ហាញនៅខាងផ្នែកលើ ។ ពិធីបុណ្យលក្ខខណ្ឌ បែបបទ និងនីតិវិធីនៃការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសត្រូវកំណត់ដោយព្រះរាជក្រឹត្យ ។

ចំពោះនីតិវិធីការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសវិញ ដំបូងប្រធានពន្ធនាគារជាអ្នករៀបចំ និង ពិនិត្យមើលបញ្ជីឈ្មោះ ទណ្ឌិតដែលមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ស្របទៅតាមលក្ខខណ្ឌ ដែលច្បាប់បានកំណត់ បន្ទាប់មកប្រធានពន្ធនាគារបញ្ជូនឯកសារពាក់ព័ន្ធទាក់ទងនឹងទណ្ឌិត ស្នើសុំទៅកាន់គណៈ

[60] ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ ,នស/រកម/១២១១/០២១ អនុម័តថ្ងៃទី៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ មាត្រា៧៧

[61] ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស, លេខ នស/រកត/០១២១/០៣០ មាត្រាទី៣

កម្មាការរាជធានី-ខេត្ត និងកម្មាការក្រសួងមហាផ្ទៃ។ គណៈកម្មាការរាជធានី-ខេត្ត និងគណៈកម្មាការក្រសួងមហាផ្ទៃ និងធ្វើការត្រួតពិនិត្យហើយវាយតម្លៃ លើឯកសារទាំងនោះ និងត្រូវរៀបចំបញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែង ទោស រួមនិងសំណុំឯកសារពាក់ព័ន្ធបញ្ជូនទៅកាន់គណៈកម្មាការថ្នាក់ជាតិ ដើម្បីពិនិត្យ និងវាយតម្លៃបន្ថែមទៅលើ បញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និង ការលើកលែងទោស យ៉ាងយឺតបំផុត ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃមុនថ្ងៃកំណត់[62] ។

ម្យ៉ាងទៀត រាល់ឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការស្នើសុំនោះ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅដល់ប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីត្រួតពិនិត្យបន្ថែមសាជាថ្មីម្តងទៀត មុននឹងសម្រេចដាក់សំណើថ្វាយព្រះមហាក្សត្រសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោសឲ្យទណ្ឌិតយ៉ាងយឺតបំផុត ១០ (ដប់) ថ្ងៃមុនថ្ងៃកំណត់[63] ។

ជាងនេះទៅទៀត ចំពោះទណ្ឌិតដែលត្រូវបានបន្ធូរបន្ថយទោសដោយព្រះរាជក្រឹត្យ និងលើកលែងឲ្យទណ្ឌិត នោះរួចផុតពីការអនុវត្តទោស សម្រាប់រយៈពេលដែលត្រូវបានបន្ធូរបន្ថយ ហើយព្រះរាជអាជ្ញានៃអយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានី-ខេត្តដែលមានសមត្ថកិច្ច និងប្រធានពន្ធនាគារ ត្រូវធ្វើការប្រកាសផ្សព្វផ្សាយព្រះរាជក្រឹត្យ បន្ធូរបន្ថយទោស ដល់ទណ្ឌិតដែលត្រូវបានបន្ធូរបន្ថយទោសនោះ ។ ការផ្សព្វផ្សាយព្រះរាជក្រឹត្យនេះដល់ទណ្ឌិត គឺដើម្បីឲ្យទណ្ឌិតបានដឹងមុន និងងាយស្រួលក្នុងការរៀបចំខ្លួនមុនពេលត្រូវបានដោះលែង។ ចំណែកឯ ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស មិនមែនជាឧបសគ្គដល់សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងការទទួលសំណងជួសជុល ការខូចខាតនោះទេ លើកលែងតែមានបទប្បញ្ញត្តិផ្ទុយនឹងព្រះរាជក្រឹត្យដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបន្ធូរបន្ថយ និងការលើកលែងនោះ[64] ។

ដូច្នេះ ការអនុវត្តការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស នៅតែប្រព្រឹត្តប្រសិនបើទណ្ឌិតបានអនុវត្ត តាមលក្ខខណ្ឌដែលច្បាប់បានកំណត់ ។

៣. ការលើកលែងទោសជាទូទៅ

ការលើកលែងទោសជាទូទៅ គឺជាសិទ្ធិផ្តាច់មុខរបស់អង្គការនីតិបញ្ញត្តិ (រដ្ឋសភា) ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៩០នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ២៤ កញ្ញា ១៩៩៣ ។

ក្នុងនោះការលើកលែងទោសជាទូទៅដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៩០ ថ្មី (ពីរ) វាក្យខណ្ឌទី៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាលុបបំបាត់ចោលនូវទណ្ឌកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ស្តីពីការលើកលែងទោសជា

[62] ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ ,នស/រកម/១២១១/០២១ អនុម័តថ្ងៃទី៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ មាត្រា៧៤

[63] ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស, លេខ នស/រកត/០១២១/០៣០ មាត្រាទី១៣

[64] ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស, លេខ នស/រកត/០១២១/០៣០ មាត្រាទី១៧

ទូទៅ[65] ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតនៅពេលដែលច្បាប់ស្តីពីការលើកលែងទោសជាទូទៅចូលជាធរមានហើយ នោះការលើកលែង ទោសជាទូទៅត្រូវមានអានុភាពនៃការលើកលែងទោសជាទូទៅ ដែលនាំឲ្យមានការលុបចោលការសម្រេចទាំងស្រុង ។ បានន័យថា ប្រសិនបើការផ្តន្ទាទោសចូលជាស្ថាពរហើយ ក៏ទោសនោះមិនអាចយកមកអនុវត្តឡើយ[66] ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត បើទណ្ឌិតកំពុងតែអនុវត្តទោសក្នុងពន្ធនាគារ ទោសដែលកំពុងអនុវត្តត្រូវបានបញ្ចប់ មានន័យថា ទណ្ឌិតនឹងត្រូវទទួលបានការដោះលែងឱ្យមានសេរីភាពវិញភ្លាមៗ [67] ។

[65] មាត្រា ១៤៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

[66] មាត្រា ១៤៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

[67] មាត្រា ១៤៩ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

តាមរយៈការបកស្រាយខាងលើរួចមកយើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា របបគតិយុត្តិនៃទោសដែល ត្រូវអនុវត្តពិតជាមានសារៈសំខាន់ក្នុងវិស័យយុត្តិធម៌ ដោយការអនុវត្តទាំងឡាយត្រូវគោរពតាមបែប បទដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។ ថ្វីត្បិតតែទោសវាជាវិធានការដ៏តឹងរឹងរបស់រដ្ឋ ប៉ុន្តែគោលបំណងដែលរដ្ឋចង់បានគឺដើម្បីឱ្យសង្គមមានស្ថេរភាពសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ និងការអភិវឌ្ឍន៍ ដោយបញ្ចៀសនូវបទល្មើស ទាំងឡាយកុំឱ្យកើតមានបន្តទៅទៀត ។ ចំពោះវិធានការនេះថ្វីត្បិតតែលទ្ធផល ដែលទទួលបានមិនល្អ ឥតខ្ចោះ ប៉ុន្តែវាក៏អាចទប់ស្កាត់បានមួយផ្នែកធំនូវបទល្មើស។ ឧទាហរណ៍ ៖ ក្នុងច្បាប់បានចែងថាអំពើ សំលាប់មនុស្សត្រូវមានទោស ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងសង្គមយើងសង្កេតឃើញថាអំពើនេះនៅតែមានកើតឡើង ក្នុងន័យនេះបានសេចក្តីថា ថ្វីត្បិតតែអំពើមួយចំនួនច្បាប់ចែងថាជាបទល្មើសដែលត្រូវផ្តន្ទាទោស ប៉ុន្តែអានុភាពរបស់វាអាចទប់ស្កាត់បានមួយផ្នែកលើសតិអារម្មណ៍របស់ជន ដែលបំរុងនឹងប្រព្រឹត្តបទ ល្មើសអាចផ្លាស់ប្តូរចិត្តគំនិត ដោយកសាងនូវអំពើល្អវិញ ។

ក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្ម តុលាការត្រូវគោរពនូវព្រំដែននៃអប្បបរមា និងអតិបរមាព្រមទាំងស្ថានភាពមួយចំនួនជាអាទិ៍ ក្នុងករណីស្ថានសម្រាលទោស ស្ថានទម្ងន់ទោស ចំពោះនីតិជន អនីតិជននីតិ បុគ្គល ដោយត្រូវអនុវត្តឱ្យបានត្រឹមត្រូវជៀសវាងការរំលោភសិទ្ធផ្សេងៗរបស់បុគ្គលទាំងនោះ។

ទន្ទឹមនឹងនេះផងដែរ ការយកទោសទៅអនុវត្តលើជនល្មើសឬនីតិបុគ្គលដំបូងយើងឃើញថា បណ្តាបុគ្គលទាំងអស់ដែលទទួលរងនូវទណ្ឌកម្មមិនគួរឱ្យចូលខ្លួនមករស់នៅក្នុងសង្គមវិញ ឬបន្តនូវ សកម្មភាពរបស់ខ្លួនទេ ប្រសិនទណ្ឌកម្មដែលទទួលរងមិនទាន់ចប់សព្វគ្រប់ ប៉ុន្តែដើម្បីស្តាសង្គមឡើង វិញ រដ្ឋអាចបញ្ចូលខ្លួនទណ្ឌិតអោយចូលរួមសកម្មភាពសង្គមដោយអនុញ្ញាតឱ្យមានសេរីភាពខ្លះ ឬ អនុញ្ញាតឱ្យនីតិបុគ្គលមានសិទ្ធបន្តសកម្មភាពរបស់ខ្លួនដែលការអនុញ្ញាតនោះមានក្រោមរូបភាពដូចជា ការអនុវត្តនូវរបបពាក់កណ្តាលសេរីភាព ឬការព្យួរទោស របបការបែងទោសជាប្រភាគ ឬ ការចាត់ វិធានការរៀបចំនឹងលុបចោលនូវទោសបន្ថែមខ្លះ ដែលនេះជាវិធានអនុគ្រោះដែលជាប្រយោជន៍ដល់ ទណ្ឌិតនិងនីតិបុគ្គលទទួលបាន ។ម្យ៉ាងវិញទៀតចំពោះសិទ្ធរបស់ទណ្ឌិតក្នុងការស្នើសុំឱ្យលើកលែង ទោស ឬបន្ធូរបន្ថយទោសត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដែលបញ្ហាទាំងនេះទណ្ឌមានសិទ្ធិពេញ ច្បាប់ក្នុងការស្នើសុំដោយត្រូវគោរពតាមបែបបទដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។
មួយវិញទៀតទណ្ឌិតអាចត្រូវបានអនុគ្រោះដោយអានុភាពរបស់ច្បាប់ ដូចជាច្បាប់ស្តីពីការ លើកលែងទោសជាទូទៅជាដើមដោយទណ្ឌិតមួយចំនួនដែលកំពុងរងនូវទណ្ឌកម្មក្នុងពន្ធនាគារអាចរួចផុតពីទណ្ឌកម្មទាំងនេះបាន ។

អនុសាសន៍

បន្ទាប់ពីការបកស្រាយនូវប្រធានបទខាងលើនេះរួចមកយើងឃើញថាថក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៩ មានយន្តការច្រើនក្នុងការអនុវត្ត និងប្រកាសទោសព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះជនណាដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសដូចមានចែង នៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។ បន្ថែមពីនេះ ប្រភេទនៃទោសដែលក្រមព្រហ្មទណ្ឌបានចែងមាន មូលទោស ទោសបន្ថែម និងទោសជំនួស ដែលប្រភេទនៃទោសទាំងបីនេះមានលក្ខខណ្ឌ និងនិតិវិធីក្នុងការអនុវត្តខុសៗគ្នាអាស្រ័យទៅ លើទម្ងន់នៃទោសដែលជនល្មើសបានប្រព្រឹត្ត។ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌក៏បានបញ្ញត្តិអំពីផ្សេងៗដែលអាចនាំឲ្យមានផល ប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តទោស ដូចជាការព្យួរទោស ការបន្ធូរបន្ថយទោស ការលើកលែងទោស និងកត្តាគតិយុត្ត មួយចំនួនទៀត ដែលត្រូវបានប្បញ្ញត្តិឡើងដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ទណ្ឌិត។ ហេតុនេះហើយ ទើបយន្ត ការផ្សេងៗទៀតមិនសូវបានយកទៅអនុវត្ត និងនាំឲ្យមានកំណើនទណ្ឌិតនៅក្នុងពន្ធនាគារច្រើនលើសលប់ដែល នាំឲ្យមានផលពិបាកជាច្រើនដល់រដ្ឋ។ ចំពោះបណ្តាទាំងនេះ តុលាការបានប្រើប្រាស់ទោសជំនួស (ទោសការងារសហគមន៍ និងការស្តីបន្ទោស) មកអនុវត្តដែលជួយសម្រួលដល់បញ្ហា ស្ថានភាព ទីកន្លែង ពេលវេលា និងថវិកា ក្នុងការជួលមនុស្សឲ្យឃ្លាំមើលជាដើម។

គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា ទោះបីជាច្បាប់បានចែងយ៉ាងលំអិតអំពីទោសទណ្ឌកម្មចំពោះអ្នកដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសក៏ដោយ អ្វីដែលសំខាន់ គឺការយកទៅអនុវត្តផ្ទាល់ និងការផ្សព្វផ្សាយបន្តដល់ប្រជាពលរដ្ឋទូទាំងប្រទេសឲ្យបានយល់កាន់តែស៊ីជម្រៅទាក់ទងនឹងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ក៏ដូចជាច្បាប់ផ្សេងៗផងដែល។ ដើម្បីឲ្យពួកគាត់ចេះទទួល កំហុសដែលខ្លួនបានធ្វើ និងព្រមចូលខ្លួនមកអនុវត្តទោសទៅតាមទំហំនៃអំពើដែលខ្លួនបានល្មើស។ ដើម្បីរួម ចំណែកធ្វើឲ្យវិស័យតុលាការនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពនោះ យើងខ្ញុំជានិស្សិតសរសេរ សារណា សូមចូលរួមផ្តល់ជាអនុសាសន៍មួយចំនួនដូចជា ៖

- ចៅក្រមត្រូវតែរក្សាភាពមិនលំអៀង ប្រកាននៅជំហរ និងសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្នុងការវិនិច្ឆ័យមុននឹងប្រកាសសេចក្តីសម្រេច។
- ពង្រឹងការអនុវត្តនីតិវិធីទៅតាមដំណាក់កាល និងធានាការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងលុបបំបាត់ចោលនូវអំពើពុករលួយ ដែលមាននៅក្នុងវិស័យតុលាការ។
- ពង្រឹងការផ្សព្វផ្សាយច្បាប់ដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ឲ្យយល់ដឹងបន្ថែមអំពីការអនុវត្តច្បាប់

ជាចុងក្រោយ ប្រសិនបើប្រទេសមួយមានច្បាប់ល្អ ហើយប្រជាពលរដ្ឋបានយល់ដឹងពីតម្លៃ និងអនុវត្តទៅតាមការបទបញ្ញត្តដែលមានចែង ប្រទេសនោះនឹងមានតែសុខសន្តិភាព ហើយការអភិវឌ្ឍននឹងកាន់តែមានភាពរីក ចម្រើន ព្រមជាមួយនឹងការស្ញប់ស្ញែង កោតសរសើរពីបណ្តាប្រទេសដទៃទៀតនៅលើពិភពលោក។

ឯកសារយោង

ឯកសារយោង

១. លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត

១. រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣ ប្រកាសឱ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០២០៨/០០៨ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ ។

២. ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពី ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស, លេខ នស/រកត/០១២១/០៣០ ។

៣. ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសឱ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១១០៩/០២២ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ។

៤. ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារប្រកាសឱ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១២១១/០២១ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ ។

៥. ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសឱ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១២១១.០២១ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧។

៦. ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ប្រកាសឱ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៧១៦/០០៩ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ ។

២. ឯកសារស្រាវជ្រាវ

១. នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ រៀបរៀងដោយសាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ, កែសម្រួលដោយលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ ចាំង ស៊ីណាត បោះពុម្ភ ឆ្នាំ២០១២ ។

២. មេរៀននីតិព្រហ្មទណ្ឌ អត្ថបទនៃសេចក្តីព្រាងព្រហ្មទណ្ឌ រៀបចំដោយ សហប្រតិបត្តិការបារាំងគម្រោងទ្រទ្រង់នីតិរដ្ឋ ឆ្នាំ២០០៧ ។

៣. ទោសព្រហ្មទណ្ឌ រៀបរៀង និងវាយអត្ថបទដោយ លោកមេធាវី កៅ សីហា បណ្ឌិតច្បាប់ និងជាសាស្ត្រា-ចារ្យច្បាប់ ។

ឧបសម្ព័ន្ធ

ឧបសម្ព័ន្ធ១

ច្បាប់

ស្តីពី

ពន្ធនាគារ

ROYAUME DU CAMBODGE * LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL *

ព្រះរាជក្រម

នស/រកម/១២១១/០២១

យើង

ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី

ជាតិសាសនា រក្សាខត្តិយា ខេមរារដ្ឋរាស្ត្រ ពុទ្ធិន្ទ្រាធរាមហាក្សត្រ

ខេមរាជនា សមូហោភាស កម្ពុជឯករាជរដ្ឋបូរណសន្តិ សុភមង្គលា សិរីវិបុលា

ខេមរាស្រីពិរាស្ត្រ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

ទទួល
លេខ ០០១
ថ្ងៃទី ឆ្នាំ២០១ ម៉ោង
បញ្ជូនទៅ

- បានទ្រង់យល់ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៩០៨/១០៥៥ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ ព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានទ្រង់យល់ ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/០៨ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងមហាផ្ទៃ
- បានទ្រង់យល់ សេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ របស់សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ

ប្រកាសឱ្យប្រើ

ច្បាប់ ស្តីពីពន្ធនាគារ ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័ត កាលពីថ្ងៃទី០៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ នាសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាលើកទី៧ នីតិកាលទី៤ និងដែលព្រឹទ្ធសភាបានយល់ស្របតាមទម្រង់ និងគតិនៃច្បាប់នេះទាំងស្រុង ដោយគ្មានការកែប្រែអ្វីឡើយ កាលពីថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ នាសម័យប្រជុំពេញអង្គលើកទី១០ នីតិកាលទី២ ដែលមានសេចក្តីទាំងស្រុងដូចតទៅនេះ ៖

ROYAUME DU CAMBODGE
LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL

ជំពូកទី ១
បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា ១.-

ច្បាប់នេះ មានគោលបំណងកំណត់អំពីការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគារ នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

មាត្រា ២.-

ច្បាប់នេះ មានគោលដៅដូចតទៅ :

- អប់រំ កែប្រែ ស្តារនីតិសម្បទា ដើម្បីធ្វើសមាហរណកម្មជនជាប់ឃុំទៅក្នុងសង្គមវិញ និង ទប់ស្កាត់ការប្រព្រឹត្តបទល្មើសសាជាថ្មី
- គ្រប់គ្រងជនជាប់ឃុំឲ្យជានាបានសន្តិសុខ សុវត្ថិភាព សុខភាព និង មនុស្សធម៌ ស្រប តាមគោលការណ៍អន្តរជាតិ និង វិធានសហប្រជាជាតិ សម្រាប់ការពារអនីតិជនដែលត្រូវបានដកហូតសិទ្ធិសេរីភាព ។

មាត្រា ៣.-

ច្បាប់នេះ មានវិសាលភាពអនុវត្តលើពន្ធនាគារទាំងអស់ នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា លើកលែងតែពន្ធនាគារយោធា ឬកន្លែងឃាត់ខ្លួនរបស់នគរបាលយុត្តិធម៌ ឬមណ្ឌលឃុំខ្លួនដទៃទៀត ដែលកំណត់ដោយច្បាប់ផ្សេង ។

មាត្រា ៤.-

វាក្យសព្ទសំខាន់ៗដែលប្រើក្នុងច្បាប់នេះ មាននិយមន័យដូចតទៅ :

ពន្ធនាគារ សំដៅដល់កន្លែងប្រើសម្រាប់ធ្វើការឃុំឃាំងជនជាប់ឃុំតាមលិខិតឃុំខ្លួនចេញដោយអាជ្ញាធរតុលាការ រួមមានមណ្ឌលឃុំខ្លួន និងមណ្ឌលអប់រំកែប្រែផង ។

អនីតិជន សំដៅដល់បុគ្គលទាំងឡាយណា ដែលមានអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំ ឡើង ដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ ។

ជនជាប់ឃុំ សំដៅដល់ជនត្រូវចោទ ឬជនជាប់ចោទ ឬពិរុទ្ធជន ឬទណ្ឌិតដែលត្រូវបានបញ្ជូនមកឃុំខ្លួននៅក្នុងពន្ធនាគារ តាមលិខិតឃុំខ្លួនចេញដោយអាជ្ញាធរតុលាការ ។

មន្ត្រីពន្ធនាគារ សំដៅដល់មន្ត្រីដែលស្ថិតក្នុងក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីពន្ធនាគារ ។

មន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារ សំដៅដល់មន្ត្រីដែលត្រូវបានតែងតាំងឲ្យផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាពជនជាប់ឃុំក្នុងពន្ធនាគារ និងត្រូវបានទទួលស្គាល់ ឬបានចុះបញ្ជីជាគ្រូពេទ្យ ឬមន្ត្រីពេទ្យនៅក្រសួងសុខាភិបាល ។

អ្នកសួរសុខទុក្ខ សំដៅដល់ជនដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលក្នុងពន្ធនាគារ ដើម្បីសួរសុខទុក្ខ ឬផ្តល់ជំនួយដល់ជនជាប់ឃុំ ។

អ្នកសួរសុខទុក្ខផ្លូវការ សំដៅដល់មន្ត្រីសាធារណៈ ឬតំណាងបុគ្គលមកពីអង្គការនានា ដែលទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យទៅធ្វើទស្សនកិច្ចឃ្លាំមើលតាមពន្ធនាគារនានា ឬផ្តល់ជំនួយដល់ជនជាប់ឃុំ ។

យន្តការបង្ការថ្នាក់ជាតិ សំដៅដល់យន្តការឯករាជ្យមួយ ស្របតាមពិធីសារបន្ថែមស្តីពីការបង្ការអំពើទារុណកម្ម អំពើឃោរឃៅអមនុស្សធម៌ ឬបន្ថាបបន្ថោក ។

ជំពូកទី ២
សមត្ថកិច្ចគ្រប់គ្រង

មាត្រា ៥.-

ក្រសួងមហាផ្ទៃជាស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច ក្នុងការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគារ នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

មាត្រា ៦.-

អគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារជាសេនាធិការឲ្យក្រសួងមហាផ្ទៃ ក្នុងការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគារ ។

ការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់អគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ ត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ ។

មាត្រា ៧.-

មន្ត្រីពន្ធនាគារត្រូវស្ថិតក្រោមលក្ខន្តិកៈដោយឡែក ដែលត្រូវកំណត់ដោយព្រះរាជក្រឹត្យ ស្របតាមច្បាប់ស្តីពីសហលក្ខន្តិកៈមន្ត្រីរាជការស៊ីវិលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

មាត្រា ៨.-

មន្ត្រីពន្ធនាគារមានឯកសណ្ឋាន សញ្ញាសក្តិ គ្រឿងបំពាក់ ឧបករណ៍ និងសម្ភារៈការពារសមស្រប ។

ROYAUME DU CAMBODGE • LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL •

មាត្រា ៩.-

ក្រសួងមហាផ្ទៃ ត្រូវធ្វើប្រតិភូកម្មមុខងារឲ្យរដ្ឋបាលរាជធានី ខេត្ត ក្នុងការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគាររាជធានី ខេត្ត ។

ពន្ធនាគាររាជធានី ខេត្ត ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គណៈអភិបាលរាជធានី ខេត្ត ។

ជំពូកទី ៣
ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធពន្ធនាគារ

មាត្រា ១០.-

ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់ពន្ធនាគារត្រូវគោរពតាមបទដ្ឋានអប្បបរមា សម្រាប់ការសាងសង់ពន្ធនាគារ ដែលកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

មាត្រា ១១.-

អគារ និងបន្ទប់ឃុំឃាំង ត្រូវមានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់ មានខ្យល់ធម្មជាតិ មានបន្ទប់អនាម័យ មានប្រព័ន្ធផ្គត់ផ្គង់ទឹក និងអគ្គិសនីសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ។

មាត្រា ១២.-

ពន្ធនាគារត្រូវមានប៉ុស្តិ៍សុខភាព មានបន្ទប់សម្រាកព្យាបាលជនជាប់ឃុំ និងត្រូវមានមន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារបម្រើការងារជាប្រចាំ ។

សេវាសុខាភិបាលពន្ធនាគារត្រូវស្ថិតក្រោមការគ្របដណ្តប់របស់ក្រសួងសុខាភិបាល ។

មាត្រា ១៣.-

ពន្ធនាគារត្រូវមានកន្លែងសម្រាប់គោរពជំនឿសាសនា មានបណ្ណាល័យ និងអគារអប់រំ បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ។

មាត្រា ១៤.-

ពន្ធនាគារត្រូវរៀបចំឲ្យមានកន្លែងហាត់ប្រាណសម្រាប់ជនជាប់ឃុំ ។

មាត្រា ១៥.-

ពន្ធនាគារត្រូវមានកន្លែងធ្វើការ និងផ្ទះមុខងារ សម្រាប់មន្ត្រីពន្ធនាគារក្នុងអំឡុងពេលនៃការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ១៦.-

ការបង្កើត ការដាក់ឈ្មោះ ការកំណត់ទីតាំង ការកំណត់ចំនួនជនជាប់ឃុំ ការផ្លាស់ប្តូរឈ្មោះ ការផ្លាស់ប្តូរទីតាំង និងការរំលាយពន្ធនាគារ ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

ជំពូកទី ៤
ការឃុំឃាំង

មាត្រា ១៧.-

ការទទួល ឬការឃុំខ្លួនជនណាម្នាក់នៅក្នុងពន្ធនាគារបាន លុះត្រាតែមានលិខិតឃុំខ្លួនដែលចេញពីអាជ្ញាធរតុលាការ ។

មាត្រា ១៨.-

មុនពេលទទួលយកជនជាប់ឃុំចូលក្នុងពន្ធនាគារ ប្រធានពន្ធនាគារ ឬមន្ត្រីពន្ធនាគារដែលបានទទួលការចាត់តាំង ត្រូវត្រួតពិនិត្យអត្តសញ្ញាណរបស់ជនជាប់ឃុំឱ្យបានត្រឹមត្រូវ តាមលិខិតឃុំខ្លួនដែលចេញដោយអាជ្ញាធរតុលាការ ។

មាត្រា ១៩.-

មន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារត្រូវពិនិត្យសុខភាពជនជាប់ឃុំ មុននឹងទទួលយកចូលក្នុងពន្ធនាគារ ដោយត្រូវកត់ត្រាបញ្ចូលក្នុងកំណត់ហេតុនូវព័ត៌មានអំពីស្ថានភាពសុខភាពរបស់ជនជាប់ឃុំ ។

មាត្រា ២០.-

បន្ទាប់ពីទទួលយកជនជាប់ឃុំចូលក្នុងពន្ធនាគារ មន្ត្រីពន្ធនាគារត្រូវណែនាំដល់ជនជាប់ឃុំអំពីច្បាប់ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងពន្ធនាគារ សិទ្ធិស្វែងរកអ្នកតំណាងផ្លូវច្បាប់ សិទ្ធិផ្តល់ដំណឹងទៅគ្រួសារ ឬសាច់ញាតិ ឬស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ អំពីការជាប់ពន្ធនាគារ និងទីតាំងនៃពន្ធនាគារ ព្រមទាំងសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចផ្សេងៗទៀត ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់នេះ ។

ក្នុងករណីជនជាប់ឃុំជាជនបរទេស ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ឃុំជូនដំណឹងទៅស្ថានទូត ឬស្ថានកុងស៊ុល ឬស្ថានតំណាងរបស់ខ្លួន ។ ប្រសិនបើជនជាប់ឃុំមិនមានលទ្ធភាពជូនដំណឹងបាន ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវធ្វើកិច្ចការនេះ ។

ក្រោយពីបានទទួលការណែនាំនេះ ជនជាប់ឃុំត្រូវផ្តិតម្រាមដៃ និង បិទ ឬស្កេនរូបថតបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ ដើម្បីរក្សាទុកជាអចិន្ត្រៃយ៍ក្នុងសំណុំឯកសារ ។

ROYAUME DU CAMBODGE · LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL · ព្រះមហាក្សត្រ

មាត្រា ២១.-

ពន្ធនាគារនីមួយៗ ត្រូវមានបញ្ជីជនជាប់ឃុំដែលបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ជនជាប់ឃុំ ហើយចុះទិដ្ឋាការដោយតំណាងអង្គការអយ្យការនៅគ្រប់ទំព័រ ។

ចំពោះជនជាប់ឃុំជាស្ត្រីភេទ និងជនជាប់ឃុំជាអនីតិជន ត្រូវមានបញ្ជីដោយឡែក ហើយត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសដល់ការគ្រប់គ្រងជនជាប់ឃុំទាំងពីរប្រភេទនេះ ។

មាត្រា ២២.-

បញ្ជីជនជាប់ឃុំត្រូវបានត្រួតពិនិត្យដោយតំណាងអង្គការអយ្យការ និងត្រូវជូនទៅចៅក្រមពិនិត្យ មើលតាមការស្នើសុំ ព្រមទាំងបង្ហាញដល់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ដែលបំពេញភារកិច្ច តាមការប្រគល់អំណាចពីអាជ្ញាធរតុលាការ ។

មាត្រា ២៣.-

គ្រប់ពន្ធនាគារត្រូវបង្កើតសំណុំឯកសារផ្ទាល់ខ្លួន សម្រាប់ជនជាប់ឃុំម្នាក់ៗ រាប់ទាំងជនជាប់ឃុំជាអនីតិជនផង ។ ព័ត៌មាន និងឯកសារពាក់ព័ន្ធទាំងអស់របស់ជនជាប់ឃុំ ត្រូវរក្សាទុកជាការសម្ងាត់ក្នុងសំណុំរឿងផ្ទាល់ខ្លួន ។

មាត្រា ២៤.-

ជនជាប់ឃុំ ត្រូវបានពិនិត្យវាយតម្លៃសុខភាពដោយមន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារ ។ ត្រូវកត់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងជនជាប់ឃុំ នូវព័ត៌មានអំពីរបួសស្នាម ជំងឺផ្លូវចិត្ត ពិការភាពផ្នែកកាយសម្បទា ឬ ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត ។

ក្នុងការចូលរួមការងារពលកម្មក្នុងពន្ធនាគារ ពេលពិនិត្យវាយតម្លៃសុខភាពលើកដំបូង មន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារត្រូវកំណត់អំពីសមត្ថភាពកាយសម្បទា និងត្រូវកត់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ទណ្ឌិត ដោយត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ដល់សេចក្ដីត្រូវការជាក់លាក់ និងខុសៗគ្នារបស់ស្ត្រី និងអនីតិជន ។

មាត្រា ២៥.-

រាល់ការធ្វើទារុណកម្ម ទង្វើអមនុស្សធម៌ ឬការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ផ្សេងៗ ដើម្បីដាក់ទណ្ឌកម្មដល់ជនជាប់ឃុំ ត្រូវហាមឃាត់ លើកលែងតែខ្នោះដៃដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតតាមមាត្រា ៥០ នៃច្បាប់នេះ ។

ROYAUME DU CAMBODGE • LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL

មាត្រា ២៦.-

ជនជាប់ឃុំជាជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ ឬពិរុទ្ធជន ត្រូវដាក់បំបែកពីជនជាប់ឃុំជាទណ្ឌិត ។

ជនជាប់ឃុំជាស្ត្រី ត្រូវដាក់បំបែកពីជនជាប់ឃុំជាបុរស ។

ជនជាប់ឃុំជាអនីតិជន ត្រូវដាក់បំបែកពីជនជាប់ឃុំជានីតិជន ។

ជនជាប់ឃុំដែលមានជំងឺឆ្លង ត្រូវដាក់បំបែកចេញពីជនជាប់ឃុំដទៃទៀត ។

មាត្រា ២៧.-

ក្រោយពីទទួលយកជនជាប់ឃុំចូលក្នុងពន្ធនាគារ ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវចាត់ឲ្យមានការវាយតម្លៃ កំណត់អំពីចំណាត់ថ្នាក់សន្តិសុខ ដើម្បីធានាសន្តិសុខ សុវត្ថិភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគារ ។

ជំពូកទី ៥
សិទ្ធិ និងលក្ខខណ្ឌរស់នៅរបស់ជនជាប់ឃុំ

មាត្រា ២៨.-

ជនជាប់ឃុំ មានសិទ្ធិប្ដឹងតវ៉ាទៅប្រធានពន្ធនាគារ ឬទៅអគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ ឬព្រះរាជអាជ្ញា ឬអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ពីអំពើរំលោភរបស់ជនជាប់ឃុំដូចគ្នា ឬអំពើរំលោភរបស់មន្ត្រីពន្ធនាគារ ។

ពាក្យបណ្ដឹងតវ៉ារបស់ជនជាប់ឃុំ ត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈមន្ត្រីពន្ធនាគារ ឬអ្នកសួរសុខទុក្ខផ្លូវការ ឬអ្នកសួរសុខទុក្ខសាច់ញាតិ ឬមេធាវីរបស់ជនជាប់ឃុំ ឬតំណាងអង្គការអយ្យការ ។

រាល់បណ្ដឹងតវ៉ាត្រូវតែបានដោះស្រាយនិងឆ្លើយតប ក្នុងរយៈពេលសមស្រប ។

គ្មានជនជាប់ឃុំណាម្នាក់ត្រូវបានដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬត្រូវបានរើសអើងដោយសារតែបានដាក់ពាក្យបណ្ដឹង ឬការដាក់ពាក្យស្នើសុំនោះឡើយ ។

មាត្រា ២៩.-

ជនជាប់ឃុំមានសិទ្ធិប្រតិបត្តិសាសនាតាមជំនឿរបស់ខ្លួន និងមិនត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឲ្យប្រតិបត្តិសាសនាណាមួយឡើយ ។

ROYAUME DU CAMBODGE • LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL •

មាត្រា ៣០.-

ជនជាប់ឃុំដែលមិនតម្រូវឲ្យធ្វើការនៅខាងក្រៅបាន ដោយមូលហេតុខាងផ្លូវច្បាប់ ឬមូលហេតុខាងសន្តិសុខ អាចអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើលំហាត់ប្រាណប្រចាំថ្ងៃបាន ។

មាត្រា ៣១.-

ជនជាប់ឃុំជាជនបរទេស មានសិទ្ធិទាក់ទងជាមួយស្ថានទូត ឬស្ថានកុងស៊ុល ឬស្ថានតំណាងរបស់ខ្លួន ។

រាល់ទំនាក់ទំនងរវាងជនជាប់ឃុំនិងមេធាវី ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយសម្ងាត់ ។

មាត្រា ៣២.-

ជនជាប់ឃុំ មានសិទ្ធិទទួល និង ផ្ញើលិខិតឆ្លងឆ្លើយ ។ លិខិតឆ្លងឆ្លើយរបស់ជនជាប់ឃុំត្រូវបើកនៅចំពោះមុខមន្ត្រីពន្ធនាគារ ដែលត្រូវបានប្រគល់សិទ្ធិ លើកលែងតែលិខិតរបស់មេធាវី ។

លិខិតឆ្លងឆ្លើយរបស់ជនជាប់ឃុំ ត្រូវបានដកហូត ប្រសិនបើមានការពាក់ព័ន្ធដល់សន្តិសុខសុវត្ថិភាព សណ្តាប់ធ្នាប់ទូទៅ ទាំងក្នុង និងក្រៅពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៣៣.-

ជនជាប់ឃុំ ត្រូវបានទទួលរបបជីវភាព ដែលកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ ។

មាត្រា ៣៤.-

ការផ្តល់អាហារដល់ជនជាប់ឃុំ ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់គិតគូរអំពីអាហារតម ស្របតាមតម្រូវការខាងសុខភាព ដែលបញ្ជាក់ពីមន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារ ឬស្របតាមតម្រូវការខាងសាសនារបស់ពួកគេ ។

ជនជាប់ឃុំ អាចទទួល ឬទិញអាហារដោយថវិកាផ្ទាល់ខ្លួនពីប្រភពខាងក្រៅបាន តែអាហារទាំងនេះត្រូវបានត្រួតពិនិត្យពីមន្ត្រីពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៣៥.-

ជនជាប់ឃុំ អាចត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យប្រើប្រាស់ថវិកាផ្ទាល់ខ្លួន ដើម្បីទិញសម្ភារៈប្រើប្រាស់ ឬទទួលសម្ភារៈប្រើប្រាស់ពីគ្រួសារ ញាតិមិត្ត ឬពីប្រភពផ្សេងទៀត ប្រសិនបើមានការយល់ព្រម និងការត្រួតពិនិត្យពីប្រធានពន្ធនាគារ ។

ជនជាប់ឃុំ មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យទិញ ឬផ្តល់ ឬឲ្យខ្ចី ឬលក់សម្ភារៈទៅឲ្យជនជាប់ឃុំផ្សេងទៀតបានឡើយ ។

ROYAUME DU CAMBODGE * LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL

មាត្រា ៣៦.-

ថវិកា ឬទ្រព្យសម្បត្តិមានតម្លៃជាប់ខ្លួនរបស់ជនជាប់ឃុំ ត្រូវបានដកហូត កត់ត្រាត្រឹមត្រូវ ក្នុងសៀវភៅបញ្ជី និងរក្សាទុកក្នុងគណនីពន្ធនាគារ ឬត្រូវប្រគល់ជូនក្រុមគ្រួសារ ញាតិមិត្តរក្សាទុក ប្រសិនបើមានការយល់ព្រមពីជនជាប់ឃុំ ដោយត្រូវមានហត្ថលេខា ឬស្នាមម្រាមដៃរបស់ជនជាប់ឃុំ ។

ក្នុងករណីចាំបាច់និងមានការយល់ព្រមពីប្រធានពន្ធនាគារ ជនជាប់ឃុំអាចប្រើប្រាស់ថវិកាបញ្ញើរបស់ខ្លួនបាន ។

ថវិកា និងទ្រព្យសម្បត្តិមានតម្លៃរបស់ជនជាប់ឃុំដែលពន្ធនាគារទទួលខុសត្រូវរក្សាទុក ត្រូវប្រគល់ជូនជនជាប់ឃុំវិញ នៅពេលដោះលែង ។

ជនជាប់ឃុំអាចរក្សាទុកឱសថជាកម្មសិទ្ធិផ្ទាល់ខ្លួនបាន ក្នុងករណីមានការយល់ព្រមពីមន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៣៧.-

ជនជាប់ឃុំត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យទទួលដំណឹង ឬព័ត៌មានសំខាន់ៗ តាមរយៈកម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយរបស់វិទ្យុ ទូរទស្សន៍ ទស្សនាវដ្ដី សារព័ត៌មាន និងទំនាក់ទំនងទូរសព្ទជាមួយក្រុមគ្រួសារ ដែលរៀបចំឡើងដោយពន្ធនាគារ ។

ជនជាប់ឃុំអាចអនុញ្ញាតឲ្យចូលសិក្សាស្រាវជ្រាវនៅក្នុងបណ្ណាល័យពន្ធនាគារ ឬអាចអនុញ្ញាតឲ្យខ្ចីសៀវភៅយកទៅស្រាវជ្រាវនៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំងដើម្បីបង្កើនចំណេះដឹង ។

ពន្ធនាគារត្រូវជូនដំណឹងទាក់ទងនឹងជំងឺ ឬមរណភាពរបស់ជនជាប់ឃុំ ឬរបស់គ្រួសារជនជាប់ឃុំឲ្យបានដឹងទៅវិញទៅមក ។

មាត្រា ៣៨.-

ជនជាប់ឃុំដែលមានជំងឺត្រូវបានទទួលសេវាថែទាំសុខភាពប្រចាំថ្ងៃដោយមន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារ ។

ជនជាប់ឃុំមានជំងឺធ្ងន់ ហើយតម្រូវឲ្យមានការព្យាបាលនៅមន្ទីរពេទ្យខាងក្រៅតាមសំណើរបស់មន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារ ត្រូវមានការអនុញ្ញាតពីព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងដែនសមត្ថកិច្ច ។ ក្នុងករណីជនជាប់ឃុំមានជំងឺធ្ងន់ ដែលតម្រូវឲ្យមានការសង្គ្រោះបន្ទាន់នៅមន្ទីរពេទ្យខាងក្រៅ ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវបញ្ជូនអ្នកជំងឺទៅមន្ទីរពេទ្យជាបន្ទាន់តាមសំណើរបស់មន្ត្រីពេទ្យពន្ធនាគារ ហើយត្រូវជូនដំណឹងជាបន្ទាន់ដល់អគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ អភិបាលនៃគណៈអភិបាលរាជធានី ខេត្ត ព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងដែនសមត្ថកិច្ច និងដល់គ្រួសារសាច់ញាតិ ឬមិត្តភក្តិជិតស្និទ្ធបំផុត តាមសំណើរបស់ជនជាប់ឃុំ ។ បន្ទាប់ពីការព្យាបាលបានធូរស្រាល តាមការបញ្ជាក់ពីមន្ទីរពេទ្យដែលបានទទួលព្យាបាល ត្រូវបញ្ជូនជនជាប់ឃុំមកពន្ធនាគារវិញ ។

ជនជាប់ឃុំដែលមានជំងឺផ្លូវចិត្ត ឬពិការកាយសម្បទា ឬស្ថិតក្រោមឥទ្ធិពលគ្រឿងញៀនត្រូវបានទទួលសេវាថែទាំសុខភាពដោយឡែក ។

មាត្រា ៣៩.-

អគារឃុំឃាំងជនជាប់ឃុំជាស្ត្រីត្រូវមានមន្ត្រីពន្ធនាគារជាស្ត្រី ប្រចាំការជាអចិន្ត្រៃយ៍ ។

មិនអនុញ្ញាតឲ្យមន្ត្រីពន្ធនាគារជាបុរសចូលក្នុងតំបន់ជនជាប់ឃុំជាស្ត្រី ដោយគ្មានការអមដំណើរពីមន្ត្រីពន្ធនាគារជាស្ត្រីឡើយ លើកលែងតែក្នុងករណីមានឧប្បត្តិហេតុសង្គ្រោះបន្ទាន់ ឬក្នុងហេតុផលសន្តិសុខ សុវត្ថិភាពពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៤០.-

ជនជាប់ឃុំជាស្ត្រីត្រូវបានផ្តល់សេវាគាំពារមាតា និងទារក នៅមុននិងក្រោយពេលសម្រាលកូន ។

ជនជាប់ឃុំជាស្ត្រីដែលមានផ្ទៃពោះ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យសម្រាលកូននៅមន្ទីរពេទ្យខាងក្រៅ ។

ក្នុងករណីមានជនជាប់ឃុំជាស្ត្រីសម្រាលកូនក្នុងពន្ធនាគារ មិនត្រូវចុះសំបុត្រកំណើតថាទារកនោះកើតនៅក្នុងពន្ធនាគារទេ ។

មាត្រា ៤១.-

កូនតាមម្តាយ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យស្នាក់នៅក្នុងពន្ធនាគារជាមួយម្តាយត្រឹមអាយុក្រោម ៣ (បី) ឆ្នាំ និងត្រូវបានផ្តល់ម្ហូបអាហារ សម្លៀកបំពាក់ និងសេវាថែទាំសុខភាព ។

កូនតាមម្តាយដែលមានអាយុចាប់ពី ៣ (បី) ឆ្នាំ ឡើង បើគ្មានអាណាព្យាបាលទទួលខុសត្រូវការចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាបន្តនៅខាងក្រៅជាបន្ទុករបស់ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និង យុវនីតិសម្បទា ។

ជំពូកទី ៦
ការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគារ

មាត្រា ៤២.-

គោលដៅជាសារវន្តនៃការគ្រប់គ្រងជនជាប់ឃុំ គឺការអប់រំកែប្រែនិងការស្តារនីតិសម្បទារបស់ជនជាប់ឃុំ ដែលជាស្នូលនៃក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយកំណែទម្រង់ពន្ធនាគារ ។

ការដាក់វិន័យទៅលើជនជាប់ឃុំ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងកម្រិតអប្បបរមាដែលចាំបាច់ ដើម្បីធានាសន្តិសុខ សុវត្ថិភាព និងសណ្តាប់ធ្នាប់ប៉ុណ្ណោះ ។

ROYAUME DU CAMBODGE LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL

មាត្រា ៤៣.-

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវទទួលខុសត្រូវដោយផ្ទាល់ ក្នុងការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគារឲ្យបានត្រឹមត្រូវតាមនីតិវិធី និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងដែលកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

មាត្រា ៤៤.-

មន្ត្រីពន្ធនាគារអាចធ្វើការឆែកឆេរជនជាប់ឃុំនិងកន្លែងនានាក្នុងពន្ធនាគារ ដើម្បីជានាសន្តិសុខ និងសុវត្ថិភាពរបស់ពន្ធនាគារ ។

ជនជាប់ឃុំដែលបដិសេធមិនឲ្យមន្ត្រីពន្ធនាគារឆែកឆេរ ត្រូវចាត់ទុកជាការល្មើសនឹងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៤៥.-

ដើម្បីជានាសន្តិសុខ សុវត្ថិភាព និងសណ្តាប់ធ្នាប់ពន្ធនាគារ មន្ត្រីពន្ធនាគារ និងអ្នកមកសួរសុខទុក្ខជនជាប់ឃុំ ត្រូវបានត្រួតពិនិត្យមុនពេលចូលទៅក្នុងពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៤៦.-

ការរក្សាទុក ឬការប្រើប្រាស់គ្រឿងស្រវឹងក្នុងពន្ធនាគារត្រូវហាមឃាត់ ។

ជនជាប់ឃុំមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យរក្សាទុក ឬប្រើប្រាស់វត្ថុទាំងឡាយណាដែលអាចគំរាមកំហែងដល់សន្តិសុខពន្ធនាគារឡើយ ។

ប្រភេទវត្ថុហាមឃាត់ត្រូវបានកំណត់ក្នុងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៤៧.-

ប្រធានពន្ធនាគារអាចអនុញ្ញាតឲ្យមន្ត្រីពន្ធនាគារដែលបានបណ្តុះបណ្តាលហ្វឹកហាត់ត្រឹមត្រូវឲ្យប្រើប្រាស់អាវុធ និងឧបករណ៍បច្ចេកទេសដើម្បីជានាសន្តិសុខ សុវត្ថិភាពក្នុងកិច្ចប្រតិបត្តិការរបស់ពន្ធនាគារ ។

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការគ្រប់គ្រងអាវុធ និងឧបករណ៍បច្ចេកទេសឲ្យមានសុវត្ថិភាព ។

មាត្រា ៤៨.-

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវរាយការណ៍ជាបន្ទាន់ទៅព្រះរាជអាជ្ញា គណៈអភិបាលរាជធានី ខេត្ត និងអគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ អំពីព័ត៌មាន ឬឧប្បត្តិហេតុទាំងឡាយណាដែលគំរាមកំហែង ឬដែលអាចគំរាមកំហែងដល់សន្តិសុខ សុវត្ថិភាពពន្ធនាគារ ។

ROYAUME DU CAMBODGE • LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL •

មាត្រា ៤៩.-

ប្រធានពន្ធនាគារអាចប្រើប្រាស់កម្លាំងប្រតិបត្តិការដើម្បីរក្សាសន្តិសុខ សុវត្ថិភាពពន្ធនាគារ ។ ក្នុងករណីធ្ងន់ធ្ងរ ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវរាយការណ៍សុំកម្លាំងអន្តរាគមន៍ទៅគណៈបញ្ជាការឯកភាពរដ្ឋបាលរាជធានី ខេត្ត ។

មាត្រា ៥០.-

ការប្រើប្រាស់ខ្នោះដៃដើម្បីដាក់ទណ្ឌកម្មជនជាប់ឃុំត្រូវហាមឃាត់ លើកលែងតែប្រើប្រាស់ក្នុងស្ថានភាពដូចខាងក្រោម :

- ពេលមានចលាចលក្នុងពន្ធនាគារ
- ពេលផ្ទេរ ឬបញ្ជូន ឬនាំខ្លួនចេញពីពន្ធនាគារ
- ពេលមានហេតុផលខាងពេទ្យ
- ដើម្បីការពារជនជាប់ឃុំកុំឲ្យបង្ករបួសស្នាមដោយខ្លួនឯង ឬបង្ករបួសស្នាមដល់អ្នកដទៃ ឬបង្កការខូចខាតទ្រព្យសម្បត្តិអ្នកដទៃ ។

មាត្រា ៥១.-

ជនជាប់ឃុំត្រូវគោរព និងអនុវត្តតាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងពន្ធនាគារ និងការណែនាំរបស់មន្ត្រីពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៥២.-

ជនជាប់ឃុំដែលបានប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង ដែលធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់សណ្តាប់ធ្នាប់ពន្ធនាគារ មិនត្រូវលើកយកមកពិនិត្យលក្ខណវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោសក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ ។ ក្នុងករណីមិនរាងចាល ត្រូវឃុំខ្លួននៅក្នុងបន្ទប់ដោយឡែក ។

ប្រធានពន្ធនាគារដែលចេញបទបញ្ជាឲ្យឃុំខ្លួននៅក្នុងបន្ទប់ដោយឡែក ត្រូវបញ្ជាក់ពីមូលហេតុ និងត្រូវរាយការណ៍ភ្លាមមកអគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ ។

បទបញ្ជាឃុំខ្លួនដោយឡែកអាចមានរយៈពេលពី ១៤ (ដប់បួន) ថ្ងៃ ដល់ ២០ (ម្ភៃ) ថ្ងៃ ។ ក្នុងករណីមិនរាងចាល បទបញ្ជានេះអាចត្រូវបានចេញបន្តទៀត ។

ក្នុងរយៈពេលនៃការរងទណ្ឌកម្មដោយត្រូវឃុំខ្លួនក្នុងបន្ទប់ដោយឡែក ជនជាប់ឃុំមិនត្រូវបានអនុញ្ញាត :

- ឲ្យជួបគ្រួសារសាច់ញាតិដែលមកសួរសុខទុក្ខ
- ចូលរួមសកម្មភាពផ្សេងៗក្នុងពន្ធនាគារ ។

ROYAUME DU CAMBODGE • LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL

មាត្រា ៥៣.-

ការធ្វើទារុណកម្មមកលើរាងកាយគ្រប់រូបភាព ការឃុំខ្លួនក្នុងបន្ទប់ងងឹត ការកាត់បន្ថយម្ហូបអាហារ ការដាក់ទណ្ឌកម្មជាសមូហភាពដល់ជនជាប់ឃុំ និងការប្រើប្រាស់ជនជាប់ឃុំឲ្យធ្វើទារុណកម្មជនជាប់ឃុំដូចគ្នា ត្រូវហាមឃាត់ ។

មាត្រា ៥៤.-

អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ព្រះរាជអាជ្ញា ប្រធានសភាស៊ើបសួរ និងចៅក្រមស៊ើបសួរ ត្រូវធ្វើអធិការកិច្ចពន្ធនាគារស្របតាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ។ បែបបទ នីតិវិធី និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃការធ្វើអធិការកិច្ច ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរួមរវាងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

យន្តការបង្ការថ្នាក់ជាតិ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើទស្សនកិច្ចតាមពន្ធនាគារនានា គ្រប់ពេលវេលា និងធ្វើសម្ភាសន៍ជាសម្ងាត់ជាមួយជនជាប់ឃុំ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យមើលលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួន និងការប្រព្រឹត្តចំពោះជនជាប់ឃុំ ផ្តល់អនុសាសន៍កែលម្អ សំដៅបង្ការទារុណកម្ម អំពើឃោរឃៅអមនុស្សធម៌ ឬ បន្ទាបបន្ថោក ។

មាត្រា ៥៥.-

ជនជាប់ឃុំត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យគ្រួសារ ឬញាតិមិត្តមកសួរសុខទុក្ខតាមការកំណត់ លើកលែងតែមានការហាមឃាត់ពីអាជ្ញាធរតុលាការ ។

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវបិទផ្សាយជាសាធារណៈនូវពេលវេលា និងរយៈពេលសួរសុខទុក្ខ ដែលមានកំណត់ក្នុងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៥៦.-

មន្ត្រីស្ថានទូត ឬស្ថានកុងស៊ុល ឬស្ថានតំណាងដែលមានបំណងចូលជួបសួរសុខទុក្ខជន ជាប់ឃុំជាពលរដ្ឋរបស់ខ្លួន ឬពលរដ្ឋដែលខ្លួនធ្វើជាតំណាង ត្រូវជូនដំណឹងជាមុនទៅអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ ។

គ្រួសារ ឬញាតិមិត្តជាជនបរទេសដែលមានបំណងចូលជួបសួរសុខទុក្ខជនជាប់ឃុំ ត្រូវស្នើមកអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ តាមរយៈស្ថានទូត ឬស្ថានកុងស៊ុល ឬស្ថានតំណាងរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ៥៧.-

អ្នកសួរសុខទុក្ខជនជាប់ឃុំ មិនត្រូវយកវត្ថុ ឬសម្ភារៈហាមឃាត់ ដូចមានកំណត់ក្នុងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងពន្ធនាគារចូលពន្ធនាគារឡើយ ។

មាត្រា ៥៨.-

អ្នកសួរសុខទុក្ខជនជាប់ឃុំ អាចត្រូវបានហាមឃាត់ ឬបញ្ឈប់ ឬឲ្យចេញជាបណ្ដោះអាសន្នពីពន្ធនាគារ ក្នុងករណីដែលមានឧប្បត្តិហេតុចៃដន្យកើតឡើង ។

ក្នុងករណីអ្នកសួរសុខទុក្ខជនជាប់ឃុំធ្វើសកម្មភាពនាំឲ្យប៉ះពាល់ដល់សណ្ដាប់ធ្នាប់ សន្តិសុខ សុវត្ថិភាពពន្ធនាគារ ត្រូវឃាត់ខ្លួននិងចាត់វិធានការតាមផ្លូវច្បាប់ ។

មាត្រា ៥៩.-

បើអ្នកសួរសុខទុក្ខផ្លូវការមានបំណងធ្វើទស្សនកិច្ចពន្ធនាគារណាមួយ ត្រូវផ្ដល់ដំណឹងជាមុនទៅអគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ អំពីគោលបំណង និងសំណូមពរនៃទស្សនកិច្ចនោះ ។

លទ្ធផលនៃទស្សនកិច្ចខាងលើ ត្រូវផ្ដល់ព័ត៌មានដោយផ្ទាល់មាត់ ឬដោយលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅប្រធានពន្ធនាគារ និងអគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ ។ ព័ត៌មាននោះត្រូវចាត់ទុកជាព័ត៌មានសម្ងាត់ លើកលែងតែមានការឯកភាពពីក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

មាត្រា ៦០.-

ជនជាប់ឃុំអាចត្រូវបានឲ្យចាកចេញជាបណ្ដោះអាសន្នពីពន្ធនាគារ តាមដីកាបង្គាប់របស់តុលាការ ដើម្បីឡើងសវនាការ ឬធ្វើការស៊ើបអង្កេត ឬចង្អុលបង្ហាញភស្ដុតាង ។

មាត្រា ៦១.-

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវទទួលខុសត្រូវអំពីសន្តិសុខ សុវត្ថិភាពចំពោះការនាំខ្លួន ឬការបញ្ជូនជនជាប់ឃុំទៅកាន់តុលាការ ឬទៅកាន់មន្ទីរពេទ្យខាងក្រៅ ។

មាត្រា ៦២.-

ការផ្ទេរបញ្ជូនទណ្ឌិតពីពន្ធនាគារមួយទៅពន្ធនាគារមួយ ត្រូវមានការអនុញ្ញាតពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ និងជូនដំណឹងភ្លាម ឬយ៉ាងយូរ ៣ (បី) ថ្ងៃ ដោយប្រធានពន្ធនាគារទៅព្រះរាជអាជ្ញាដែលមានសមត្ថកិច្ចខាងដែនដីបញ្ជូន និងសមត្ថកិច្ចខាងដែនដីទទួល ។

ការផ្ទេរជនជាប់ឃុំក្រៅពីទណ្ឌិត ពីពន្ធនាគារមួយទៅពន្ធនាគារមួយ ត្រូវជូនដំណឹងទៅព្រះរាជអាជ្ញាមានសមត្ថកិច្ចខាងដែនដីបញ្ជូន និងព្រះរាជអាជ្ញាមានសមត្ថកិច្ចខាងដែនដីទទួល ឬអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាដែលមានសមត្ថកិច្ចកំពុងចាត់ការរឿងក្ដី ។

ក្នុងករណីចាំបាច់ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ឬព្រះរាជអាជ្ញាអាចចេញដីកាបង្គាប់ឲ្យផ្ទេរជនជាប់ឃុំក្រៅពីទណ្ឌិត ពីពន្ធនាគារមួយទៅពន្ធនាគារមួយ តាមតម្រូវការនៃនីតិវិធី ។ ដីកាបង្គាប់នេះត្រូវចម្លងជូនទៅក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

ការផ្ទេរបញ្ជូនជនជាប់ឃុំពីពន្ធនាគារមួយទៅពន្ធនាគារមួយ ត្រូវភ្ជាប់ទៅជាមួយនូវទ្រព្យសម្បត្តិ សំណុំរឿង និងឯកសារសុខភាពរបស់ជនជាប់ឃុំ ។

មាត្រា ៦៣.-

ក្នុងករណីជនជាប់ឃុំលួចរត់គេចខ្លួន ប្រធានពន្ធនាគារ និងអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចត្រូវជូនដំណឹងជាបន្ទាន់ទៅគណៈបញ្ជាការឯកភាពរដ្ឋបាលរាជធានី ខេត្ត ទៅអគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ និងទៅព្រះរាជអាជ្ញាដែលមានសមត្ថកិច្ចខាងដែនដី ដើម្បីស្វែងរកចាប់ខ្លួនជនជាប់ឃុំមកវិញ ដោយអនុលោមតាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ។

មាត្រា ៦៤.-

ក្នុងករណីជនជាប់ឃុំទទួលមរណភាពក្នុងពន្ធនាគារ ត្រូវចាត់ទុកជាការសង្ស័យ ។ មន្ត្រីពន្ធនាគារត្រូវការពារកន្លែងសាកសព និងរក្សាទុកជនជាប់ឃុំដែលអាចធ្វើសាក្សី ។ ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវជូនដំណឹងទៅព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីចាត់វិធានការស៊ើបអង្កេត ។

ប្រសិនបើជនជាប់ឃុំស្លាប់នៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវជូនដំណឹងទៅព្រះរាជអាជ្ញា បើមានការសង្ស័យ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវចាត់ឲ្យនគរបាលបច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រធ្វើការពិនិត្យសាកសព ។

មាត្រា ៦៥.-

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវជូនដំណឹងភ្លាមទៅគ្រួសារសព ឬស្ថានទូត ឬស្ថានកុងស៊ុល ឬស្ថានតំណាងនៃសព ដើម្បីរៀបចំទុកដាក់សព ។

ក្នុងករណីគ្មានក្រុមគ្រួសារ ឬសាច់ញាតិ ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវធ្វើរបាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអំពីស្ថានភាពនៃសព ជូនព្រះរាជអាជ្ញា អគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ និងមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាននៃលំនៅឋានរបស់សព ។ ការចំណាយលើការរៀបចំទុកដាក់សពជាបន្ទុករបស់រដ្ឋដែលកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ ។

ជំពូកទី ៧
ការអប់រំ កែប្រែ ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និង ការស្តារនីតិសម្បទាទណ្ឌិត

មាត្រា ៦៦.-

ទណ្ឌិតត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យចូលរួមក្នុងកម្មវិធីអប់រំច្បាប់និងសីលធម៌សង្គម ដែលបានរៀបចំឡើងនៅក្នុងពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៦៧.-

ទណ្ឌិតត្រូវបានផ្តល់មធ្យោបាយដើម្បីចូលរួមកម្មវិធីសិក្សាចំណេះទូទៅ និងកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈនៅក្នុងពន្ធនាគារ ។

កម្មវិធីសិក្សាអប់រំ និងកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈនៅក្នុងពន្ធនាគារ ត្រូវបានធ្វើសមាហរណកម្មជាមួយប្រព័ន្ធអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈរបស់ជាតិ ។

ទណ្ឌិតជាអនីតិជនត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ដោយឡែក ទាក់ទងនឹងតម្រូវការសិក្សាអប់រំ ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ការស្តារនីតិសម្បទា និងសមាហរណកម្មដោយសហការជាមួយក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ។

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ត្រូវសហការជាមួយក្រសួងមហាផ្ទៃរៀបចំកម្មវិធី និងដំណើរការអនុវត្តកម្មវិធីសិក្សាអប់រំ និងកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈដល់ទណ្ឌិតនៅក្នុងពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៦៨.-

ទណ្ឌិតដែលមានកម្រិតសន្តិសុខទាប ហើយត្រូវបានវាយតម្លៃថា មានសមត្ថភាពកាយសម្បទា ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើការងារពលកម្មប្រចាំថ្ងៃនៅក្នុងពន្ធនាគារ ឬការងារជាអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់សហគមន៍ និងផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ឬចាត់តាំងឲ្យចូលរួមក្នុងកម្មវិធីឧស្សាហកម្ម សិប្បកម្ម កសិកម្មពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៦៩.-

កម្មវិធីឧស្សាហកម្ម សិប្បកម្ម កសិកម្មពន្ធនាគារ ត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅតាមពន្ធនាគារនីមួយៗ ដើម្បីផ្តល់ឱកាសឲ្យទណ្ឌិតមានសមត្ថភាពប្រកបមុខរបរចិញ្ចឹមជីវិត នៅពេលធ្វើសមាហរណកម្មចូលក្នុងសហគមន៍វិញ ។

មាត្រា ៧០.-

ទណ្ឌិតដែលចូលរួមក្នុងកម្មវិធីឧស្សាហកម្ម សិប្បកម្ម កសិកម្មពន្ធនាគារ ត្រូវបានបំពាក់សម្ភារៈ និងឧបករណ៍ការពារសុវត្ថិភាពការងារ ក្នុងពេលបំពេញការងារ ។

មាត្រា ៧១.-

បន្ទាប់ពីមានការឯកភាពពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ អគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ មានសិទ្ធិចុះកិច្ចសន្យាជាមួយរូបវន្តបុគ្គល ឬនីតិបុគ្គល ឬអង្គការជាតិ អន្តរជាតិដើម្បីបង្កើតការងារ

ROYAUME DU CAMBODGE * LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL *

សម្រាប់កម្មវិធីឧស្សាហកម្ម សិប្បកម្ម កសិកម្មពន្ធនាគារ និងមានសិទ្ធិចុះកិច្ចសន្យាលក់ផលិតផល ឧស្សាហកម្ម សិប្បកម្ម កសិកម្មពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៧២.-

ការគ្រប់គ្រង និងការប្រើប្រាស់ប្រាក់ចំណូលដែលបានមកពីកម្មវិធីឧស្សាហកម្ម សិប្បកម្ម កសិកម្មពន្ធនាគារ ត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ តាមសំណើរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។

នីតិវិធីគ្រប់គ្រងកម្មវិធីឧស្សាហកម្ម សិប្បកម្ម កសិកម្មពន្ធនាគារ ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

មាត្រា ៧៣.-

មុនផុតរយៈពេលទទួលរងទោស ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ ទណ្ឌិតត្រូវបានទទួលកម្មវិធីសមាហរណកម្មដែលរៀបចំដោយពន្ធនាគារ ដើម្បីឲ្យគេក្លាយជាពលរដ្ឋអាចរស់នៅក្នុងសង្គមជាតិនិងសហគមន៍មូលដ្ឋានបានល្អ ។

ជំពូកទី ៨
ការបន្ធូរបន្ថយទោស ការលើកលែងទោស និង ការដោះលែងទណ្ឌិត

មាត្រា ៧៤.-

អភិបាលនៃគណៈអភិបាលរាជធានី ខេត្ត ត្រូវបង្កើតគណៈកម្មការមួយដើម្បីពិនិត្យ និងវាយតម្លៃអំពីកម្រិតកែប្រែរបស់ទណ្ឌិត ក្នុងរយៈពេលជាប់ឃុំនៅក្នុងពន្ធនាគារដែលស្ថិតក្នុងការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន ។ គណៈកម្មការនេះ ត្រូវធ្វើបញ្ជីទណ្ឌិតដែលមានលក្ខណសម្បត្តិអាចស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស បញ្ជូនទៅគណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិ តាមរយៈអគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ យ៉ាងយឺតបំផុត ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ មុនថ្ងៃកំណត់នៃពិធីបុណ្យនីមួយៗ ។

គណៈកម្មការនេះ មានសមាសភាពដូចខាងក្រោម :

- អភិបាលនៃគណៈអភិបាលរាជធានី ខេត្ត	ជាប្រធាន
- តំណាងអង្គការអយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានី ខេត្ត	ជាអនុប្រធាន
- ប្រធានក្រុមការងារប្រឡងប្រណាំងនៃពន្ធនាគាររាជធានី ខេត្ត	ជាអនុប្រធានអចិន្ត្រៃយ៍
- អនុប្រធានពន្ធនាគាររាជធានី ខេត្តទទួលបន្ទុកអប់រំកែប្រែ	ជាសមាជិក
- អនុប្រធានពន្ធនាគាររាជធានី ខេត្តទទួលបន្ទុកប្រតិបត្តិ	ជាសមាជិក

ROYAUME DU CAMBODGE • LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL

គណៈកម្មការនេះអាចមានសមាសភាពមួយចំនួនទៀត តាមការចាំបាច់ ។

ការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈកម្មការនេះ ត្រូវកំណត់ដោយដីការបស់អភិបាលនៃគណៈអភិបាលរាជធានី ខេត្ត ។

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃត្រូវបង្កើតគណៈកម្មការមួយ ដើម្បីពិនិត្យ និងវាយតម្លៃអំពីកម្រិតកែប្រែរបស់ទណ្ឌិត ក្នុងរយៈពេលជាប់ឃុំនៅតាមមណ្ឌលអប់រំកែប្រែដែលស្ថិតក្នុងការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន ។ គណៈកម្មការនេះត្រូវធ្វើបញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតដែលមានលក្ខណសម្បត្តិអាចស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស បញ្ជូនទៅគណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិ យ៉ាងយឺតបំផុត ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ មុនថ្ងៃកំណត់នៃពិធីបុណ្យនីមួយៗ ។

គណៈកម្មការនេះ មានសមាសភាពដូចខាងក្រោម :

- រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃ ទទួលបន្ទុកពន្ធនាគារ	ជាប្រធាន
- តំណាងអង្គការអយ្យការអមសាលាដំបូងដែលមានសមត្ថកិច្ចលើមណ្ឌលអប់រំ កែប្រែសាមី	ជាអនុប្រធាន
- ប្រធានក្រុមប្រឹក្សានីតិកម្មនៃក្រសួងមហាផ្ទៃ	ជាអនុប្រធាន
- អគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ	ជាអនុប្រធានអចិន្ត្រៃយ៍
- ប្រធាននាយកដ្ឋានអប់រំកែប្រែ	ជាសមាជិក
- ប្រធាននាយកដ្ឋានប្រតិបត្តិ	ជាសមាជិក
- ប្រធានក្រុមការងារប្រឡងប្រណាំងនៃមណ្ឌលអប់រំកែប្រែនីមួយៗ	ជាសមាជិក

គណៈកម្មការនេះអាចមានសមាសភាពមួយចំនួនទៀត តាមការចាំបាច់ ។

ការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈកម្មការនេះ ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

មាត្រា ៧៥.-

រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវបង្កើតគណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិមួយ ដើម្បីពិនិត្យ និងវាយតម្លៃបញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស ដែលបានផ្ញើមកពីគណៈកម្មការរាជធានី ខេត្ត និងពីគណៈកម្មការក្រសួងមហាផ្ទៃ ។ ក្រោយពីបានពិនិត្យវាយតម្លៃរួចហើយ គណៈកម្មការនេះត្រូវធ្វើបែបបទជូនប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលពិនិត្យ និងសម្រេច ដើម្បីដាក់សំណើថ្វាយព្រះមហាក្សត្រសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោសឲ្យទណ្ឌិត យ៉ាងយឺតបំផុត ១០ (ដប់) ថ្ងៃ មុនថ្ងៃកំណត់នៃពិធីបុណ្យនីមួយៗ ។

ROYAUME DU CAMBODGE • ROYAL • LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL •
ក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង

គណៈកម្មការនេះមានសមាសភាពដូចខាងក្រោម :

- រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌	ជាប្រធាន
- រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃទទួលបន្ទុកពន្ធនាគារ	ជាអនុប្រធានអចិន្ត្រៃយ៍
- អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍	ជាអនុប្រធាន
- តំណាងក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់ ចំនួន ០១ រូប	ជាសមាជិក
- ប្រធានក្រុមប្រឹក្សានីតិកម្មនៃក្រសួងមហាផ្ទៃ	ជាសមាជិក
- តំណាងក្រសួងយុត្តិធម៌ ចំនួន០១ រូប	ជាសមាជិក
- អគ្គនាយកនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ	ជាសមាជិក
- ប្រធាននាយកដ្ឋានជំនាញនៃអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ ចំនួន ០២ រូប	ជាសមាជិក

គណៈកម្មការនេះអាចមានសមាសភាពមួយចំនួនទៀត តាមការចាំបាច់ ។

ការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈកម្មការនេះ ត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ តាមសំណើរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ បន្ទាប់ពីមានការឯកភាពពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ៧៦.-

លក្ខណសម្បត្តិ និងចំណាត់ថ្នាក់ប្រឡងប្រណាំង សំដៅជំរុញលើកទឹកចិត្តដល់ទណ្ឌិតម្នាក់ៗឲ្យខិតខំកសាងកែប្រែគំនិតមារយាទ ក្លាយជាពលរដ្ឋល្អដើម្បីធ្វើសមាហរណកម្មបញ្ចូលទៅក្នុងសង្គមជាតិវិញបាននៅពេលអនាគត ត្រូវកំណត់ដោយសេចក្តីណែនាំរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

ទណ្ឌិតដែលយល់ឃើញថា ខ្លួនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌក្នុងការស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស ឬលើកលែងទោស ប៉ុន្តែមិនត្រូវបានប្រធានពន្ធនាគារធ្វើការស្នើសុំឲ្យខ្លួន សាមីខ្លួនមានសិទ្ធិប្តឹងតវ៉ាទៅ គណៈ-កម្មការថ្នាក់ជាតិ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៧៥ នៃច្បាប់នេះ ដោយមានការគាំទ្រពីក្រុមការងារប្រឡងប្រណាំងនៃពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ៧៧.-

ក្នុងករណីចាំបាច់ ប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលមានបុព្វសិទ្ធិធ្វើសំណើថ្វាយព្រះមហាក្សត្រសុំលើកលែងទោសឲ្យទណ្ឌិតនៅពេលណាក៏បាន ។

មាត្រា ៧៨.-

ពិធីបុណ្យ លក្ខខណ្ឌ បែបបទ និងនីតិវិធីនៃការបន្ធូរបន្ថយទោសនិងការលើកលែងទោស ត្រូវកំណត់ដោយព្រះរាជក្រឹត្យ ។

ROYAUME DU CAMBODGE • LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL •

មាត្រា ៧៩.-

គ្រប់ទណ្ឌិតដែលត្រូវទទួលទោសពន្ធនាគារមួយ ឬ ច្រើន អាចត្រូវបានដោះលែងដោយមានលក្ខខណ្ឌ ប្រសិនបើទណ្ឌិតនោះបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ខ្លួនមានគំនិតមារយាទល្អក្នុងរយៈពេលជាប់ឃុំ និងមានសម្បទាដែលអាចបញ្ចូលខ្លួនទៅក្នុងសង្គមវិញបាន ។

លក្ខខណ្ឌ និងបែបបទនៃការអនុវត្តការដោះលែងដោយមានលក្ខខណ្ឌក្នុងច្បាប់នេះ ត្រូវអនុលោមតាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

មាត្រា ៨០.-

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវធ្វើការដោះលែងជនជាប់ឃុំ ក្រោយពីបានទទួលលិខិតសម្រេចពីអាជ្ញាធរតុលាការ ។ ជាគោលការណ៍ ទណ្ឌិតដែលទោសរបស់ខ្លួនត្រូវបញ្ចប់នៅថ្ងៃសៅរ៍ ឬថ្ងៃអាទិត្យ ឬថ្ងៃឈប់សម្រាកផ្សេងទៀតដែលច្បាប់ ឬលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តបានកំណត់ ត្រូវតែដោះលែងឲ្យមានសេរីភាពវិញ នៅមុនថ្ងៃឈប់សម្រាកនោះ ស្របតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ជំពូកទី ៩
ទោសប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ៨១.-

ការធ្វើទារុណកម្ម អំពើឃោរឃៅ និងរាល់ទម្រង់ផ្សេងទៀតនៃការរំលោភបំពានដែលប្រព្រឹត្តទៅលើជនជាប់ឃុំ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដោយយោងតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

មាត្រា ៨២.-

ជនជាប់ឃុំដែលបានលួចរត់ចេញពីការឃុំខ្លួនតាមគ្រប់មធ្យោបាយ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដោយយោងតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

មាត្រា ៨៣.-

អំពើរបស់មន្ត្រីពន្ធនាគារដែលទទួលឃុំបុគ្គលណាម្នាក់ ឬពន្យាររយៈពេលឃុំ ឬដោះលែងជនជាប់ឃុំដោយខុសច្បាប់ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដោយយោងតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ROYAUME DU CAMBODGE
LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL

ជំពូកទី ១០
អន្តរប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ៨៤.-

លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធនឹងពន្ធនាគារដែលបានអនុវត្តកន្លងមក នៅមានសុពលភាព រហូតដល់មានលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តថ្មីមកជំនួស ស្របតាមគោលការណ៍នៃច្បាប់នេះ ។

ជំពូកទី ១១
អវសានប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ៨៥.-

បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់នេះ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍ ។

ធ្វើនៅព្រះបរមរាជវាំងរាជធានីភ្នំពេញថ្ងៃទី ០១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១

ព្រះហស្ថលេខា និងព្រះរាជលញ្ឆករ

នរោត្តម សីហមុនី

នស/រកម.១២១១/០២៥

បានយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ

សូមឡាយព្រះហស្តលេខាព្រះមហាក្សត្រ

នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ហត្ថលេខា

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន

បានជម្រាបជូនសម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន

នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ

ហត្ថលេខា

ស ខេង

ព.ស.២០៩៤ ច.ល

ចម្លងចេញពីច្បាប់ដើម ចែក

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ០៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ២០១១

អគ្គលេខាធិការរងទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាល

សយ សុខា

ឧបសម្ព័ន្ធ២

ច្បាប់ចម្លង

ព្រះរាជក្រឹត្យ

ស្ដីពី

នស/រកត/០១២១/០៣០

ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស

យើង

ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី
សមានភូមិជាតិសាសនា រក្ខតខត្តិយា ខេមរារដ្ឋរាស្ត្រ ពុទ្ធិន្ទ្រាធរាមហាក្សត្រ
ខេមរាជនា សមូហោភាស កម្ពុជឯករាជរដ្ឋបូរណសន្តិ សុភមង្គលា សិរីវិបុលា
ខេមរាស្រីពិរាស្ត្រ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

- បានទ្រង់យល់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៩១៨/៩២៥ ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៣២០/៤២១ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ ស្តីពីការតែងតាំង និងកែសម្រួលសមាសភាពរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៦១៨/០១២ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/០៨ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងមហាផ្ទៃ
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/០៤ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងយុត្តិធម៌
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១២១១/០២១ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៨០៧/០២៤ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១១០៩/០២២ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើក្រមព្រហ្មទណ្ឌ
- បានទ្រង់យល់សេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយរបស់សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ROYAUME DU CAMBODGE * LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL * ព្រះបរមរាជវាំង

ត្រាស់បង្គាប់
ជំពូកទី១
បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា១.-

ព្រះរាជក្រឹត្យនេះកំណត់អំពីពិធីបុណ្យ លក្ខខណ្ឌ បែបបទ និងនីតិវិធីក្នុងការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសចំពោះទណ្ឌិត ក្នុងគោលបំណងដើម្បីធ្វើសមាហរណកម្មទណ្ឌិតនោះឱ្យចូលទៅរួមរស់ក្នុងសង្គមវិញ ឬក្នុងគោលបំណងផ្នែកមនុស្សធម៌។

មាត្រា២.-

ព្រះរាជក្រឹត្យនេះមានវិសាលភាពគ្របដណ្តប់ទៅលើការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសចំពោះទណ្ឌិតទាំងអស់ដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារដោយសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពររបស់តុលាការនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងចំពោះទណ្ឌិតដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារដោយតុលាការនៃបរទេស ប៉ុន្តែ ត្រូវបានបញ្ជូនមកឱ្យអនុវត្តទោសនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយផ្អែកតាមការព្រមព្រៀងរវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងរដ្ឋបរទេសនោះ។

ព្រះរាជក្រឹត្យនេះមិនអនុវត្តចំពោះការលើកលែងទោសឱ្យទណ្ឌិត ដូចមានបញ្ញត្តិក្នុងមាត្រា ៧៧ នៃច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារឡើយ។

ជំពូកទី២

ពិធីបុណ្យដែលអាចស្នើសុំការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស

មាត្រា៣.-

ពិធីបុណ្យដែលអាចស្នើសុំការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោសចំពោះទណ្ឌិត ត្រូវកំណត់ ៥ (ប្រាំ) ដង ក្នុងមួយឆ្នាំ ដូចតទៅ៖

១-ទិវាជ័យជម្នះលើរបបប្រល័យពូជសាសន៍។

២-ពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំថ្មីប្រពៃណីជាតិ។

៣-ពិធីបុណ្យវិសាខបូជា។

៤-ពិធីបុណ្យឯករាជ្យជាតិ។

៥-ព្រះរាជពិធីបុណ្យអុំទូក បណ្តែតប្រទីប និងសំពះព្រះខែ អកអំបុក។

ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស ក៏អាចធ្វើផងដែរក្នុងពិធីបុណ្យ ឬព្រឹត្តិការណ៍ធំៗរបស់ជាតិ។

ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស ក៏អាចធ្វើសម្រាប់ពិធីបុណ្យនីមួយៗខាងលើដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ឬរួមគ្នា។

ជំពូកទី៣

លក្ខខណ្ឌនៃការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស

ផ្នែកទី១

លក្ខខណ្ឌទូទៅនៃការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស

មាត្រា៤.-

ការទទួលបានការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស មិនមែនជាសិទ្ធិរបស់ទណ្ឌិតនោះទេ ទណ្ឌិតដែលបានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌដូចមានចែងក្នុងព្រះរាជក្រឹត្យនេះ អាចទទួលបានការផ្តល់ឱ្យ ជាការបន្ធូរបន្ថយទោស ឬជាការលើកលែងទោសបាន។

ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស អាចអនុវត្តបានតែចំពោះទណ្ឌិតដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារដោយសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរប៉ុណ្ណោះ។

មាត្រា៥.-

ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស អាចអនុវត្តចំពោះទណ្ឌិតដែលបានបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម៖

- ជ្ញាក់រលឹកខិតខំកែប្រែគំនិតមារយាទឱ្យក្លាយជាពលរដ្ឋសុចរិត ដើម្បីធ្វើសមាហរណកម្មចូលរួមរស់ក្នុងសង្គមវិញ
- គោរពប្រតិបត្តិបានយ៉ាងហ្មត់ចត់ និងត្រឹមត្រូវ តាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ពន្ធនាគារ និងជាគំរូល្អដល់ទណ្ឌិត និងជនជាប់ឃុំដទៃទៀត
- ចូលរួមអនុវត្តយ៉ាងសកម្ម និងទៀងទាត់នូវកម្មវិធីអប់រំកែប្រែ កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងកម្មវិធីសមាហរណកម្ម
- គោរពប្រតិបត្តិបានយ៉ាងហ្មត់ចត់ និងត្រឹមត្រូវ តាមសេចក្តីណែនាំផ្សេងទៀតរបស់ពន្ធនាគារ។

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវធ្វើការវាយតម្លៃ និងបញ្ជាក់អំពីការបំពេញលក្ខខណ្ឌខាងលើរបស់ទណ្ឌិតដែលត្រូវបញ្ចូលឈ្មោះក្នុងបញ្ជីទណ្ឌិតដែលត្រូវស្នើសុំទៅគណៈកម្មការរាជធានី ខេត្ត និងគណៈកម្មការក្រសួងមហាផ្ទៃ ដើម្បីពិនិត្យ និងវាយតម្លៃអំពីកម្រិតកែប្រែរបស់ទណ្ឌិត។

មាត្រា៦.-

ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស អាចអនុវត្តផងដែរក្នុងហេតុផលមនុស្សធម៌ចំពោះទណ្ឌិតដែលមានវ័យចាស់ជរា ជាស្ត្រីមានគភ៌ ឬមានជំងឺរ៉ាំរ៉ៃធ្ងន់ធ្ងរ វិបល្លាសស្មារតី ឬពិការភាព ដោយមានលិខិតបញ្ជាក់ពីគ្រូពេទ្យដែលទទួលស្គាល់ដោយក្រសួងមានសមត្ថកិច្ច។

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវធ្វើការបញ្ជាក់អំពីការបំពេញលក្ខខណ្ឌតាមស្ថានភាពនីមួយៗរបស់ទណ្ឌិតដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌខាងលើ ដើម្បីរៀបចំបញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតដែលត្រូវស្នើសុំទៅគណៈកម្មការរាជធានី ខេត្ត និងគណៈកម្មការក្រសួងមហាផ្ទៃ។

ផ្នែកទី២
លក្ខខណ្ឌដោយឡែកនៃការបន្ធូរបន្ថយទោស

មាត្រា៧.-

ទណ្ឌិតដែលបានបំពេញលក្ខខណ្ឌតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា៥ នៃព្រះរាជក្រឹត្យនេះ អាចទទួលការបន្ធូរបន្ថយទោសបាន លុះត្រាតែទណ្ឌិតនោះបានទទួលរងទោស ១/៣ (មួយភាគបី) នៃទោសដាក់ពន្ធនាគារដែលតុលាការបានកំណត់។

ចំពោះទោសដាក់ពន្ធនាគារមួយជីវិត ទណ្ឌិតត្រូវទទួលរងទោស ១០ (ដប់) ឆ្នាំជាមុនសិន។

មាត្រា៨.-

រយៈពេលនៃការបន្ធូរបន្ថយទោសត្រូវកំណត់ ដូចខាងក្រោម៖

១- ទោសដាក់ពន្ធនាគារកំណត់ពី ១ (មួយ) ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ អាចនឹងបន្ថយរយៈពេលជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ៣ (បី) ខែ។

២-ទោសដាក់ពន្ធនាគារកំណត់ពី ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១០ (ដប់) ឆ្នាំ អាចនឹងបន្ថយរយៈពេលជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ ឬ៣ (បី) ខែ។

៣-ទោសដាក់ពន្ធនាគារកំណត់ពី ១០ (ដប់) ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ២០ (ម្ភៃ) ឆ្នាំ អាចនឹងបន្ថយរយៈពេលជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ៩ (ប្រាំបួន) ខែ ឬ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ ឬ៣ (បី) ខែ។

៤-ទោសដាក់ពន្ធនាគារកំណត់ពី ២០ (ម្ភៃ) ឆ្នាំ ដល់ ៣០(សាមសិប) ឆ្នាំ អាចនឹងបន្ថយរយៈពេលជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ១២ (ដប់ពីរ) ខែ ឬ៩ (ប្រាំបួន) ខែ ឬ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ ឬ៣ (បី) ខែ។

៥-ទោសដាក់ពន្ធនាគារមួយជីវិត អាចនឹងបន្ថយទោសលើកទី១ មកនៅត្រឹម ៣០ (សាមសិប) ឆ្នាំ។

មាត្រា៩.-

ទណ្ឌិតអាចទទួលការបន្ធូរបន្ថយទោសបានតែម្តងគត់ ក្នុងរយៈពេល ១២ (ដប់ពីរ) ខែ។

ទណ្ឌិតអាចទទួលការបន្ធូរបន្ថយទោសច្រើនដងបាន លុះត្រាតែទណ្ឌិតនោះបានទទួលរងទោសពាក់កណ្តាលនៃទោសដាក់ពន្ធនាគារដែលតុលាការបានកំណត់ ប៉ុន្តែត្រូវគោរពតាមលក្ខខណ្ឌដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី១ ខាងលើ។

ចំពោះទណ្ឌិតដែលត្រូវបានកំណត់ទោសដាក់ពន្ធនាគារមួយជីវិត ក្រោយពីបានបន្ថយមកនៅត្រឹម ៣០(សាមសិប)ឆ្នាំ អាចនឹងបានទទួលការបន្ធូរបន្ថយទោសច្រើនដងទៀតបាន។ ប៉ុន្តែ ទោះជាទណ្ឌិតនោះបានទទួលការបន្ធូរបន្ថយទោសច្រើនដងក៏ដោយ ក៏រយៈពេលនៃការទទួលរងទោសទាំងអស់ត្រូវឱ្យបានយ៉ាងតិច ២០(ម្ភៃ)ឆ្នាំ។

ផ្នែកទី៣
លក្ខខណ្ឌដោយឡែកនៃការលើកលែងទោស

មាត្រា១០.-

ទណ្ឌិតដែលបានបំពេញលក្ខខណ្ឌតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា៥ នៃព្រះរាជក្រឹត្យនេះ អាចទទួលការលើកលែងទោស ក្នុងករណីទណ្ឌិតបានទទួលរងទោសដាក់ពន្ធនាគារ៖

១-ចំនួនពីរភាគបីនៃទោស។

២-ទណ្ឌិតដែលទទួលទោសដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត អាចទទួលការលើកលែងទោស ប្រសិនបើទណ្ឌិតនោះបានអនុវត្តទោសយ៉ាងតិច ៣០(សាមសិប)ឆ្នាំ ឬ២០(ម្ភៃ)ឆ្នាំ ក្នុងករណីដែលមានការបន្ធូរបន្ថយទោស។

ជំពូកទី៤
បែបបទ និងនីតិវិធីនៃការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស

មាត្រា១១.-

ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវរៀបចំបញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតដែលមានលក្ខណសម្បត្តិអាចស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស រួមនិងសំណុំឯកសារពាក់ព័ន្ធបញ្ជូនមកគណៈកម្មការរាជធានី ខេត្ត និងគណៈកម្មការក្រសួងមហាផ្ទៃ។

គណៈកម្មការរាជធានី ខេត្ត និងគណៈកម្មការក្រសួងមហាផ្ទៃ ត្រូវពិនិត្យ និងវាយតម្លៃអំពីឥរិយាបថប្រព្រឹត្តិរបស់ទណ្ឌិតម្នាក់ៗដែលបំពេញគ្រប់លក្ខខណ្ឌអាចស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែង

ROYAUME DU CAMBODGE * LE MINISTRE DU PALAIS ROYAL

ទោស និងត្រូវរៀបចំបញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស រួមនិងសំណុំឯកសារពាក់ព័ន្ធបញ្ជូនទៅគណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិ ពិនិត្យ និងវាយតម្លៃបញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស យ៉ាងយឺតបំផុត ៣០ (សាមសិប)ថ្ងៃមុនថ្ងៃកំណត់ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣ នៃព្រះរាជក្រឹត្យនេះ។

គំរូបញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស រួមនិងសំណុំឯកសារពាក់ព័ន្ធដូចមានកំណត់ក្នុងកថាខណ្ឌទី១ ខាងលើ ត្រូវកំណត់ដោយគណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិ។

មាត្រា១២.-

ទណ្ឌិតដែលយល់ឃើញថា ខ្លួនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌក្នុងការស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស ឬលើកលែងទោស ប៉ុន្តែ មិនត្រូវបានប្រធានពន្ធនាគារធ្វើការស្នើសុំឲ្យខ្លួន សាមីខ្លួន ឬអ្នកតំណាងស្របច្បាប់មានសិទ្ធិប្តឹងតវ៉ាទៅគណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិ ដោយមានការគាំទ្រពីក្រុមការងារប្រឡងប្រណាំងនៃពន្ធនាគារ។ ពាក្យបណ្តឹងតវ៉ានេះ ត្រូវដាក់នៅគណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិ ដោយផ្ទាល់ ឬតាមរយៈប្រធានពន្ធនាគារ។ បន្ទាប់ពីបានទទួលពាក្យបណ្តឹងតវ៉ានេះ ប្រធានពន្ធនាគារត្រូវបញ្ជូនពាក្យប្តឹងនេះ មកគណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិ ដោយភ្ជាប់មកជាមួយនូវរបាយការណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តទោសរបស់ទណ្ឌិតនោះ។

មាត្រា១៣.-

គណៈកម្មការថ្នាក់ជាតិ ត្រូវប្រជុំពិនិត្យ និងវាយតម្លៃលើបញ្ជីឈ្មោះទណ្ឌិតដែលត្រូវស្នើសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស និងរៀបចំបែបបទជូនប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលពិនិត្យ និងសម្រេចដើម្បីដាក់សំណើថ្វាយព្រះមហាក្សត្រសុំបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោសឱ្យទណ្ឌិត យ៉ាងយឺតបំផុត ១០ (ដប់)ថ្ងៃមុនថ្ងៃកំណត់ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា៣ នៃព្រះរាជក្រឹត្យនេះ។

ជំពូកទី៥
ការអនុវត្តព្រះរាជក្រឹត្យបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស

មាត្រា១៤.-

រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវរៀបចំសំណៅចែកផ្សាយជូនក្រសួងយុត្តិធម៌ដើម្បីចាត់ចែងអនុវត្ត ក្រោយពីបានទទួលព្រះរាជក្រឹត្យបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស។

មាត្រា១៥.-

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ត្រូវចាត់បញ្ជូនព្រះរាជក្រឹត្យបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោស ទៅព្រះរាជអាជ្ញានៃអយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានី ខេត្តដែលមានសមត្ថកិច្ច ដើម្បីអនុវត្ត។

មាត្រា១៦.-

ចំពោះទណ្ឌិតដែលត្រូវបានលើកលែងទោសដោយព្រះរាជក្រឹត្យ នឹងត្រូវដោះលែងឱ្យមានសេរីភាពភ្លាម ដោយប្រធានពន្ធនាគារ បន្ទាប់ពីទទួលបានដីកាបង្គាប់ឱ្យដោះលែងទណ្ឌិតរបស់ព្រះរាជអាជ្ញានៃអយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានី ខេត្តដែលមានសមត្ថកិច្ច។

ទណ្ឌិតដែលត្រូវបានបន្ធូរបន្ថយទោសដោយព្រះរាជក្រឹត្យ លើកលែងឱ្យទណ្ឌិតនោះរួចផុតពីការអនុវត្តទោសសម្រាប់រយៈពេលដែលត្រូវបានបន្ធូរបន្ថយ។ ព្រះរាជអាជ្ញានៃអយ្យការអមសាលាដំបូង

រាជធានី ខេត្តដែលមានសមត្ថកិច្ច និងប្រធានពន្ធនាគារ ត្រូវធ្វើការប្រកាសផ្សព្វផ្សាយព្រះរាជក្រឹត្យបន្ធូរបន្ថយទោស ដល់ទណ្ឌិតដែលត្រូវបានបន្ធូរបន្ថយទោស។

មាត្រា១៧.-

ការបន្ធូរបន្ថយទោស និងការលើកលែងទោស មិនមែនជាឧបសគ្គដល់សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងការទទួលសំណងជួសជុលការខូចខាតទេ លើកលែងតែមានបទប្បញ្ញត្តិផ្ទុយនឹងព្រះរាជក្រឹត្យដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបន្ធូរបន្ថយទោស និងលើកលែងទោសនោះ។

ជំពូកទី៦
អវសានប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា១៨.-

ក្រឹត្យលេខ២៨ក្រ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៨ និងបទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណាដែលផ្ទុយនឹងព្រះរាជក្រឹត្យនេះ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍។

មាត្រា១៩.-

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តព្រះរាជក្រឹត្យនេះ ចាប់ពីថ្ងៃឡាយព្រះហស្តលេខាតទៅ។

ថ្ងៃ អង្គារ ១៤រោច ខែ បុស្ស ឆ្នាំជូត ទោស័ក ព.ស.២៥៦៤
ធ្វើនៅព្រះបរមរាជវាំង ថ្ងៃទី ១២ ខែ មករា ឆ្នាំ២០២១

ពរស.ខ២០១.០៣២

បានប្រមាប់ព្រះរាជលញ្ឆករហើយ

នរោត្តម សីហមុនី

នរោត្តម សីហមុនី

បានយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ
សូមឡាយព្រះហស្តលេខា
នាយករដ្ឋមន្ត្រី

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន